

Брой 4 (1888)

17 април 2013

Година LIV, ISSN-0205-0943

Цена 0.80 лв.

Туристическият вестник

www.btsbg.org

Издание на БТС

БТС в акция

България не се чисти за един ден

За великотърновските туристи почистването на България не става за един ден, каквато е националната априлска инициатива. Почтишването на туристическите пътеки от региона за тях е целогодишна дейност. Така още в първата десетдневка на март доброволци от Туристическо дружество "Трапезица 1902" започнаха възстановяването на екопътеката до Преображенския манастир. Това е една от най-живописните пътеки край града - започва от Картала, през водопадите под с.Беляковец до манастирската обител. До момента със средства от благотворителните инициативи на дружеството са възстановени две от дървените мостчета по пътеката. В началото на пролетния месец март доброволците ремонтираха и мостчетата по пътеката Арбанаси-Ксифифор.

Румяна Николова

ПОКАНА

Съгласно чл. 26 ЗЮЛНЦ, чл. 32 /2/ и чл. 33 /1/ от Устава на БТС Ви каним на 18 май 2013 г. /събота/ от 11, 00 часа в залата на Специализирана болница за рехабилитация "Здраве" ЕАД, София – Баня, ул. "Г. С. Раковски" No 15 за участие в свиканото от Управителния съвет на БТС Общо събрание на Сдружение "Български туристически съюз" със следния

ДНЕВЕН РЕД:

- Отчет на Управителния съвет на БТС за 2012 г.
- Отчет за изпълнение бюджета на БТС за 2012 г., приемане на консолидирания финансов отчет за 2012 г., утвърждаване бюджета за 2013 г. и приемане на проекта за бюджета за 2014 г.
- Отчет за работата на Инспектората на БТС.
- Приемане на нови членове на Сдружение "БТС".

Печелившите в томболата на в. „Ехо“ на стр. 4-5

ДА ВЪЗСТАНОВИМ ЗАЕДНО ХИЖА „БОГДАН“!

ДАРИТЕЛСКА КАМПАНИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ

Хижа „Богдан“ е построена преди 75 години от конряковските туристи. Тя е най-близкия подслон до средногорския първенец връх Богдан (на 30 мн.). През района на хижага минават всички планински и любители на природата, които изкачват върха. Ето защо е много важна за туризма в Средногорието. За съжаление, тя изгори преди 20 години.

Целта на кампанията е да съберем 100 хил. лв., с които да изградим хижа „Богдан“ - от основи до покрив.

Обръщаме се към всички туристи, всички наши партньори и приятели, любители на природата и планините в България - подкрепете ни! Нека продължим традицията от зората на организираното туристическо движение, когато туристическите хижи са изградени изцяло с дарения и доброволен труд!

За да подкрепите изграждането на хижага, изпратете SMS с текст **DMS HIJA** на Единен дарителски номер **17 777** (за абонати на GLOBUL, VIVACOM и M-Tel).

За изпращане на дарителски SMS ще бъдете таксувани с 1,00 лв. Можете да ни подкрепите и на **дарителската сметка** на кампанията:

Банка ДСК, клон Отечество, София
IBAN: BG 755TSA 93 000000024 154
BIC: STSABVGF

дарителските кутии, поставени в туристически обекти, или с доброволен труд.

Така ще изглежда новата хижа „Богдан“, след като помогне всеки от нас!

Кампанията се осъществява с помощта на ФПБ в програмата „Да постигнем повече“, финансирана от фондация „Америка за България“.

Подземен минен музей - гр. Перник

Подземният минен музей в гр. Перник вече е в списъка на националното движение "Опознай България-100 НТО". Сертификатът на движението бе връчен на директора на музея от представител на Националния организационен комитет и на БТС.

На тържеството по повод връчването на сертификата присъстваха ексминистърът на икономиката, енергетиката и туризма Делян Добрев, областният управител на област Перник Иво Петров, Ирена Балабанова и др. Подземният минен музей е уникален и единствен в България и на Балканския полуостров. Той е възстановен от община Перник и Културно-информационния център.

Музеят отваря врати през 1986 г. Разположен е в запазените галерии на първия подземен рудник, който работи от 1891 г. - "Старите рудници".

Галериите на музея са дълги 630 метра. Интерес представляват експозиционните ниши. Експозицията проследява развитието на въгледобива за повече от един век - от до-

биването на въглищата с шило и чук и ръчно прокопаване на галерии до съвременни методи за разработка на въглищни пластове с проходчески комбайн; от изнасянето на въглищата с торби, дървени тарги и колички, през дървени вагонетки, до извозването с електровози.

Повечето от експонатите са оригинали, които създават автентична руднична атмосфера. Посещението в музея се осъществява групово и се съпътства от мултимедийна презентация.

Продължава на стр. 2

Нов член на в семейството на 100-те НТО

СПОРТ

ТОТО

До Юч Бунар за празника на ТД „Осогово“

С "честит празник" се поздравяваха туристите от дружество "Осогово" преди да потеглят на излет до местността "Юч Бунар" над Кюстендил. Във вторник, 2-ри април, близо 80 любители на природата се събраха в 10.00 часа пред стадион "Осогово", за да отбележат 99-годишнината от туристическото движение в Кюстендил.

На 2-ри април 1914 г. група младежи решават да направят излет от града до м. Юч Бунар. Така се слага началото на организираното туристическо движение в Кюстендил и по традиция години

наред на тази дата много планинари поемат към планината. Във вторник групата се огласяше от веселата гълчава на 20-ина деца, които нетърпеливо избързваха пред всички. След приятно изкачване всички се събраха пред паметната плоча на м. Юч Бунар. Дългогодишният планински водач Владо Ников разказа на малките туристи повода за този излет.

Почивката бе съпроводена с изпълнения на туристически песни. На връщане множеството пое по различни предпочитани маршрути. Детската група, водена от секретаря на ТД "Осогово" Силвия Михова, разгледа уникалните гигантски секвой, с които се отличава тази местност.

Даниела Стоименова
Кюстендил

ПОКОРИТЕЛИ

Най-малкият...

На снимката виждате Кристиан и Кристиан Димитрови. За сега тригодишният мъж, който дойде с баща си в БТС, за да му бъде подпечатана книжката "Покорител на 10-те планински първенци" е най-малкият участник в култовото движение. Започнал да покорява планинските ни първенци, качен в раницата на баща си преди около година. Семейството на строителен инженер и икономистка от София не е спряло да катери високите цели - върхове и национални туристически обекти. Да, в рецесия е страната ни и в икономическа криза, но къде да търси човек зареждащи сили и енергия освен в природата и планинските ни красоти! На това възпитават още от люлката и невръстния си син Кристиан семейство Димитрови. Момченцето оцени по достойнство спечелената от него значка "Покорител ..." и пожела да бъде закачена на якето му.

Дай Боже повече такива последователи!

Юбилейна монета с лика на Щастливеца

Впечатляваща колекционна емисия в лимитиран тираж отдава почит на великия българин

За 150-годишнината от рождението на Алеко Константинов, една от най-светлите личности в духовния ни живот, оставила следи в сърцата и умоте на всички българи, Българска монетна къща подготви

специална възпоминателна мисия. Тя е отсечена във висше монетно качество мат-гланц в "Монетен двор" ЕАД и е с масивно покритие от 24-каратово злато с диаметър 35,2 мм. Тиражът е строго лимитиран - само 10 000 екземпляра за цялата страна, и е на специална цена от 18,00 лв.

Нощно спускане от Черни връх

Нощно спускане със ски от Черни връх е традиция за ски-клуба на ТД "Черни връх", София. Обикновено се прави в края на зимата и началото на пролетта. Тази година то бе планирано за 16 и 17 март. Сборен пункт "Чайната" на върха - час на срещата 17 00.

Качването до билото със ски, естествено.

Групата от 9-има мъже изчакахме търпеливо нощния мрак, който тук на върха настъпва бързо. Сложихме челници и започнахме спускането по познатия маршрут: Черни връх-вр. Самара-Коярника-х. "Кумата"-х. "Борова гора". В крайния пункт пристигнахме към 21 ч. - групово. Без ин-

циденти, при не особено благоприятно време. С дебелина на снежната покривка метър-метър и половина.

Наградата на следващия ден за участниците в проявата бе идеалното време за ски на Ветровала. Спускането надолу също бе безпроблемно, а участниците - заредени с енергия и с твърдото решение традицията да продължи.

Илия Михов,
председател
на ТД "Черни връх",
София

Подземен минен музей - гр. Перник

Продължение от стр. 1

Нощта на музеите (18 срещу 19 май), тук ще бъде означена с атракцион с анимация, осветление и автоматични звуци от ръчния добив и извозване на въглища. Деца, преоблечени като джуджета, ще съпровождат екскурзоводите. Те ще симболизират гномчетата, в които са вярвали някогашните пернишки миньори и които са поставяли в забоите, за да ги пазят от лошотии и срутване.

Включването на подземния музей в култовото движение на БТС "Опознай България - 100 НТО" ще доведе до увеличаване на неговата популярност, на потока от посетители и имиджа на града.

Зори Иванова

Планински водачи зимен профил

През месец март завърши курсът за планински водачи - зимен профил. Той се проведе в УЦ "Маловица", Рила. Ръководител на курса бе Иван Кандиларов - един от корифеите в обучението на кадри в туризма. Учебният материал е с широк спектър от знания: зимно планинарство и условия за практикуването му в България; маршрути за зимен туризъм, екипировка и съоръжения,

сняг и лавини, проучване на снежните натрупвания... Курсистите получиха знания за организация и провеждане на лавино-спасителна акция, долекарска помощ, опасности в планината, ориентирване в зимни условия, особености на зимната маркировка, ски-техника и техника на движение със снегоходки, зимна алпийска техника, връзка с ПСС, биваци, бивакване и др. Курсът включва богат

набор от практически занимания, реализирани в тридневен поход със ски в Северозападна Рила. Теоретичните занимания се провеждаха в Учебния център, Маловица.

Участниците в курса са млади хора, обичащи планината, с разнообразни професии, от различни населени места. **Димитър Димитров от София** например е преподавател в Лесотехнически университет. Председател е на Туристическо дружество "Студентски алпийски клуб - ЛТУ", което обединява студентите и младите хора за практикуване на различните форми на туризъм. Дружеството е най-новият член на Сдружение "БТС". **Николай Рангелов** е завършил ПУ "Паисий Хилендарски" в гр. Пловдив. Преподавател е по физкултура в СОУ "Христо Проданов" - Карлово. Воден спасител и инструктор по водно

спасяване. Обича планината, има желание да поведе децата по красивите ни планини, да им покаже техники за оцеляване в екстремни условия. **Павел Николов** е от София. Завършил е Техникум по транспорт "Дж. А. Макгахан". Работи в Центъра за спешна помощ.

За него е естествено да разшири познанията си в направление оказване на помощ в планински условия, ориентирване, маркировка и всичко, свързано с професията планински водач. **Светослав Вълков** е от гр. Сопот. Той опреснява своите знания и има намерение да продължи да работи в тази област. Най-младият курсист е член на ТД "Сърнена гора" - Стара Загора - **Панайот Дончев Донеф**. Студент е в УНСС - София. Покорител на 10-те планински първенеца, участник в традиционния пешеходен нощен поход "Верея" и др. Син

на голям планинар и планински водач.

Каква е личната мотивация на курсистите? За някои - ново професионално поприще, възможност за реализация, когато страната е в рецесия, а трудовият пазар се свива. За други - обогатяване и разширяване на познанията, свързани с туризма, планините и оцеляване при екстремни условия. При всички тези млади хора обаче в основата лежат любовта към природата, сливането при определени условия с нея. Как иначе биха издържали на капризите на зимната планина и невъобразимите условия, на които Рила ги подложи?! Мъже, които заслужено ще получат своя сертификат за професионален планински водач - зимен профил.

Зорница Радонова,
експерт

Шуменци показаха откъде започва България

ПРАЗНИЦИ ЗА ДУШАТА КРАЙ МАДАРСКОТО ПЛАТО

Традиционният национален поход "Оттука започва България", чийто домакин е туристическото дружество "Мадарски конник", в Шумен, събра близо 150 участници. Най-многобройните бяха групите от ТД "Патлейна", Велики Преслав, ТД "Росица", Павликени, ТД "Добротица", Добрич, ТД "Черноморски простори", - Варна. Имаше походници от Велико Търново, София, Лозница, Провадия, както и от домакините. Походът тръгна с националното знаме и със знамената на туристическите дружества от хижа "Мадарски конник", премина край село Кюлевча и оттам туристите се изкачиха на Мадарското плато, където разгледаха скалните образувания "Феномените". След това походниците продължиха по експтеката, направена преди години от шуменските туристи, и стигнаха обратно до хижата. Имаше и къс маршрут, участниците в който се смъкнаха от скалите по стъпалата.

Вечерта залата в хижата беше препълнена от желаещи да се включат в срещата на туристите. Програмата започна с културен конкурс, в който участниците показаха уменията си при приготвянето на гозбите. Въобще жените се бяха постарали изключително много с приготвянето на гозбите. Най-добре се представиха туристите от Добрич. После имаше поздравления, песни и танци до късните часове, като възникна своеобразен песенен дуел между изпълнители от Павликени и Добрич. Първите часове на но-

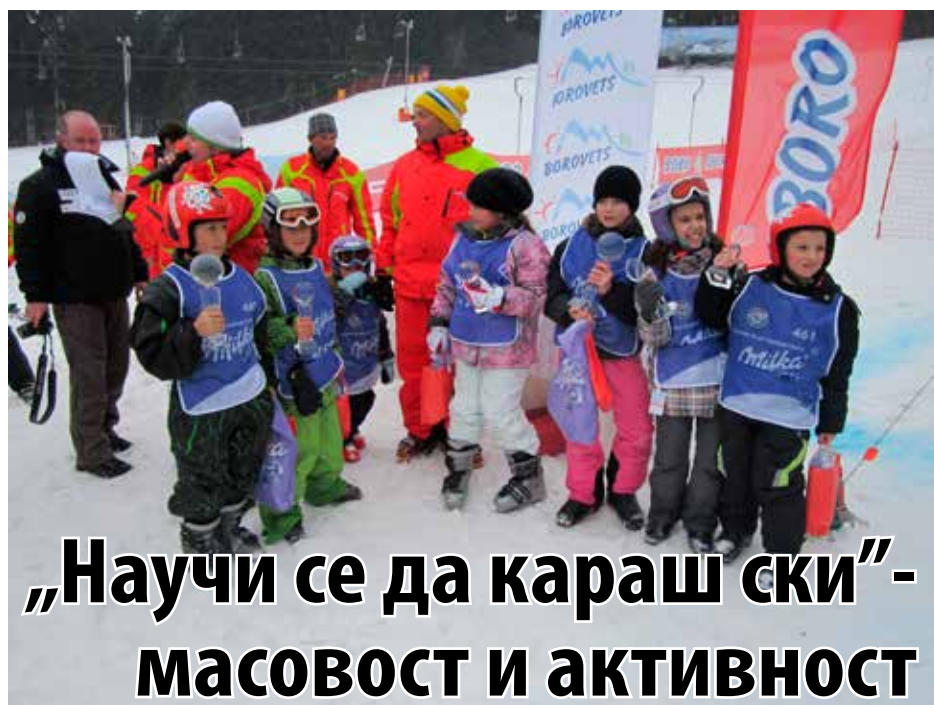
вия ден бяха посрещнати с песни и танци в съпровод на китара.

В неделната утрин туристите посетиха Музея на Националния историкоархеологически резерват, разгледаха Конника, Голямата пещера и в 10.30 часа поеха за

първопрестолна Плиска, където разгледаха археологическите разкопки, както и местния музей. Походът завърши след посещението на Голямата базилика.

"Това е една традиционна проява, която преминава през исторически места на Шуменска област, а те са гордост за всеки българин. Мога да кажа, че този път националният поход "Оттука започва България", беше масово посетен и благодарение на предварителната публикация на програмата във вестник "Ехо", привлече много туристи не само от Североизтока, но и от други райони на страната - заяви ръководителката на похода Вяра Кирилова, член на туристическия клуб "Висока поляна" към ТД "Мадарски конник", Шумен. Участниците в инициативата останаха много доволни и заявиха желание да продължат традицията и следващата година. Доволни сме от постигнатото."

Георги Ников

„Научи се да караш ски” - масовост и активност

ЕХО СПОРТ

На писта "Иглика" в Боровец с финално състезание и с участието на 60 деца от 1. до 4. клас на осем училища от Самоков, Долна баня и Говедарци официално бе закрыта националната програма "Научи се да караш ски" - сезон 2012/2013 година.

Най-старият наш планински курорт се оказа малко негостоприемно за малчуганите от двете съседни общини - мрачно, дъждовно, мъгливо и мек сняг, но въпреки капризите на времето детските усмивки не слизаха от лицата през целия петъчен ден на всички участници в спортната надпревара.

След като потренираха и направиха няколко спускания по пистите, 24-те момичета и 36-те момчета ги очакваше големия старт в гигантския слалом.

А началото на състезанието даде ски-легендата Петър Попангелов, който първи се спусна по много добре подготвеното трасе на пистата.

След оспорваната битка при момчетата с най-добри времена на първите три места се класираха Любомира Христова, Калина Сакалийска и Лилия Ангелова, а при момчетата - Георги Христов, Борис Петров, всички от Самоков и Борислав Чобалигов от Долна баня.

Призьорите бяха наградени от за-

местник-министъра на спорта Иван Ценов и главния секретар на Българския олимпийски комитет Белчо Горанов. Сред официалните гости бяха Цеко Минев - председател на Българската федерация по ски, Христо Андреев - началник на Регионалния инспекторат по образование в Софийска област, заместник-кметовете на община Самоков Васил Сайменов и Радослав Стойчев.

Победителите получиха от организаторите и спонсорите на програмата "Научи се да караш ски" купи и куп подаръци, както и голямата награда - почивка в Банско през ваканцията или уикенд в Боровец.

Същата награда получават още 19 деца от цялата страна, които са показали най-добри резултати по време на обучителната програма.

За отминалите два месеца в четирите големи наши зимни курорта - Боровец, Банско, Пампорово и Витоша, са обучени и направили своите първи спускания по пистите 2840 деца. Програмата се реализира за пета поредна година, като за това време своя прощъпалник на сняг със ски са направили близо 12 хиляди и 500 момичета и момчета.

Любомир Кузев

Теглене на 20.03.2013 г.

Печеливши от

ГОЛЯМАТА НАГРАДА - ЕКСКУРЗИЯ ЗА ДВАМА В ГЪРЦИЯ,

осигурена от Туроператор "По света и у нас", София, изтеглена от собственика на фирмата Люба Пъчева, печели СИЙКА КОСТАДИНОВА ГОЧЕВА, Разлог

УИКЕНДИ ЗА ДВАМА В ОБЕКТИ НА БТС

Борис Лопарски, гр.Рила - х. "Яворов" Валери Василев Николов, гр.Сандански - х. "Предела", Пирин Валентин Аспарухов Атанасов, гр.Сандански - х. "Вихрен", Пирин

Изпълнителният секретар на БТС Венцислав Удев и шефката на "По Света и у нас" Люба Пъчева при теглене на голямата награда

Венко Владимиров Коричков - с.Катунци - х. "Беласица", Беласица Миленка Стоянова - В.Търново - х. "Малина", Пирин Лилия Иванова, с.Синитово - х. "Македония", Пирин Николай Иванов, Благоевград - х. "Славянка", Славянка Юлиан Ангелов, София - УЦ Пещерен дом, Карлуково Ради Кючуков, гр.Исперих, х. "Бодрост", Рила Милена Стойчева, с.Поленица - х. "Синаница", Пирин Снежка Николова, гр.Петрич - х. "Здравец", Айтос Стефан Радучев, София - х. "Яворова лака", Троянски Балкан

МАКЕТИ НА ИСТОРИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ

осигурени от фирма

"Камея Дизайн

"Петя Панева, София Господин Несторов, Хасково Димо Димов, София Иван Бишков, Сандански Тинка Стаматова, Айтос Коста Петров, Ловеч Валентина Славова, София Траянка Янкулова, Петрич Иван Димитров Дрънков, Банско Александър Симеонов, гр.Рила

ЮБИЛЕЙНИ КИБРИТИ

Ирина Василева, Айтос Стефка Ставрева, Пловдив Минчо Минчев, Смолян Гертана Динкова, Рила Ива Атанасова, Варна Георги Петков, Исперих Недялка Канева, Лом Златка Илиева, Ямбол Атанас Панчелиев, Гоце Делчев Божидар Божков, Бургас Цветан Рачев, Сопот Божана Харизанова, Благоевград Петка Чолакова, Ямбол Йордан Данов, Айтос Маник Кюркчиян, Пловдив Драгомир Калчев, с Черни Вит Марин Тонков, В.Търново Кънчо Михов, Пловдив Вълко Манолов, Ямбол Милена Стойкова, Добрич Стойчо Кушев, В.Търново

Мария Петкова, Карнобат Валентин Ягоридков, гр.Рила ТД"Пирин", Разлог Тонка Петкова, гр.Ветрен Иван Димитров, гр.Рила Иван Арнаудов, гр.Кресна Никола Станчев, София Таня Иванова, София Станка Тенева, Айтос Севделин Атанасов, Кюстендил Ангелина Кринчева, Ямбол Кирил Илиев Василев, Варна Тонка Божилова, с.Горна Козница, Кюстендилско Благой Атанасов Стоименов, гр.Кресна Елена Йорданова Киселова, София Николай Добрев, Пловдив Лозан Котоманов, Петрич Роза Ботушева, Пловдив Радка Пъшкова, София Георги Георгиев, Ловеч Светлозар Камбуров, В.Търново Пейчо Вангелов, Айтос Васил Михайлов, Разлог Славка Драгнева, Ген.Тошево Елисавета Аврамова, София Иван Иванов Донков, Пловдив Румен Станев, Разград Спирия Спириев, Сандански СОУ "Хр.Ботев", Лозница Д-р Дарина Петрова Илиева Кирил Сапунджиев, Сандански Георги Никол, Шумен Павлина Аргирова Петкова, Сандански Фидана Терзийска, с.Яново, обл.Благоевградска Начо Иванов, с.В.Левски Иванка Цветанова,Търговище Вера Маркова, Благоевград Велина Пиргова, Петрич Бойко Петров Стоименов, Кресна

КНИЖКА 100 НТО (ЗБР.) + КАРТА 100 НТО

Петър Михайлов, Сандански Николина Кудошева, Бургас Димитринка Ценова, София Георги Стоянов, Айтос Данка Милкова, Благоевград Момка Спасова, София Васил Котев, Рила Гецо Дочев, Разград Мария Калоянова, Разлог Цветелин Стоянов, Разград

55 години живот с „Ехо“

Да, така е. Ирина Климова от гр. Разлог е може би единственият човек в България, който вече 54 години без прекъсване е абонат на в. "Ехо". От далечната 1959-а, та досега. Дори по времето, когато е била на работа в Либия като акушерка, тя пак не се е разделяла с любимия вестник въпреки трудностите по получаването му.

Ира е член на БТС от младежките си години. Обхождала е много маршрути по всички родни планини. Осъществила е и най-дългия преход по Стара планина - от Ком до нос Емине. За активна туристическа дейност два пъти е удостоена с грамота "Отличник на БТС". Преминала е курсове за инструктор по туризъм, по алпинизъм, за планински спасител. Тя е първата жена аплинист в Благоевградска област, която е катерила наравно с мъжете. Ето какво разказва:

"Така стана, че първото ми скално катерене беше на стената на Кончето в Пирин. В началото ползвахме тежки конопени въжета, непригодни платненки, облечени бяхме кой както намери, а металните клинове ги правехме в мината в с. Елешница. В първите години имахме задължение всяка пролет да поддържаме туровите - като ги почистваме от нестабилни камъни. Но всички неудобства се преодоляват с младежки дух, с огромно желание и любов към планината."

Ира е от основателките на единствения в страната жен-

ски клуб за активен туризъм (създаден на 24.02.1984 г. на хижа "Яворов"). Тя е и първият му председател. Под вещото й ръководство клубът развива активен туризъм в района, страната и в чужбина.

Ира добре знае, че планината не прощава грешките, и затова винаги е била строга и взискателна към туристите. Учи жените да забелязват красивото, да ценят и пазят природата. Тя казва: "Хубаво е човек да запази в себе си нещо детско, да се радва на разцъфнало цвете, разпукнала се шишарка, на кафявите нападали иглички на бора и песента на птицата, на звездите, луната, а денем на слънцето..."

Макар че скоро навърши 83 г., не я напуска желанието й за още и още срещи с планината. Мечтае за походи по нови, непосещавани от нея места. Разтваря карти и пътеводители, за да проучва нови маршрути. Всеки месец с нетърпение очаква новия брой на в. "Ехо", защото с него пътешества, макар само по страниците му, по далечни непознати и мечтани места. На въпроса, по какво се различава сегашният вестник от първите му броеве, тя отговаря: "Тогава вестникът беше седмичник, но не достигаха страниците, за да бъде отразена цялата туристическа

дейност у нас. Сега е месечник, пак не всичко може да се публикува, но за разлика от тогава сега има повече информация и за туристическата дейност извън България. Докато съм жива, ще бъда член на БТС и ще получавам в. "Ехо". Това е моят живот".

Всяко туристическо дружество би се гордяло с човек като нея.

И ние се гордеем с теб, Ира!

Бъди жива и здрава още дълги години!

Й. Петрова, Ст. Дебелушина Клуб "Планинарка" към ТД "Пирин", гр. Разлог

Младежи от Лом опознават Югозапада

Учениците от СОУ "Димитър Маринов" съвместно с членовете на общинското дружество "Аспарухов хълм" с председател Иван Недков организираха екскурзия през пролетната ваканция по маршрута Лом- Сандански- Мелник - Роженски манастир - местността "Рупите". Пътуването бе осъществено с влак и автобус. Ръководителите - Петър Петров, Марияна Габровска, и Владислав Владиславов организираха незабравими мигове на отмора, почивка и опознаване на природните, исторически и архитектурни забележителности в Югозападна България. Сандански остана в сърцата на ломчани с красивия си природен парк и вековните чинари.

Чрез пешеходен туристически преход от града до хотелския комплекс "Св.Врач", бивша правителствена резиденция, младите туристи останаха пленени от уникалния растителен свят. Те посетиха избата на Шестака и Кордопуловата къща, обявена за национална историческа и културна забележителност. Не отминаха и най-малкият град в България Мелник, а в Роженския манастир се докоснаха до чудотворната икона на Св.Богородица Иверска... Пред гроба на Яне Сандански и в Рупите малките туристи отдадоха почит на пророчицата Ванга и си пожелаха догодина да се върнат отново по тези свети места.

Никола Лисичков, Лом

ТОМБОЛАТА НА ВЕСТНИК „ЕХО“

Симеон Цеков, Левски
Тодор Тодоров, Търговище
Методи Чавдаров, Пловдив
Ганчо Икономов, Нова Загора
ТД "Черноморски престои", Варна
БФГБ, МФВС, София
Борислав Борисов, Благоевград
Николай Топалов, В.Търново
Генка Илиева, Пловдив
Кина Иванова, Ген.Тошево
Дружество Тракия, Ямбол
Георги Божинов, Сандански
В.Груева, Благоевград
Николай Ненов, Лозница
Мариана Нинова, София
Петя Бинчева, Айтос
Донка Николова Янева, София
Петър Галаганов, Пловдив
Апостол Арабаджис, Сандански
Стефка Пенчева Спиридонова, Ловеч

КАРТА "ХИЖИТЕ В БЪЛГАРИЯ"

Стефан Маринов, София
Анка Владимирова, В.Търново
Василка Григорова, Тръстеник
Мариета Колева, Ловеч
Анна Михайлова, Разлог
Росица Тренчева, Разлог
Тошко Тодоров, В.Търново
Михаил Пиперков, В.Търново
Първо ОУ Хр.Смирненски, Провадия
Стефка Иванова Димитрова, Ловеч
Светослав Христов Шишински, Ловеч
ТД "Айгидик", Благоевград
Стоянка Борисова Христова, с.Левуново
Наташа Тодорова, Хасково
Руска Минчева, Айтос
Неда Панайотова, Велинград
Недялка Стамова, Айтос
ТД "Руен", Пловдив
Ивгин Назъм Мукри, Лозница
Красимир Янков, Разград
Саранди Иванов, Търговище
Светла Бохорова, Петрич

Йорданка Зашева, Кюстендил
Никола Нанчев, гр.Рила
Цонка Китанова, Благоевград
Любомир Каназирски, В.Търново
Пламен Цанев Петров, Исперих
Георги Петков, Исперих
Добромир Стоймирски, Благоевград
Свободка Марчева, Благоевград

ПЪТЕВОДИТЕЛ 100 НТО

Петър Попов, Троян
Людмила Христова, Сандански
БФ Биатлон, МФВС
Кръстинка Маркова, Габрово
Георги Таранджийски, Рила
Божидар Георгиев, Ямбол
Валентин Косев, Исперих
Петър Ралев, Пловдив
Любен Тройков, Петрич
Шоаиб Фехми, Лозница
Иван Пенчев, Ловеч
Мая Кожухарова, Кюстендил
Ирен Гъркова, София
Мирчо Георгиев, Айтос
Иван Атанасов, Кресна
Ивана Маринова, Разлог
Сандьо Бешев, Пловдив
Иванка Бачкова, В.Търново
Елена Калоянова, Разлог
ТД "Еделвайс", Пловдив
Костадин Христов, Сандански
Пламен Петров, Исперих
Велислав Ангелов, София
Цветелина Бенева, Ловеч
Любомир Василиев, Рила
Виктор Михайлов, Кюстендил
БФДжудо, МФВС, София
Мария Желязкова, Ямбол
Марийка Тодорова Пейчева, София
Иван Недков, Лом

КНИГА "ФИЛИП АВРАМОВ - ЖИВОТ И СЪДБА"

Румен Делийски, Казанлък

Валентин Атанасов, с.Самуиловци
Мариана Иванова, Пазарджик
Константин Ненчев, Пловдив
Снежана Раданова, Търговище
Милан Михов, Габрово
Милка Папева, Разлог
Георги Кузев, Септември
Зорка Касабова, Сандански
Снежанка Стоянова, В.Търново
Фани Маджарова, Орешак
Анета Орашкова, Копривница
Миле Захариев, Благоевград
Илия Димитров, НГМ –БАН, София
Станка Велчева, Хасково
Иван Янакиев, Благоевград
Анастасия Иванова, Пловдив
Ева Колева, Пресклуб, Нац.стадион
"Васил Левски", София
Драгомир Угринов, Рила
Ружка Мунчева, Петрич

ЧЕЛНИК

Дянка Павлова, Айтос
Митко Димитров, Ямбол
Христо Христов, Исперих
Албина Анева, Благоевград
Невен Боянов, В.Търново
Данко Стоянов, Видин
Петър Илчев, Сливен
Елена Спасова, София

ФЕНЕР ГОЛЯМ

Тодор Иванов, Айтос
Никола Лисичков, Лом
Венета Андонова, Благоевград
БФБатут, МФВС, София
Мехмед Хюсеинов, Лозница
ТД "Кипровец", Мартиново

ФЕНЕР МАЛЪК

Васил Лютов, Рила
Цена Димитрова, Ловеч
Иван Русев, В.Търново

Илия Терзийски, София
Владимир Владимиров, Разлог

ФЕНЕР + НОЖЧЕ

Жозефина Делева, София
Валентин Донов, Г.Митрополия
Емилия Михайлова, София

РАНИЦА

ТД "Осогово", Кюстендил,
Мария Трендафилова, Николова, Бургас
Александър Цветанов, Лом

ТЕРМОС "ДАМАСЦЕНА"

Шабан Моллов, София
БФ Хандбал, МФВС, София

ТЕНИСКА "ДАМАСЦЕНА"

Александър Шиндилски, с. Крушовица,
общ. Долни Дъбник

КНИГА "ХИЖИТЕ В БЪЛГАРИЯ"

Диана Недялкова, София
Тошко Дойчинов, София

КНИГА "ЖЕСТОКИЯТ ПЪТ НА ЕВЕРЕСТ", А.АВРАМОВ

Клуб на туриста, Рила

МОБИЛЕН ТЕЛЕФОН

Валентин Донов, Плевен

ПАЛАТКА

Димитър Тошев, Сандански

СПАЛЕН ЧУВАЛ

Гюргена Христова, Благоевград
За справки: Даниела Златева,
тел. 0882 966 322

ДАРТЕЛИ

Казано е - направи добро, за да ти се върне. Галя Панайотова от София оспорва тази библейска мъдрост. Истинското добро не се прави с умисъл и с цел връщане. За нея и семейството ѝ доброто е част от мироведа, от същността на човек и носи радост най-вече за сътворилия го. Доброто е това, което на някого ще помогне, ще послужи, ще съживи спомени или е част от нещата, които ценя...

А пък на теб ти е в повече или е ненужно.

В този смисъл не си позволили да захвърлят с ненужните вещи при ремонта на жилището си и двата масивни албума с кожена подвързия и тематично подредени снимки - чудо на чернобелата фотография.

Къде и на кого подобна документалистика ще бъде от полза? Къде биха я оценили по достойнство? В Българския туристически съюз, разбира се. И Галя и дъщеря ѝ се озовали в централата на БТС, на бул. "В.Левски" 75. На точното място, при точните ценители. Така семейството и по-скоро неговият представител Галя Панайотова от София влязоха в златната книга на дарителите на столетната туристическа организация.

Какво отразяват албумите

Галя Панайотова от София: Измерения на доброто

Първи албум - Премиерно зимно изкачване, посветено на Четвърти конгрес на БТС, Пирин, 1972 г.

Гл. Ръководител - мс Иван Мишев, зам.гл. р-л змс Енчо Петков, техн.р-л-м.с. Кънчо Долапчиев, фоторепортер Тодор Симеонов

Участници: Анна Таларкова, Димитър Андонов, Димка Москова, Методи Савов, Тервел Керелов, Борис Благоев, Димитър Дончев, Кирил Стоилов, Надя Бабалкова, Цанко Хитров
Втори албум - По-

коряване на връх Комунизъм (7495 м) в Памир - 29-30 юли, 1972 г.

Алпинида

Национален отбор на България: Димитър Бърдаров, Димитър Дончев, змс Аврам Аврамов, ръководител Мс Огнян Балджийски, змс Енчо Петков

А ето и четиримата, изкачили Комунизъм (7495 м)

Змс Аврам Аврамов, змс Кънчо Долапчиев
Мс Огнян Балджийски
Змс Енчо Петков

(В следващи броеве редакцията поема ангажимент да се свърже с някои от участниците в събитието, които да разкажат за него.)

ПОВЕЧЕ ЗА ГАЛЯ И СЕМЕЙСТВОТО

Планинари, туристи, природолюбители. Факт - Галя и тригодишният ѝ внук са засадили и обработват билкова градинка в задния двор на жилищната си кооперация. Билките са на туфи - мащерка, мента, маточина, салвия; храсти - калина, дрян, обличиха; дръвчета - сливи, череша... С кофичка и лопатка малкият помага на баба си, получавайки първи уроци по градинарство. Със сина и дъщерята като малки, после с внука, семейството обикаля Витоша и планините около София. Любими - Плана, Лозенска, Люлин... Макар и доста или все по-безлюдни напоследък. Време на криза?! Какво общо има кризата тук-казва Галя. Напротив, човек се зарежда

енергийно, получава прилив на сили. Природата ни дава и учи. Не са нужни много пари, за да бродиш по пътеките. А туризмът е един от най-цялостните и всеобхватни спортове, от специални вложения не се нуждае. На младини с екскурзионни летувания семейството обикаля Рила, Пирин, Родопите. Пирин им е специална тръпка. А много красиви места има и из планините около София - Малката Света гора. Манастирите са радост и успокоение за душата. Ходят често на "Св.Дух" в Плана, на Германския манастир, на Кокалянския...

България е много красива, да я обичаме и пазим, пожелава на себе си и сънародниците Галя Панайотова. Туристка със сърце, отворено за красотата и доброто.

Усмивки от детска градина „Усмивка“

Пролетно настроение внесоха и в редакцията на в. "ЕХО" със свои изпълнения и снимки децата от софийската детска градина "Усмивка" в кв. Орландовци. Със съдействието на младата музикална ръководителка Мария Христова, те показаха как по артистичен начин с музика и танци посрещат пролетта. Пред обективите на фотоапаратите и многобройните гости разцъфтяха множество кокичета, лалета и прочие пролетни цветя; котаракът в чизми партнираше на Червената шапчица и я пазеше от свирепия Вълк...С много песни, танци и театрални изпълнения децата посрещнаха Царица Пролет.

Едно вълнуващо тържество, с дъх на пролетна гора и планински излети, което дълго ще се помни от присъстващите.

Двадесет и пет ентузиастични туристи от ТК "Незабравка" - В. Търново, на 30 и 31 март проведехме поход с маршрут: жп гара Кръстец, х. "Грамадлива" (нощувка), с. Райковци, курорт Вонеща вода и с. Гърците, включен в календарния план на клуба за 2013 г. Похода посветихме на 150 г. от рождението на Алеко Константинов и 186 г. от рождението на Филип Тотю. Ръководители на похода: пл. водач Невен Боянов, спасител Тихомир Николов, пл. водач Снежанка Димитрова и организатор Димитър Богданов. Групата бе с разнороден състав - от ученици, студенти и работещи до пенсионери, но всички с бодър туристически дух и пълни с енергия. Най-малките туристи бяха две 10-годишни красавици - Ния Ивайлова Николова и Ралица Красимирова Попова, а най-възрастният турист Милена Стоянова. Всички се справиха успешно и без-

та Мръзешка локва, и с. Станчев хан. Отделяме се от коларския път, който води за махала Череша, и със стръмно спускане се озоваваме на голяма чешма в местността Конарското, която поляна се простира на голямо разстояние на изток и юг. Тук правим първата си 10-минутна почивка. На юг се издига гористият склон на вр. Баба. По добре маркирана пътека, която върви по равни пасища, из които надалеч се проследява билната маркировка, се излиза в м. Зелеников рът. Със стръмно спускане покрай отделни сливови и крушови дървета слиза-ме до коритото на река Габровица - началото на Лява река. След това с лек наклон излизаме на тревиста седловина. По тесен коларски път, криволичещ ту на север, ту на юг от вододела, преминаваме през вр. Влъхчеви чукар. На югоизток маркираният билен път заобика-ля вр. Клъшка чукара до близката махала Клъшка река. Навлизаме

Райчо Николов, роден 1840 г. в с. Райковци. Убит 1885 г. в гр. Пловдив. Поборник за освобождението на България. Офицер от Руската армия. Един от създателите на българската войска след Освобождението. Ратник за съединението на Княжество България с Източна Румелия. Тук слушаме беседа за живота и делото на героя.

От Райковци по магистралния път за 1 час и 15 мин. слиза-ме в курорта Вонеща вода. Името му е свързано с миризмата на сярководор, който се отделя от студен минерален извор. Балнео-лечебен курорт. Етнографски резерват. Център на община с 46 селища (5 села, махали и 35 колиби). Разположен е в малка котловина в северното разклонение на Тревненския дял на Стара планина (580 м н.в.). От този район произхожда и легендарният войвода Филип Тотю, роден в близката махала Гърците, през 1830 г. По време на Освободителната ру-

ГЛАДИЧИЯТА /Сибирска акация/

Група туристи от ТК "Незабравка", Велико Търново, на 16.03.2013 г. проведехме редовния ни съботен излет - този път до Присовския манастир "Св. Великомъченик Пантелеймон". С редовния автобус от Търново се придвижихме до село Присово, отстоящо на 6 км от града, където се намира самият манастир.

Отваряме тежките порти на светата обител, а пред нас като че ли израсна и запълни манастирския двор едно дърво - гладичия. Бяхме посрещнати любезно от игуменката на манастира, която ни разказа интересната история на дървото.

"През паметните дни на месец юли 1877 г., в разгара на Освободителната война, край Присовския манастир бивакували войници от предния отряд на генерал И.В. Гурко. Тук в двора на манастира младият офицер Алексей, сибирец, засял донесените от него семена на гладичия. На тръгване Алексей заръчал: "Като поникне това дърво, да се пази за спомен". Дали обичта, с която е засято семето, или топлината на родната земя са помогнали, но скоро от семето се показало стръкче.

Става традиция да се правят снимки на дървото, за да се следи растежът му. То е защитено от РИОСВ - Велико Търново. То не е само природна забележителност, но е и исторически паметник. Годишните на дървото са точно определени - 136. В момента дебелината на короната при земята е 3,90 м. Поради многократното отрязване на върха му не може да се каже колко високо би станало през тези 136 години. А историческата му стойност е в нашата преминала през вековете благодарност към руските освободители."

С колко хубави чувства към нас е тръгнал този руски воин. Скронните калугерки със сърцето си са оценили това благородство и с много обич и грижи опазили дървото и спомена за неговия залесител. Питаме игуменката откъде се знае тази история за дървото и има ли някакви писмени документи за него. Нейният отговор: "Написаното е изгоряло, когато е горял манастирът. Книгата се похабява, а паметта на човека остава. Откак се е посяло семето, та до ден днешен няма човек от манастира, който да не знае историята на това дърво. Наричат го Сибирския салкъм."

След това тя ни разведе из покоите, показва ни снимките на прочутата гладичия, правени през годините. Запозна ни с историята и днешното състояние на манастира. Днес в обителта живеят три монахини, които стопанисват "Св. Пантелеймон" и посрещат желаещите да посетят обителта да се запознаят с историята ѝ, да се насладят на величието и красотата на гладичията, царствено хвърляща шарена сянка.

Прибрахме се във В. Търново по добре маркираната и поддържана екопътека от с. Присово през с. Малък чифлик, заредени с емоции, доволни от чутото и видяното.

По хайдушките пътеки

проблемно.

Характеристика на маршрута: Той е изцяло в източната част на Тревненския дял на Стара планина, чиято билна част е по-ниска от останалата част на дяла. В този дял на планината се издигат върховете Клъшка чукара и Грамадлива. Северните склонове на планината са къси, полегати и обрасли с хубави широколистни гори. От този дял водят началото си р. Белица и р. Райковска, притоци на р. Янтра.

Южно от билото се спускат дълбоки ридове, по които се издигат по-високи от вододелното било върхове като Саръяр (1485 м н.в.), Голямпапугор (1331 м н.в.), Кръстилча (1297 м н.в.), Стефанча, Малтепе (1265 м н.в.), Кацан (1020 м н.в.). Между тези ридове в дълбоки долини текат левите притоци на р. Тунджа: Дъбовска река и Радова река с десен приток Лява река.

В красивите поли на Балкана са разпръснати като птици гнезда многобройни селца, махали и колиби, съхранили през вековете на робството непреклонния и свободолюбив дух на българина и свързани с хайдушкото движение от нашия край. В тези махали са родени и прочутите Бойчо и Богдан войводи, действали със своите чети в тази част на Балкана.

Ден първи. 30 март 2013 г., събота. В. Търново, жпг Кръстец, х. "Грамадлива" (н) - /5 часа/. С влака се придвижваме от Велико Търново до жп гара Кръстец (най-високата точка на жп линията Горна Оряховица-Стара Загора). Местността Кръстец е мястото, където се е намирало хайдушкото сборище на четите на Богдан и Бойчо войвода. По маршрута, по който вървим, са действали четите на Филип Тотю и Панайот Хитов. Оттук са преминали част от четниците на Хаджи Димитър на път за Агликина поляна. От гара Кръстец тръгваме на изток по стар коларски път. След два завоя пътят ни извежда на продълговата поляна, разположена източно от вр. Малка баба. На север от нея се отделя изоставен коларски път, отклонение от средновековната Иванова пътека, вр. Леска за местност-

в тревиста седловина Припора и продължаваме през м. Дребежите. Прехвърляме ръба на гърбела на вр. Грамадлива и навлизаме в м. Иванов камък. На хълма Иванов камък са били разположени артилерийските части на ген. Гурко през освободителната Руско-турска война от 1877 г. На това място има останки (окопи) от дейността на артилерията, затова то се нарича Руския лагер. Наблизо признателните старозагорски туристи са издигнали белокаменен паметник в чест на освободителите. Със стръмно спускане, минавайки покрай ПКСС, се озоваваме на х. "Грамадлива" - 867 м н.в. Хижата функционира като туристически обект на БТС от 1948 г. и се стопанисва от ТД "Хемус" - В. Търново, разполага с 40 легла. Тук председателят на ТД "Хемус" и трима негови членове ни посрещнаха радушно с топъл планински чай и току-що приготвена вкусна постна картофена супа. Стаите бяха приятно затоплени от локалното парно - просто уютно.

Част от групата се разходи до езерото и м. Руски паметник. Групата се събра на обща трапеза в столовата и изкарахме една прекрасна туристическа вечер с много разкази за минали мероприятия и идеи за предстоящите.

Ден втори. 31 март 2013 г., неделя - х. "Грамадлива", с. Райковци, курорт Вонеща вода, махала Гърците, Велико Търново.

От х. "Грамадлива" по добре маркирана екопътека през вр. Чукара за 2 часа и 30 мин. стигаме в с. Райковци. Това е родното място на Капитан Райчо Николов. Върху сградата на кметството паметна плоча привлича вниманието ни: „Капитан

ско-турска война от 1877 г. оттук е минал с войските си ген. Гурко на път за Южна България.

Следващото ни посещение бе във възстановената родна къща на Филип Тотю в махала Гърците. Тръгваме на юг по магистралния път. Там където е поставен възпоменателният знак за бригадирското движение, се отбиваме вляво по път през ливадите и стигаме на моста на река Райковска. Оттук пътят върви на юг, след това на север и ни отвежда на открита поляна, където се намира и самата къща /40 минути/. Оттук се открива прекрасна панорама на целия район около Вонеща вода с почивните станции и вили, разположени сред борови и дъбови гори. Ето ни в къщата на славния войвода. Стръмно дървено стълбище води към малък чардак с изглед към Балкана. От чардака се влиза в „къщето“ с огнище и изход към двора и тавана. Две врати отвеждат в стаичката, в която са подредени експонати, разказващи за Филип Тотю - за рода и детството, за хайдушките години и безброй подвизи на човека, когото „куршум не го лови“. По обратния път се връщаме в курорта. В центъра на курорта е паметникът на Филип Тотю, където отдаваме почит на героя и си правим последна снимка за спомен.

Очаровани от прелестите и величието на Балкана, разочаровани от оголения му гръб (сиви огромни сечища - човешко безумие и алчност) и научили толкова исторически факти за хайдушкото движение, се прибираме с автобус в родния Търновград.

здат и мс Димитър Богданов
Снимки Снежанка Димитрова

**ЗРЯЛА ВЪЗРАСТ
ЗА ЕДИН ОТ
НАЙ-ГОЛЕМИТЕ
КАРТОГРАФИ И
ДЕЯТЕЛИ НА БТС**

На 10 април 2013 г. изтъкнатият картогрф, турист и деятел на БТС инж. Иван Петров навърши 80 години. От срещата и разговорите с него се оказа, че съвсем не е лесно да се опише всичко, направено от него в една такава специфична и творческа дейност като картографията.

Оказва се потомствен планинар. Баща му е един от доброволците при строежа на х. "Алеко". На 4 години, качен на родителските рамене или в раница, "покорява" Черни връх. Петгодишен, отлично екипиран, броди с родителите си из Витоша. Не случайно любим предмет в ученическите му години е географията. В тетрадките си рисува карти за всеки урок, които отиват редовно на ученически изложби. Това предопределя и бъдещата му професия.

На 10 години покорява Мусала, но не по традиционната пътека, а от Маричините езера, след принудително преспиване в една скална ниша, и оттам, през Преслапа, на върха!

От тук нататък животът му е свързан с планините. Макар и твърде млад, с по-големия си брат и други приятели обикаля Витоша, Рила, Пирин. Мечтае да направи карти на тези планини, за да улесни туристите при излети и походи. Една естествена предпоставка към бъдещата му професия на инженер картограф. Започва работа в ПО "Картпроект" още като студент. Там прави и дипломната си работа. Ръководството бързо разбира, че е попаднало на човек, който ще поеме работата по първите туристически карти след Втората световна война.

През 1957 г. Иван Петров започва с два маршрута на Екскурзионното летуване: вр. Вежен-вр. Ботев и вр. Ботев-х. "Бузлуджа". За първи път той отива на Стара планина. Искра помощ от БТС. Тогавашият секретар му издейства за консултант и водач Иван Райков автор на Пътеводителя на Стара планина и ветеранът Лефтеров. От тях за 10 дни научава толкова знания за планината и туризма, колкото обикновените туристи за десетки

Не е за вярване Иван Петров на 2x40

години. Иван Райков го запознава и с диворастващите гъби, като му дава безценни съвети.

За младия Иван Петров започва приятелството с изтъкнатите наши познавачи на планините, автори на пътеводители и пътеписи, фотографии, туристически дейатели. Той черпи с пълни шепи опит и знания от Петър Златев, Георги

Антов, Георги Кърпачев, Александра Киселкова /Панайотова/, Ваня Стоилова и с подкрепата на БТС да възроди популярната поредица "Малка туристическа библиотека" под името "Нова туристическа библиотека", поредицата книжки в която расте.

Големият принос на Иван Петров за българското туристическо движение оба-

където сътрудничи от началото на своята кариера. Заедно с гл.редактор Васил Петров създават "Карто-дипляна библиотека", която до 1989 г. има около 70 заглавия, посветени на популярни върхове, езерни групи, местности, хижи, маршрути. Диплянките съдържат едромащабни карти и прекрасни текстове, написани от най-добрите

низира се и обучението на деца от детските градини в района.

В продължение на 29 години като планински спасител Иван Петров дава дежурства на Витоша и съседните планини. Участва в групата за издирването на тогавашния министър Иван Башев, когото откриват в местността Меча поляна.

Откъде идва прякорът му Соса? Близките му го познават като голям кулинар, но прякорът му Соса няма нищо общо с готвенето. Студентска история. Но освен голям готвач той е майстор и на устната хармоника, в раницата му винаги има 5-6 инструмента. Особено е приятно да го чуеш, когато свири с Георги Попков /Чипе/ – Боянският славей, с когото са съученици и астрални близнаци, родени на 10.04.1933 г.

Иван Петров продължава да твори в областта на картографията. След 52 години в Института по картография /последните 15 като управител/, сега в частна фирма, той се е наел да направи туристически карти и за позабравените по-малки планини. Вече излязоха на пазара картите "Странджа", "Осоговска планина", готова за печат е "Беласица и Огражден", завършен е проекта на дипляна, която ще съдържа цяла група малки планини: Голо Бърдо, Лисец, Чудинска планина, Кобилска планина, Конявска планина, Земенска планина, Влахи-

гация", "Софийска Мала Света Гора", като заедно с моя милост и в сътрудничество със сдружение "Евро-български културен център" е проектирана и отпечатана карта "Софийски Светогорски маршрути", третираща маршрути за пешеходен и вело туризъм между избрани 30 манастира от Софийска Мала Света гора.

Сега Иван Петров усилено работи върху първата едромащабна карта на Западна Стара планина. Готови са проектите за Средна и Източна Стара планина и тези на новите едромащабни карти на Пирин, Рила, Средна гора и Родопи /в 6 картни листа/.

От началото на трудовата си дейност Иван Петров е сътрудник на списание "Турист" и вестник "Ехо". През последните години под негово ръководство са излезли от печат поръчаните от БТС карти на "100 национални туристически обекта", "Осоговска планина", "Софийската Мала Света гора", "Десетте планински първенци на България", "София и околностите – туристически обекти" и др.

Не е ли уморен от близо 60 години работа в картографията и туризма? Не - отговаря. За него правенето на карти е творчество, в картата вижда не цветни петна, условни знаци и надписи, а горите, скалите, езерата и пътеките, по които многократно е преминавал в хубаво и лошо време, при пешеходен и ски-преход. Спомня си хубавите случки и преживявания с приятелите и това го зарежда с енергия, дава му сили за работа и нови идеи за творчество.

Инж. Данчо Лазов

КАКВО ОЩЕ НЕ ЗНАЕМ ЗА НЕГО

Баща е на големия наш джазмен, българския Франк Синатра Васил Петров.

Петров старши - картографът, не обича да парадирва с това, не иска да мислят за него като баща на известния си син. Всеки със своите изяви и по своя път.

А откъде идва прозвището Соса? През м. септември на 1990 г. представители на ТД "Витоша" отидохме на Първия национален преглед на туристическите сръчности, на Цигов чарк, до язовир Батак. При пристигането разбрахме, че на другия ден ще се проведе кулинарен конкурс и ние трябва да участваме в него. Не знаехме за това, бяхме изненадани, не бяхме подготвени, но не можехме да откажем и казахме, че ще участваме. Секретарят на дружеството Кирил Рачев определи Иван Петров за наш представител.

Веднага трябваше да създадем организация. От ресторанта поискаме сол, червен пипер, яйце и мляко. Сутринта станахме рано и набрахме гъби, мащерка, риган, горска чубрица. Шофьорът на автобуса Стойчо намери тенджерата. В състезанието по приготвяне на туристическа супа участваха 22 отбора, всички "въоръжени" с. тригоги, скари и прочие помощни инструменти. Ние импровизирахме с огнище от два камъка и тенджерата върху тях. Иван реши да направи

туристическа чорба от няколко вида гъби, а за късмет намерихме малко магданоз и копър. Около огнището се създаде организация, подчинена на строги технологични /готварски/ правила. След един час журито на кулинарния конкурс класира Иван Петров на първо място. Гъбената супа хареса толкова много на журиращите, че те се върнаха още един път, за да напълнят дегустаторските канчета. Наградата беше бака от алпака с верига за окачване, за варене на чорба на открит огън, която пък той подари на шофьора Стойчо, за компенсация за очернената тенджерата.

На другият казах на Иван: "Заслужил си прякора "Соса", понеже си голям готвач". Но отговорът беше съвсем друг: "Като студенти с приятелите използвахме израза "Да е със сос", за нещо, което трябва да е на високо ниво, качествено извършено, или една работа да е свършена добре, понеже нищо по-добро от манджа със сос. Заради моите умения и понеже използвах този израз често, станах Иван Соса. Та да днес".

Е, бди жив и здрав, Иване! За да ни радваш дълги години със своите сосове и най-вече - с картографските си и туристически умения! Чакат те много големи и малки планини, много красоти на прекрасната ни родина, за да бъдат претворени в карти.

ПРИЯТЕЛИТЕ ОТ БТС

Данов, Иван Панайотов, Добри Душков, Живко Радчев, Наско Вълчев, Никола Папазов, Александър Андреев. Иван Петров... Става приятел и съмишленик с Грую Янков, Ясен Антов, Христо Пейчев, Любчо Томов, Филип Аврамов и още десетки други.

Това го задължава преди години с помощта на Ясен

че са създадените от него и неговите сътрудници над 450 заглавия, посветени на нашите планини, планински и морски курорти, карти и атласи за автомобилния туризъм, за ловците, рибарите, за любителите гъбари и събирачите на билки...

Иван Петров е член на редколегията на в. "Ехо",

познавачи на съответните обекти.

От 1958 г. е член на ТД "Витоша". При учредяването на клуба по ски-туризъм е избран за негов председател и той го прави Републикански първенец дълги години. Клубът организира ски-курсове, където се обучават стотици младежи от район Красно село. Орга-

низира се и обучението на деца от детските градини в района.

Към картографското творчество на Иван Петров се числят още карти: "Манастирите в България", "Чудотворните икони на Бъл-

Асоциацията, която прави всеки истински планинар, като чуе Момини двори, е с красивия пирински връх, част от веригата по билото на централен Пирин. Погледнем ли от района на Попово езеро, един от най-посещаваните в НП "Пирин", ще съзрем двата върха, които се издигат като стражеви кули от двете страни на планинското море. В изработената от проф. Жеко Радев карта на Пирин по време на Първата световна война и описанието, което прави по-късно на циркуса на Попово езеро, един от най-посещаваните в НП "Пирин", ще съзрем двата върха, които се издигат като стражеви кули от двете страни на планинското море. В изработената от проф. Жеко Радев карта на Пирин по време на Първата световна война и описанието, което прави по-късно на циркуса на Попово езеро, един от най-посещаваните в НП "Пирин", ще съзрем двата върха, които се издигат като стражеви кули от двете страни на планинското море.

Легендите разказват за сестрата на бог Перун - Перуника, която живяла в Момините градини, в малкия циркус под връх Кралев двор. През цялата зима девойката тъкала платна, а рано напролет слизала към голямото планинско езеро да ги бели. Простирила ги да съхнат на близкия връх, който впоследствие нарекли Момин двор...

Романтика, стари планинарски традиции носи и духът на населението в подстъпите към тази част на планината - в т. ч. и жителите на Неврокоп (днешен Гоце Делчев). Не случайно организираното туристическо движение тук се заражда през далечната 1922 г.

Следва един дълъг период на организиран туризъм в гр. Гоце Делчев. Стотици жители на града и селата от региона участват като членове на ТД "Момини двори" в хилядите мероприятия, които дружеството е организирано през тези 90 години. За активно участие в различните акции и инициативи през годините са награждавани десетки туристи. За своята дългогодишна и разнообразна спортно-

туристическа дейност, развивана в различните клубове, ТД "Момини двори" е награждено с най-престижната награда на БТС - медал "АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ" през 1997 година. И днес делото на основателите на някогашното ученическо туристическо дружество в гр. Гоце Делчев: Иван Тотин, Тодор Славков, Асен Вълев, Крум Гераксиев, Аврам Личков, Георги Дарлатов и Динчо Катранджиев, е в сигурни и добри ръце.

Хрониките през годините показват, че първоначално туристическата секция се наричала "Пирински езера". През 1928 г. ученическата

туристическа група от гимназията и юношите туристи се обединяват в общоградско туристическо дружество - "Момини двори". С името на красивия пирински връх, извисяващ се над Попово езеро. След прекъсване на двегодишната забрана на туристическото движение в България през 1934 г. ТД "Момини двори" възкръсва през 1936-а. Следват акции, инициативи, в които цялото туристическо войнство е активен участник. Жалон от най-новата история на ТД "Момини двори" е 2002 год. с регистрирането му като НПО - СНЦ в ОП - Туристическо дружество "Момини двори", гр. Гоце Делчев. Председател

е Ангел Башов, секретар Петър Смилянков.

Днес, 90 години по-късно, туристите от града на Гоце създават модерна съвременна история. Идеите се превъплъщават в актуални и реални дейности, осъществявани от клубовете на дружеството: планинарски и спортно-туристически дейности, колотуризм, пралпанеризъм (с провеждане на състезание по целно кацане, валидно за световната купа), защита на природата и опазване на околната среда...

В контекста на модерното мислене ТД "Момини двори" дава пример за целево усвояване на пари по европейски проекти:

Красива България, Зелена пътека за нова трудова заетост, Зелено училище, Бъдеще без граници, част от които по трансгранични проекти със сродни организации в Северна Гърция. Стотици хиляди евро се вливат и съживяват икономиката на региона, като работят за обновената му туристическа визия и доразвиване на туристическите идеи.

Успехи в започнатото, жизненост на дружеството, изкачени нови върхове пожела изпълнителният секретар на БТС Венцислав Удев, връчвайки наградите и отличията на Съюза по повод достолепната годишнина.

Сега, 90 години по-късно, нека си пожелаем ползотворна работа за развитие на туризма в гр. Гоце Делчев и района. Успешно да осъществяваме целите и задачите на БТС, здраве, дълголетие и повече пътешествия сред красивата ни природа - бяха пожеланията и на председателя на ТД "Момини двори" Ангел Башов към присъстващите.

И както си му е редът, участниците в тържеството по повод 90-годишнината на ТД "Момини двори" си обещаха - живи и здрави до култовата 100-годишнина, на същото място, в същия час!

ФЕНОМЕНИ

Реквием за Кръстатия дъб в Плана

Край София има великолепно планина - една от тях е Плана. Известна на дългогодишните български туристи, на истинските природолюбители. Плана планина по площ е голяма почти колкото Витоша, но е по-ниска. Географи, специалисти, туристи я оприличават с къс от Родопите, хвърлен от Господ край София. В нейните гънки се разстилат гори от бял бор, широки поляни с много слънце, простор по върховете и ухаещ чист въздух.

Пътеката е сред гъстата гора и слънчеви зайчета, и е стръмна. Наоколо старите дъбове са като вечерни. Излизаме на просторни поляни под самото било от леко изпъкнали гърбици на върховете. От тук Витоша се извисява като Пантеон.

Но, погледът се събираше в Кръстатия дъб или хан Аспарух горе! Местността се нарича Поятта. Кръстатият дъб беше най-популярния и най-посещаван туристически обект от истинските туристи. Наричаха го още Царски дъб. Дънерът му четири души обхващаха. Но това, което най-много привличаше, - беше красотата на короната му. Симетрична, без излишни израстъци. Виждаше се от всички посоки. Възрастта на дъба е изчислена на около 1300 години.

За съжаление иманяри бяха изрязали част от дънера му и прокопали част от корените, за да търсят желаната делва

с жълтици. Оскатено, дървото вегетираше дълги години. Докато гръм не го прекърши и сега стърчи в небето един остър кол, като копие. Отдолу се виждат колосалните му възлести корени.

Някога беше обграден с дървена ограда, отбелязан с плочка като защитен от държавата природен обект, на особено внимание. Нарушителите бяха преследвани и наказвани. От десетки години обаче Кръстатият дъб е оставен на съдбата си.

Под Кръстатия дъб или това, което е останало от него, се вижда Ловната хижа. Можем да слезем до нея, но ще минем край друго величествено дърво, чудо на природата - Древен дъб. Той е по-огромен от Кръстатия - истинско страшилище! Не може да се обхване с поглед короната му. Но това не е корона, а гора от дънери, устремени нагоре към небето - никой не може да ги спре. Самата мирна мощ, която рисува природата с разнообразие и свобода.

Това е наследникът на Кръстатия дъб - намира се до самия къс тревист коловоз, който води до ловната хижа.

Румян Митов

ЗЕЛЕНА ПЛАНЕТА

Когато през 1979 г. Жадав Пайенг, тогава 16-годишен, отишъл да види пораженията от наводненията на р. Брахмапутра, той се разплакал: водите били изхвърлили върху пясъчната ивица хиляди, вече мъртви, водни змии. "Те бяха умрели от горещина, тъй като наоколо нямаше никакви дървета да ги запазят от палещото слънце - все едно влизаш в клиника". Гледката въздействала на младия човек дотолкова, че той пише писмо до индийското Министерство на горите с молба да предприемат залесяване. Без резултат. А мястото било наистина отдалечено - на 30 км от главния път за гр. Гувахати, за да се стигне до реката, трябвало да се върви още 30 км по черен път. Разочарован от нехайството на

Инициативата "Да изчистим България за един ден", подета от bTV през пролетта на 2011 г., е част от световното движение Let's Do It World!, което стартира преди 4 години в Естония. Оттогава опитът "чистене на една държава за един ден", се предава от страна в страна.

У нас над 322 000 души почистиха повече от 2500 мръсни зони и над 530 незаконни сметища в националната акция на 12 май 2012-а.

Тази година всички сметища и депа, на които ще бъдат извозвани събраните отпадъци от инициативата "Да изчистим България", в периода между 20 и 22 април ще са освободени от такси. Това освен улеснение за кметовете ще е стимул за гражданите да събират колкото се може повече отпадъци. Министерството на околната среда е партньор на кампанията и всички структури ще бъдат ангажирани за намаляване на отпадъците и за разделното им събиране в цялата страна.

"Ние се опитваме да стимулираме всички кметове, защото това е основна тяхна дейност - да издават съответните заповеди и да опазват развитието на България от незаконни сметища. Това е заложено в закона, съответно с по-високи такси на общините, които нарушават тези законови разпоредби. Икономически те са заинтересовани да не допускат създаването на незаконни сметища или там, където ги има, да направят всички усилия с наша помощ да ги рекултивират, доколкото това е възможно", коментира Климента Денева, главен секретар на МОСВ.

За инициативата "Да изчистим България за един ден", чрез областните щабове на кампанията, Министерството на околната среда и водите предоставя 35 000 чувала и още толкова комплекта ръкавици.

"Обръщам внимание обаче, че това е само подпомагане на кампанията, това не означава, че всеки един, който излезе, ще получи чувал и ръкавици. Ние разчитаме на самоинициативата на гражданите, на помощта на бизнеса и на всички останали наши партньори. Основна финансова роля и помощ към общините от МОСВ ще бъде раздаването на ваучери за гориво за извозване

на отпадъците в рамките на една сума от 72 000 лева. Така чисто статистически смятаме, че тя ще подпомогне процеса на извозването и евентуалния недостиг на превозни средства за инициативата. Във всички поделения на районните инспекции по околна среда и водите по места ще има обявени зелени телефони. **Телефонът на кампанията е 0700 112 05 0700 112 05 БЕЗПЛАТНО.**

Планира се кампанията да се проведе на 20 април, като по този начин се съчетае и пролетното чистене, което ор-

тени от експерти. Българската асоциация за рециклиране, Асоциацията на земеделските производители и Асоциацията на зърнопроизводителите са партньори по извозването.

На 20, 21 и 22 април депата ще приемат отпадъците без ограничения и без таксите, които общините дължат. Резултатите от миналогодишната кампания: в акцията на 12 май 2012 г. са взели участие 323 хил. доброволци, по този показател сме на второ място в света, събрани са 26 хил. тона отпадъци, почистени са 530 незаконни сметища. По брой

ции, което е много обещаващо за формирането на навици и отношение сред бъдещето поколение.

Четири български плажа – Паша дере, Почивка (Варна), устието на р. Велека и къмпинг "Делфин", бяха почистени от доброволци през първия уикенд на април. В рамките на двата почивни дни 90 доброволци успяха да съберат над 270 чувала боклук, по-голямата част от който под формата на пластмаса и стъкло. „При трудно достъпния плаж Паша дере бяхме принудени

възстановим. Така че една гора, за да добие представата за гора, трябва да минат поне 40-50 години, след които вече хората могат да я виждат в истинския смисъл на думата гора", заяви Тодор Зангочев - директор на РДГ-Кърджали.

"Човек в живота си трябва да засади поне едно дърво, но ако може една малка гора, ще бъде още по-добре", казва Анита Петрова - доброволец в кампанията.

"Това борче ще стане голямо колкото нашия блок", допълва и 7-годишната Теодора.

Освен че осигуриха фиданките и помогнаха на децата при засаждане то им, от Агенцията по горите се ангажираха да участват активно в кампанията "Да изчистим България за един ден". "Тази година акцентът на кампанията е именно към горските терени и към зоните за отглед, така че всеки, който иска да се включи, може да се обърне към агенцията по горите, които съдействат и ще осигурят чували и ръкавици", подчерта Надя Арабова - доброволец.

Колко хубаво би било всеки един от нас да излезе и да засади навън едно цвете! За това призова певицата Белослава, която също ще се включи в чистенето на 20 април. В студио на телевизията организатор Btv тя подчерта още, че е голям оптимист и вярва, че нещата се случват тогава, когато се говори за тях.

Тази година доброволците в кампанията имат възможност и да се забавляват и да печелват награди - брандирани тениски. Само трябва да изпратят снимки на забавните моменти от чистенето и трофеите, които са намерили, заяви Светла Стойчева – мениджър на сайта на предизвикателствата, партньор на "Да изчистим...". И една социална история - "При нас се смята за социално доносничество, ако се обадиш по телефона и кажеш: "Моят съсед изхвърли торбичка през прозореца. Това, че никой няма да дойде, е отделен въпрос. Но има държави, в които пристигат и го глобят 200 евро. И той адски много се замисля дали да си изхвърли боклука през прозореца. Но там се смята за гражданска позиция" - казва Магдалена Гигова.

Как чистим България

ганизираните общините. Новото освен датата, е възможността общините сами да могат да маркират зони върху картата, която отново ще функционира. Тя ще има и мобилно приложение, а насочеността ще е и върху проучване извън населените места. Обмисля се и кампания "Най-чист регион", като критериите ще бъдат израбо-

добрволци Пазарджишка област е на трето място в Южен Централен район с мобилизираните 10 хил. участници. В цяла Франция общият брой е бил 9 хиляди. За един ден са почистени 64 нерегламентирани сметища. Регионът е безспорно в челото по организираното участие на училищата и образователните институ-

да извозим чувалите боклук с бъги и това ни отне повече време от самото събиране. При устието на р. Велека пък пренесохме боклука с каруца", споделят организаторите. Акцията се иницира за трета поредна година от [Surfrider Foundation Sofia](#) с подкрепата на поддръжници и доброволци, които обединяват сили в името на по-чисти плажове по Черноморието. Инициативата е част от общо над 900 събития, които стартираха през март в различни точки на света и ще продължат до края на годината. Така България се присъединява към над 40 държави, които подкрепят проекта Ocean Initiatives.

Тази година целта на организацията е да насочи вниманието към намаляване на прекомерната употребата на еднократни наилонови торбички в цяла Европа. За разграждането само на една такава торбичка са необходими повече от 400 години. Веднъж паднала в океана, тя може да се разпадне на стотици дребни пластмасови частици, които не само са пагубни за неговите обитатели, но и влизат в хранителната верига и при хората.

В седмицата на гората отборът на Чистознаещите и деца от Кърджали засади 50 дръвчета в парк "Простор". Мястото, което децата залесиха, не е избрано случайно. Преди 7 годни пожар изпепелява 16 декара от парка и оттогава горските служители се опитват да го възстановят.

"Животът на гората е много дълъг и много трудно

МАЛЧУГАНИТЕ ОТ С. ТРУД ЗАПРЕТВАТ РЪКАВИ НА 20 АПРИЛ

Над 50 участници се включиха в часа по Чистознание, който се проведе в ЦДГ "Бисер", село Труд. Отборът на Чистознаещите проведе традиционното състезание за разделно събиране на отпадъци и изработване на пролетни цветя от неща, които обикновено изхвърляме. В състезанието участваха повече от 30 деца на възраст до 5 години, които обещаха, заедно със своите родители, да се включат в голямото почистване на 20 април.

Доброволците от село Труд са сред най-активните участници от област Пловдив. През миналата година, само за един ден, те успяха да съберат близо 42 тона отпадъци. Тази година се подготвят да чистят гората и пасищата около селото. По думите на кмета Николай Копринков в кампанията "Да изчистим", ще се включи цялото село и възнамеряват да са още по-ТРУДОлюбиви

Да засадиш и отгледаш гора

властите, но решен да действа, Пайенг напуска училище и родния дом и заживява върху обширната пуста пясъчна ивица на северния бряг. За разлика от Робинзон Крузо той сам избрал самотата. Сутрин събирал бамбукови фиданки, засаждал ги в пясъка, а вечер ги поливал. След няколко години израснала горичка от млад бамбук. Издирил и посадил и други дървесни видове. Донесъл – и те се хванали – издънки на палма, даваща червени фурми – тя имала свойството да подобрява почвата.

След като бил "построен" подходящият дом – гората, тя се изпъстрила с цветя, населили я животни, някои, обявени за изчезващи. След 12 години се появили ястреби, тук започ-

нали да прекарват зимата и прелетни птици.

Сега "лесът на Молай" (по презимето на Пайенг) заема 500 хектара около средното течение на Брахмапутра, приютава 5 тигъра, включително бенгалски, една двойка от които е дала поколение.

33 години от живота си отдал индеецът на гората. Без да се кичи с названието "еколог", той е достигнал до същината на това знание: "Природата е създала своя хранителна верига. Защо не се съобразяваме с нея? Кой, ако не ние, най-вишшите й творения, ще закриляме животните и растенията, вместо да ги изтребваме и изкореняваме?".

Куриозното е, че Министерството на горите научило за

въпросната гора чак през 2008 г., и то случайно. Премествайки се, стадо от 100 диви слона изпотъпкало съседните села; смачкало и колибата на Пайенг. Алармиран, чак тогава чиновникът по опазване на околната среда пристигнал на място и се запознал с Пайенг. "Останахме изумени да открием толкова гъста гора върху пясъчен бряг. Местните хора, понесли щети от хоботестите, искаха да я изкоренят, но Пайенг им заяви, че най-напред ще трябва да убият него. Той възприема дърветата и животните като свои собствени деца. Този човек е невероятен – във всяка друга държава биха го обявили за герой", казал чиновникът.

Мариана Ангелова

ТПД "Орлови скали", Провадия:

Отбелязваме пролетта с походи

Пролетта е изпъстрена с много празници - един от друг по-хубави и колоритни. Затова и календарният план на ТПД "Орлови скали" е богат и наситен с мероприятия - традиционни походи и такива, които осъществяваме за първи път.

Започнахме със станалия вече традиционен за дружеството ни поход с изкачване на природна забележителност "Пробития камък" до сп. Равна и пикник в един от военните бункери зад него. Провеждаме го вече за трети път на Националния празник 3 март. Разветите български трибагренници са част от традицията и допринасят за повишаване празничното настроение и патриотичния дух на участниците в проявата. От нея, естествено, останаха много и вълнуващи впечатления, които искаме да споделим.

Студеното време сутринта не разколеба групата от 20-ина ентузиаста, предимно ученици. За много от тях това беше едно ново и вълнуващо преживяване, свързано с отбелязване на националното ни освобождение, както и с проверка на собствената физическа издръжливост и воля.

Проявата е включена в общинския спортно-туристически календар за 2013 г., като отправихме покана за включване в нея към всички наши съграждани, обичащи туризма и активния одих сред природата. Най-напред за загарява изкачихме малко безименно връхче (най-високата част от бившето военно подделение с вече съборена вишка), от което се разкри чудна гледка към цялата околност. По пътя сред гората ни радваха цъфнали

кокичета, синчец и минзухари.

Дойде време да запалим огън и въпреки дима в бункера, където се приютихме от студеното време, преживяването беше вълнуващо и си заслужава да се преживее от повече хора.

След хапването, с развети знамена и под звуците на патриотични песни поехме към Пробития камък. Изкачването сред гората не беше трудно, а усилията си заслужаваха - накрая ни очакваше красива панорамна гледка към долината на река Провадийска, околните хълмове, плата и преминаващата долу жп линия. Накрая стигнахме и крайната си цел. Развяхме гордо знамената, позирахме за снимка, поздравихме с туристическо "ехо-о-о" пътниците от преминаващия влак и поехме по сипея надолу - кой на бегом, кой с по-внимателни стъпки. Преди влака имаше време да си наберем и коприва за чорбича. Бяхе горди и удовлетворени от себе си и от това интересно преживяване. Дано следващата година сме повече и трибагренниците да се веят още по-гордо.

За първи път тази година туристи от нашето дружество се включиха и в традиционния за 8 март поход от Националния календарен план на БТС "Оттук започва България". Организатори - колегите от ТД "Мадарски конник", Шумен. Походът се проведе на 9 и 10 март. Получихме покана и решихме, че ще е добре

Шумен, В.Преслав, Павликени, Лозница, Добрич, Варна, Провадия и София. Присъстващите, предимно туристи с много опит и стаж в пешеходния туризъм, ни завидяха за младото допълнение в дружеството - ученици на възраст от 14 до 18 години. Заедно с връстници от В.Преслав нашите младежи бяха сред най-младите и ентузиастични участници в похода (движеха се първи през цялото време).

Нашата група се включи в лъча по маршрут: х."Мадарски конник" - къмпинг - с.Кюлевча - феномените - крепостта Мадарски конник - "Голямата пещера" - "Светилището" - х. "Мадарски конник".

Освен приятелска вечеря за опознаване и среща със стари приятели вечерта се проведе и кулинарен конкурс с атрактивни гозби и интересни подаръци за победителите. Песните, танците и хората продължиха до късно през нощта. Хижата едва успя да побере всички гости и участници в проявата.

На следващия ден беше организирано посещение на музея в близост до хижата, където видяхме интересни експонати от близката околност. След това се отправихме към Плиска, където разгледахме музея и останките от първата българска столица.

Интересните и вълнуващи преживявания от тези два дни за дълго ще оставят следи в съз-

нанието ни. Прекрасното слънчево време - подарък от небето сякаш специално за участниците в похода, веселото настроение и ентузиазмът на всички ни заредиха с енергия. Благодарим на ТД "Мадарски конник" за чудесната организация и интересната проява, в която се надяваме да бъдем активни участници и през следващи години.

Благодарим и на Димо (хижаря на х. "Мадарски конник") за топлото посрещане!

Стана традиция за дружеството ни да посрещаме първа пролет на хижа, сред природата. Миналата година бяхме на

столица от цар Симеон Велики. Научихме много нови и интересни факти от българската история и славното ни минало (а посещаваме това място не за първи път). Благодарим за оказаното гостоприемство още веднъж и се надяваме да им го върнем по подходящ начин.

На следващия ден групата от 20 провадийски туристи се включи в похода от гр.В.Преслав до природен резерват "Патлейна" и х."Патлейна", който шуменските туристи провеждат всяка година. Този път бяхме туристи от три дружества - ТПД "Орлови скали", Провадия, ТД "Патлейна" - В.Преслав, и ТД "Мадарски конник" - Шумен. Водач на шуменци беше Борис Петрунов, на преславци - Тодор Серафимов, а на провадийци - Петър Маджаров. Групата наброяваше около 80 човека.

От "Омуртаговия мост" се изкачихме по един от хребетите на Драгоевска планина към пещера "Голямата мечка дупка", после - преди да се отправим към хижата, продължихме през гората към останките от стария манастир "Св.Пантелеймон", където се предполага, че се е оттегил цар Борис I, когато е предал властта на сина си Симеон. Разгледахме и внушителната по размери сграда на бившия почивен дом на Профсъюзите, някога строена за манастир и сега върната на църквата.

За съжаление на групата провадийци ни предстоеше пътуване към Провадия и затова не можахме да се включим в тържеството, което домакините от В.Преслав и шуменци организираха в х. "Патлейна".

Благодарим на любезните домакини за така добре организираната и богата програма, която ни предложиха по време на пребиваването ни в старата българска столица. Заредени с много положителни емоции от срещата с добри и сърдечни хора, с красиви гледки и интересни преживявания, се върнахме в Провадия.

Ние обичаме активната почивка сред природата, радваме ни красотата на цъфналото цвете, любоваме се на горите и планините, с които е богата нашата родина, възхищаваме се на славната ни история и искаме с този наш искрен възторг да заразим и други хора. Ако имате очи и сърце за прелестите на България - елате с нас!

Повече за дейността на ТПД "Орлови скали" и информация за следващи прояви - на нашия сайт: www.orlovskali.eu

Стеля Станкулова
изп.секретар на

ТПД "Орлови скали", Провадия

ПРЕКЛОНЕНИЕТО НЯМА ДАВНОСТ

От 01.03 до 03.03.2013 г. Туристическо дружество "Мадарски конник" проведе традиционен поход, посветен на Националния празник на страната. Взеха участие 35 души в два лъча. Първата група отпътува на 01.03 по маршрута Шумен-х. "Ябълка" /Георги Генев/ в Габровски Балкан. В АЕК /архитектурно етнографски комплекс/ и музей Етъра бяхме посрещнати от местни туристи и служители с ритуал по изпращане на Малък Сечко и посрещане на Баба Марта.

На 02.03 групата проведе пеша поход от х. "Ябълка" - махала /квартал/ Шумели - с. Чарково-м. Бойчета-в.с. Червена лок-

ТД "Мадарски конник" с венец на Шипка

ва-Соколски манастир. Разходката, приятното време, красивите гледки отвисоко повишиха настроението на участниците за срещата във втория лъч, който тръгна от Шумен на 02.03. Тя се състоя именно на Соколски манастир. След обяда слязохме до АЕК Етъра, оттам с автобус до Шумели и отново пеша до х. "Ябълка". Вечерта в хижата се проведе тържествена вечер, посветена на предстоящия празник. Туристическият купон - хора, ръченици, танга, блус, много песни и танци - се вихри до

зори. Очакването на група, която направи малко по-дълга разходка от планираното поради лека разсеяност на водачите, не разколеба настроението на участниците в тържеството.

В последна сметка групата се завърна и участниците в нея, заредени от дадената възможност да направят и малко нощен поход, изобщо не почувстваха умора на дансинга. В празничния ден на 03.03, в 10:00 ч бяхме вече на Шипка. Славният връх усещаше желанието на огромното множество,

дошло да му се поклонят, и този път се беше подсигурил с чудесно време - много слънце и приятна хладина. Ходим всяка година на това свято място и хората стават все повече, което изпълва сърцата ни с радост и надежда.

Вижда се, че във всеки от нас българското тлее и не се е загубило. Поднесохме венеца, който пазим от 3 дни за случая, от името на цялата шуменска обществност "За героите на Шипка" - от признателните шуменци. Община Шумен и ТД "Мадарски конник".

След това от 11:30 ч. изслушахме с внимание вдъхновеното слово на Великотърновския митрополит Григорий. Турската войска е превъзхождала почти двукратно освободителните сили, добре оборудвана и сглобена. Този много силен противник е победен благодарение героизма на руски, украински, румънски, български, финланд-

ски, молдовски воители. **ТД "Мадарски конник" благодари на кмета на Община Шумен за оказаната подкрепа по участие и представяне шуменската обществност и туристи на Националните тържества на връх Шипка.**

Ангел Филипов
Председател на ТД "Мадарски конник"

**ДА
ВЪЗСТАНОВИМ
ЗАЕДНО ХИЖА
„БОГДАН“!**

ДАРИТЕЛСКА КАМПАНИЯ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ

Хижа „Богдан“ е построена преди 75 години от копривщицките туристи. Тя е най-близкия подслон до средногорския първенец връх Богдан (на 30 мн.). През цялата си история хижата минава всички проби и любители на природата, които излизат върху. Ето защо е много важна за туризма в Средногорието. За съжаление, тя изгара преди 20 години.

Целта на кампанията е да съберем 100 хил. лв., с които да изградим хижа „Богдан“ – от основи до покрив.

Обръщаме се към всички туристи, всички наши партньори и приятели, любители на природата и планините в България – подкрепете ни! Нека продължим традицията от хората на организираното туристическо движение, когато туристическите хижи са изградени изцяло с дарения и доброволен труд!

За да подкрепите изграждането на хижата, изпратете SMS с текст **DMS HIJA** на Единен дарителски номер **17 777** (за абонати на GLOBUL, VIVACOM и M-Tel).

За изпращане на дарителски SMS ще бъдете таксувани с 1,00 лв. Можете да ни подкрепите и на **дарителската сметка** на кампанията: **Банка ДСК, клон Отечество, София**
IBAN: BG 75STSA 93 00000024 154
BIC: STSABGSG

дарителските кутии, поставени в туристически обекти, или с доброволен труд.

Така ще изглежда новата хижа „Богдан“, след като помогне всеки от нас!

Кампанията се осъществява с помощта на ФПББ по програма „Да постигнем повече“, финансирана от Фондация „Америка за България“.

„АСАРЕЛ - МЕДЕТ“ ДАДЕ 1000 ЛВ. ЗА Х. „БОГДАН“

„Асарел - Медет“ е една от първите компании, които подкрепиха каузата на БТС за възстановяване на хижа „Богдан“. Най-голямата компания, базирана в Средногорието, направи дарение от 1000 лв. в дарителската сметка за х. „Богдан“. Изказваме благодарност на ръководството на фирмата за оказаната ни подкрепа.

ТУРИСТИТЕ ОТ ТД „УРВИЧ“ ВНЕСОХА 230 ЛВ. ЗА ХИЖАТА

Туристите от ТД „Урвич“ - София последваха примера на колегите си от ТД „Сърнена гора“ - Стара Загора. На свое заседание УС на софийското дружество взе решение да

подкрепи кампанията за възстановяване на хижа „Богдан“. Туристите събраха по 10 лв. лични пари и внесоха 230 лв. в дарителската сметка на кампанията.

ТУРИСТИ ОТ ПЛОВДИВ: КАПКА ПО КАПКА, ВИР СТАВА!

Приятели туристи, знаем, че много хижи се отнеха от БТС, други се разграбиха и унищожиха. Такава е и хижа „Богдан“ в Средна гора. Намира се на възлово място. Хижите са нашите домове в планината. Нека помогнем и ние, които сме ги ползвали. След нас идва младо поколение. Ръководиме и ние, туристите от ТД „Родопи“ - клуб пеши туризъм, гр. Пловдив, да дадем нашата лепта и помогнем за построяването на хижа „Богдан“.

Даренията продължават....

Знаем, че: капка по капка, вир става!

Още : Сговорна дружина, планина повдига!

Така е казал народът.

Надя Григорова,
Секретар на клуба

ТУРИСТКА ОТ ВАРНА ДАРИ ХОНОРАРИТЕ СИ ОТ В. „ЕХО“, ЗА КАУЗАТА

Боянка Койчева от Варна дари хонорарите си от вестник „Ехо“ за 2012 г. за изграждането на хижа „Богдан“. Тя е дългогодишна туристка и кореспондент на туристическия вестник от години.

ТД „ЕДЕЛВАЙС“ - СОФИЯ, КЛУБ ТУРИСТИ ВЕТЕРАНИ ДАРИХА СРЕДСТВА ЗА Х. „БОГДАН“

Страшимир Зоев, 92-годишен, от клуб ветерани при ТД „Еделвайс“-София донесе в БТС 35 лв., събрани от неговия клуб. „Искам да помогна за изграждането на х. „Богдан“ - с тези думи ветеранът турист, обиколил надлъж и шир цялата страна, връчи 35 лв. и списък на хората, дарили от пенсиите

си за изграждането на туристическия обект. Дружеството и той самият свързват с приятни спомени изгорялата преди 20 г. средногорска хижа. Той се върна в годините назад – 1935/36 г., когато с ентузиазъм и цялата си младежка енергия са участвали в изграждането на хижа „Фонфон“ с доброволен труд, като са носели камъни от Златните мостове до хижата. „Вярвам в младите и им пожелавам да обичат туризма и да се включват в туристическите дейности, защото благодарение на това аз съм достигнал до тази възраст“, каза г-н Зоев. Членовете на неговия клуб са на възраст между 80-82 г.

ПОДКРЕПАТА СЕ УВЕЛИЧАВА ...! И МЛАДИТЕ ЗАСТАНАХА ЗАД КАУЗАТА

Момчетата от рок група STEREOURUSH също подрепиха каузата за възстановяването на хижа „Богдан“. В предаването „Ники Кънчев шоу“ по Дарик радио на 4 април, посветено на кампанията, Мартин Димитров и Кирил Миланов заявиха, че бандата им ще участва в два концерта в подкрепа на туристическата кауза. Концертите ще се проведат до края на месец април в София и Копривщи-

ца. Бандата има готовност да се включи и във всички последващи прояви, чиято цел е събирането на средства за х. „Богдан“.

Студентите от ИУАС България, която популяризира туризма извън страната ни, се включват в кампанията за събиране на средства за знаковата хижа в Средна гора. „Чрез нашата Фейсбук страница ще популяризираме каузата и ще призовем младите хора да пуснат по един дарителски SMS. Това е най-малкото, което можем да направим“. Това каза представителят на организацията Деян Стойчев.

ПОКОРИТЕЛКАТА НА ЕВЕРЕСТ ПЕТЯ КОЛЧЕВА КАЗА „ДА“

Първата българка, изкачила чутовния връх, заяви, че с две ръце подкрепя благородната кауза Да изградим заедно хижа „Богдан“.

Смелата дама внася в касата на кампанията 1000 лв., като е готова да продължи подкрепата си с лобиране и... каквото е във възможностите й. Още повече че за нея мястото под връх Богдан е сакрално – в годините на ранната ѝ младост там е хванала планинарската закваска и желанието да катери, останало за цял живот.

**ДА ВЪЗСТАНОВИМ
ЗАЕДНО ХИЖА „БОГДАН“!**

**ВКЛЮЧЕТЕ СЕ В ДАРИТЕЛСКАТА
КАМПАНИЯ НА БТС!**

**ПУСНЕТЕ SMS С ТЕКСТ: DMS HIJA НА ЕДИНЕН
ДАРИТЕЛСКИ НОМЕР 17 777 (за трите
мобилни оператора) . За пускането на един
SMS ще бъдете таксувани с 1,00 лв.
МОЖЕТЕ ДА ПОДКРЕПИТЕ ИЗГРАЖ-
ДАНЕТО НА НОВАТА ХИЖА „БОГДАН“
И НА ДАРИТЕЛСКАТА СМЕТКА НА
КАМПАНИЯТА:**

Банка ДСК – клон Отечество - София
IBAN: BG75STSA 93 0000000 24 154
BIC: STSABGSG

**А ТАКА СЪЩО И КАТО
НАПРАВИТЕ ДАРЕНИЕ В ДАРИТЕЛ-
СКИТЕ КУТИИ, ПОСТАВЕНИ В НЯКОИ
ОТ ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОБЕКТИ!**

Кампанията се осъществява с подкрепа на ФПББ по програма „Да постигнем повече“, финансирана от Фондация „Америка за България“.

Заедно из красивото Средногорие В подстъпите към вр.Богдан

МАРШРУТ № 9. ГРАД СТРЕЛЧА - М. СТОЛОВАТО КРАЙЩЕ - ВР. БОГДАН / 6.15-6.30 Ч/

Гр. Стрелча / 500 м ср. надм. в./, област Пазарджик, се намира в северната част на малката Стрелчанска котловина, из която лъкашути бистрата р.Стрелчанска Луда Яна. Разположен е по двата бряга на реката, в началото на Стрелчанския проход, през който се вие шосето за Копривщица. Северно от града изправя могъща снага вр. Буная, по чийто южен склон величествено надигат скалистите си зъбери вр. Стърмнонос /1429 м/ и Арбут/1139 м / . На СИ надиплените гористи склонове са увенчани с просторните пасища на вр. Срепчански влък /1243 м / и вр. Влък /1255 м/. Близко на запад надигат чела Кози могили и Гуджева могила, а на изток са Динчов камък и обгледния вр. Огледалото /642 м/. На юг от тях планинските ридове още повече полягат и през тях с лекота се прехвърлят асфалтовите ленти на шосетата откъм София и Панагюрище, и Пазарджик-Пловдив. Натам кръгзорът се

затваря от гористите ридове на Мечит /789 м / и Окопана / 719 м/, между които е Калето. Покрай него, нагърчена от хилядолетни усилия, си е проправила път реката, като е прибавила още един приказен кът към средногорските красоти - Стрелчанския пролом.

Днес околностите на китното градче са потънали сред нови розови градини, които върнаха старата слава на ароматния гол и розово масло.

Стрелча отстои на 104 км от София, 24 км от Копривщица, 14 км от Панагюрище, 40 км от Пазарджик и 60 км от Пловдив.

Много веществени следи в района говорят за заселването на тези места още в дълбока древност. Очевидни предпоставките за това са и минералните извори. Отпреди няколко хилядолетия са намерените при водослива на реките Оцетковица и Черяшка обработени кремъци. В музея на градчето се пазят и обработени скални късове, съдове, оръдия на труда и др. предмети от 222 в.пр. Хр.

Особено изобилни са веществените паметници от пребиваването на траки-

те. Тракийски светилища са установени в местностите Русалин, Корубата, Стрезовалак, Кучулашката могила, Гребча, а некрополи - при Мангърица, Пачарезов мост, Скумсале, Душаница, Корубата, Свинар, Оря /Ореха/. В района има над 100 надгробни могили, между които е и известната Жаба /Жабина/ могила, една от най-високата по нашите земи /18м!/. Интересно е да се отбележи, че в землището на Стрелча са намерени монети, датирани от V в /т.нар. тасоски/ и 2V в. пр. Хр. /т.нар. Александрови/. От тези далечни времена са и останките на крепостта в м. Смиловене

Обилни са и стигналите до наши дни следи от римско време - останки от сгради в границите на днешния град, в м. Русалин, Галата, Св. Илия, Гребча, Скумсале. Новото селище обаче се оформя около крепостта в началото на пролома на Стрелчанска Луда Яна - между Ибийска усойна, Червенаковец и Калето. Тук са намерени керамични и метални съдове, върхове от копия и стрели, ножове, юзди, монети, мраморен грифон и фрагменти от колони,

както и следи от водопровод /в м. Влаов дол/. Това говори за голямо за времето си обществено строителство. Знае се още, че през средата на V в в византийският император Юстиниан разширява древната крепост Галата. По-късно на нейно място българите построяват нова, много по-яка от всички страни крепост. Двойните стени на места са стигали до 2 м широчина, а площта ѝ била 22 дка. Именно край тази крепост възниква българското **селище на стрелци**, което през средните векове се среща като Стрелъч-град, Стрелец или Стрелица. Силно видоизменено /Струмча, Иструмча, Уструмча/, това име се появява и в някои документи на османските завоеватели. Те го наричали още „селото със седемте църкви“. Красноречива топонимия е останала до наши дни от времето, когато този край пада под сянката на турския полумесец - Робовене, Душаница, Мъртвилото и др.

Според Т.Белчов, неуморим изследовател на историята на този край, някои от църквите са превърнати в манастири - огнища на българския дух.

Продължава на стр 12

Продължение от стр. 11

Има редица доказателства за съществуването в Стрелча на книжовна школа - записки и богослужебно евангелие от 1691 г., писано от заточения в Света гора поп Асен; житие от поп Георги, писано през 1732 г./изгоряло при пожар в Плаковския манастир край Велико Търново през 1911 г./; част от ръкописна книга, старо евангелие, писано или свързано с името на поп Йовко Цървуланов. Последният ръкопис води до името на друг голям стрелчански книжовник - Продан Граматик. Тук са се съхранявали изданията през 1561 г. във Венеция "Постен триод" /притежание на близкия манастир "Св.Спас" от 1951 г./, редица руски издания от XV²² и XV²²² в. /апостоли от 1639 и 1765 г., Евангелие от 1791 г./, донесените от светогорския монах Никодим през 1794 г. "два сандъка, пълни с книги". Някои от тях са оцелели и до наши дни, преживявайки страшните кърджалийски погроми. От 1780 г. до 1812 г. Стрелча е грабена и опустошавана няколко пъти. При първото нападение например през 1780 г., както пише стрелчанският летописец Мильо Балтов, от 400 къщи оцеляват само 70.

В едва надигналото глава от пепелищата селище през 1812 г. се издигат кубетата на нова църква, а скоро след това към нея се отваря и училище. Отново разтварят врати дюкяни, ханове и кафенета, възраждат се занаятите. Скотовъдството, както навсякъде в Средна гора, е силно развито. То дава суровина за производство на вълна, кожи, преди, шаяк. Отново оживяват кербанджийските пътища, търговските връзки с Истанбул, Одрин, Солун. Не загубват значението си и минералните извори. През 1844 г. старото килийно училище става взаимно, а през 1848 г. се открива девическо училище. Тук преподават високообразовани за времето си учители и общественици. През 1850 г. от Копривщица идва и Христо Г. Данов. Мнозина стрелчани продължават образованието си в Пловдив, Одрин, Истанбул, Букурещ. По инициатива на Г. Чиширанов /завършил лицей на Й. Груев, личен другар на В. Левски/ е основано читалище "Зора", а през 1870 г. - земеделско дружество "Св. Спас".

Стрелчани все по-често вече надигат и глава против робството. Помнят се имената на Ангел войвода /Стрелеца/ на Яко, Вълчан и Петра войводи.

Васил Левски на няколко пъти идва в Стрелча. Паметно е посещението му през м. октомври 1871 г., когато девет мъже целуват кръста и револвера. След гибелта на Апостола и Г. Чиширанов тук често идва Т. Каблешков. През януари 1876 г. идва и Георги Бенковски, а по-късно и П. Волов. Комитетът е възстановен.

Огънят на априлий избухва и в Стрелча, а от Панагюрище идват на помощ 60 въстаника начело с Волов и Икономов. Турците са обсадени в джамията. На следващия ден от изток настъпват безбройни турски пълчища. Въстаниците се оттеглят

Кози могили, получават и помощ от Стросел и Копривщица, но Стрелча вече е ограбен и изпепелен. От над 300 къщи оцеляват само няколко. Волов и Икономов се отправят към Клисуре, други въстаници към Панагюрище и Копривщица. Между заминалите за Копривщица е и Д. Кунчов, който организира малка чета и освобождава затворените от родоотстъпниците чорбаджии копривщенски въстаници и Каблешков.

След погрома, в който загиват стотици, турците отвеждат и 12 юноши, почти деца, които са обесени. На заточение са изпратени 91 стрелчани. Близко 20 месеца скита из Средна гора една чета. Четирима от нея дочакват свободата. Тя идва заедно с руските войски на ген. Криденер през януари 1878 г.

През Стрелча минава пътя и на един млад свещеник - Константин Попрусинов, който захвърля расото и за революционната си дейност по-късно набира присъда от общо 115 г. затвор. Народът го нарича Червеният поп.

По време на Септемврийското въстание 1923 г. над 400 въстаници търсят закрила в дебрите на Средна гора. И както през турско, българските фашисти навързват и откарват в Пловдив 160 души, където мнозина загиват.

През 1924/25 г. Стрелча е една от най-сигурните бази и крепости на Кискиновата чета. В нейните редове влизат 7 бойци от Стрелча, а през 1934 /35 г. още четирима се нареждат в редиците на зародилата се нова партизанска борба след преврата.

През септември 1941 г. от Стрелча излизат първите партизани. През следващите години ги последват десетки, за да стигне техният брой 70. Стрелча е една от главните опори на партизански отряд и бригада "Георги Бенковски". В антифашистката съпротива селището дава 40 жертви.

Стрелча, обявена за град през 1969 г., сега се развива като балнеолечебен, курортен и туристически център с национално значение.

Забележителности. В центъра на града е оформен красив площад с фонтани и цветни алеи. В западната му част се намира **Паметникът на загиналите антифашисти**. До площада е обновеният **Хотелски комплекс "Стрелча"**. На юг от централния площад се издига гранитен обелиск - **Паметникът на септемврийци 1923-та**.

Градският парк обхваща част от двата бряга на реката и **Минералните извори**. В него се издигат **бюстове-паметници** на Стоян Димитров, Мильо Балтов, Иван Балтов. Тук се намират и **Балнеолечебният комплекс**, откритият плувен басейн с минерална вода, ресторант-градина. Срещу новия **Читалищен дом** са поставени **Паметни плочи и барелеф** - на мястото, където са били родните къщи на Велко Цветков и Стоян Цветков. **Паметни плочи** бележат местата, където са били родните къщи на много поборници за национална свобода, на загиналите антифашисти. Издигнат е **бюст-паметник и на Божко Ива-**

нов /Дядо Божко/. Интерес за гостите на града е и **Етнографският възрожденски комплекс**.

В източната част на града, сред борова гора е **Паметникът костница** на загиналите антифашисти. До него е **Гробът на поета писател Богдан Овесианин**, родом от Панагюрище.

Освен централния хотел и автотуристическия комплекс-мотел на СБА на разположение на туристите и курортистите са десетки фамилни хотели, къщи и вили за гости. Някогашната туристическа спалня вече не работи.

Близките околности на града предлагат множество интересни природни и исторически обекти за организиране на излети до **историческите местности Скумсалей и Кулата**; на ЮИ до **Жаба могила** - паметник на тракийската монументална скулптура от V² в. пр. Хр., първият открит у нас тракийски храм в могила, чиято гробница се отличава с великолепия си градеж. На около 3 км южно от града в пролома на Стрелчанска Луда Яна в м. Галата са развалините на **крепостта Калето**.

От Стрелча за около 3 ч. може да се осъществи преход до Панагюрище **по стария път, запомнил стъпките на Левски, Бенковски и Волов, на комитетските куриери и Енчо Фингаров**, долетял по него откъм Панагюрище с вестта за обявяване на Априлското въстание. Пътят започва от западния край на града - **м. Господова поляна**, върви покрай **Марков камък**, долината и микроязовирите на р.Черяшка, през **м. Орея**, долината на р. Меруля /Свински дол/, **Балабанов дол** и слиза в Панагюрище през **парка "Априлци"**, като пресича

позициите на панагюрските въстаници и местата на битките с връхлитащите върху столицата на 2^В революционен окръг турски орди.

Южно от стария път, през седловината Цареви сливи минава новото шосе за Панагюрище. Край него се намират редица исторически места: **възпоменателна чешма** в памет на загиналите антифашисти от Стрелча и с. Бъта и Ябълково, **паметникът** на избитите през 1925 г. антифашисти от с. Бъта в м. Цареви сливи, **лобното място и паметник** на Кирил Василев от София, ятак, убит през 1944 г., **лобното място и паметникът** на Нею Чапкънов от Стрелча - партизанин от Кискиновата чета, убит в м. Белите камъни, **паметникът на априлци** от с. Смилец в м. Св. Петка и др.

Стрелча е удобен изходен пункт за х. "Кръстьо Чолаков" през Арбут, Стръмнонос и покрай вр.Буная, за ТВК "Бунтовна", за "Барикадите", за "Чивира", за бившата х."Богдан" и изкачване на вр. Богдан.

От централния площад в източна посока през моста на р.Стрелчанска Луда Яна, а след това на север по левият ѝ бряг, за 10-ина мин. се излиза в покрайнините на градчето при някогашните почивни станции. Продължава се в СИ през борова, след това през дъбова горичка и за 20-25 мин. /0.35 ч./ се излиза на оголеното било Динчов камък северно от обзорното връхче Огледалото /642 м/. По широк път на север за още 15 мин /0.50 ч./ се стига до седловинното понижение Грамадака, където се събират няколко пъти и се извисяват короните на два вековни дъба. Билото и склонът

са осеяни с гранитни канари и балвани от порфиroidни /т.нар. южнобългарски или средногорски тип/ гранити. С тези каменни грамади и характерното им изветряне е свързано името на местността. До Грамадака за малко по-кратко време може да се дойде и от СИ-те окрайнини на Стрелча през м. Душаница.

По маршрута до Грамадака периодично се откриват щедри гледки и панорами към вр.Буная, Стръмнонос и Арбут, към китната Стрелчанска котловина, гр. Стрелча и ограждащите я от юг гористи ридове Мечит и Добри дял, а на СИ към вр.Стрелчански Влък и вр.Влък. ЮИ-но от м. Грамадака е м. Корубата, където се събират реките Оцетковица и Черяшата, за да образуват р. Калаващица, която укротява водите си в едноименния язовир. В долината на р.Черяшата са разкрити следи от древно селище. Продължава се по разяден от порои път на север през дъбово-борова гора. Минава се покрай запустяла овощна градина и след 25 мин. /1.15 ч./ се излиза на билното седловинно понижение Локвата. Западно от пътя има малко блато и седловината е обрасла с блатна растителност. На около 500 м западно от седловината е чешмата Шоваловец /Шовалова чешма/.

Пътят продължава на СИ с леко подсичане на билото от югоизточната му страна из прошарена с иглолистни насаждения дъбова гора, през която периодично прозира импозантната гранитна корона, увенчала вр. Гарванов камък /832 м/. След 10 мин. /1.25 ч./ се минава непосредствено източно от вр. Гарванов камък. Пътят продължава все на СИ, прекосвайки последователно няколко открити седловини и стари сечища. След още 30 мин. /1.55 ч./ се стига м. Свинар. В западния край на поляната до пътя и стара минна галерия има чешма.

От м. Свинар се продължава с изкачване на ИСИ по пътека през дъбова, а по-нагоре дъбово-букова гора. След 25 мин. /2.20 ч./ се излиза над горския пояс. След още 5 мин. /2.25 ч./ на изток се стига до открита седловина и широк грунтов път. Оттук в СИ-на посока към върховете Стрелчански Влък и Влък води пряка пътека /с варианти - отклонения за ТВК "Бунтовна", "Барикадите" и "Чивира" / с лентова и стълбова маркировка, която пресича завоите на пътя. Самият път извива на север, пресича през букова гора дол, до който има чешма с корита /2.30 ч./, минава току над изворите на втори "буков" дол /2.40 ч./ и поляга почти по хоризонтал на западния склон на вр. Стрелчански Влък. След 10 мин. /2.50 ч./ се минава покрай още една чешма с корита /на 100-на метра вляво, западно от пътя/. Целият югозападен склон на вр. Стрелчански Влък е с интересен и загадъчен "м о г л е н" релеф. Някои от могилиите имат значителна височина и твърде възможно е част от тях да са естествени феномени. Друга част обаче са безспорно некрополни, а също и "ру-

дарски". Очевидно последните са свързани с добива на фелдшпат още през тракийската и римска епохи за нуждите на древната керамика. Не е изключено да са разработвани и изземвани и кварц-сулфидни жили за добив на мед и злато, каквито индикации и проявления се срещат наоколо, за което загатва и местната топонимия !

Пътят продължава право на север, като постепенно открива гледки към масива на вр. Богдан. Минава се покрай пресъхнала чешма /вдясно/, а след това покрай още една чешма с циментови корита /също вдясно/. Близко до втората чешма има паметна плоча на мястото, където през септември 1923-та е бил един от сборните пунктове на въстаниците от с. Кръстевич, Красново, Драгомир и гр. Копривщица. Непосредствено след това се излиза на камионния път /3.10 ч./ откъм Стрелча покрай фелдшпатовите кариери в м. Банчовица, към някогашното летовище и вилна зона северно от Стрелчански Влък и ТВК "Бунтовна" с разклони за "Барикадите" и "Чивира". До ТВК "Бунтовна" се отива за още 0.35 ч. /6.15-6.30 ч./.

Вариант. До това място от гр.Стрелча може да се дойде и по друг маршрут. От гр. Стрелча се тръгва на север по асфалтовото шосе за гр. Копривщица /през Стрелчански проход/. След 4 км /1.00 ч./ се стига до отклонението на чакълън път за фелдшпатовите кариери. Той се отклонява от главния път вдясно, на СИ, спуска се и пресича р.

Скумсале, а слез 30 мин. /1.30 ч/ пресича и р.Медетска. Продължава се с леко изкачване на СИ по билото на Долен Кладни дял, като на няколко места завоите на основния път се пресичат по преки маркирани пътеки. След 30 мин. /2 ч./ се стига до седловина с малко блато, където пътят се разклонява; левият води на север към старите кариери за фелдшпат, а десният, който трябва да се следва, в СИ-на посока след още 30 мин. /2.30 ч./ се изкачва на седловината между Долен и Горен Кладни дял. На това място откъм долината на Медетска река се измъква и пътеката откъм х. "Кр. Чолаков" през Стрелчанския проход за ТВК "Бунтовна". Продължава се по пътя на СИ през м. Горен Кладни дял и скоро се минава покрай още едно малко блато, самотна гранитна канара и безименно връхче /вдясно от пътя/. Минавайки покрай фелдшпатовата кариера в м. Банчовица, се стига до подножието на вр.Стрелчански Влък и мястото, където излиза описаният основен маршрут откъм Стрелча.

След събирането на маршрута по двата варианта в западното подножие на вр. Стрелчански Влък /респ. 3.10-3.25 ч./ в северна посока за още 20 мин. /3.30 ч./ през м. Краварника, където е била старата мандра на Стрелча, се стига до някогашното летовище /3.30-3.45 ч./.

От летовището маршрутът продължава със сравнително стръмно слизване по път през гората в северна посока, западно от р. Три полянки. При водослива между р. Три полянки и р. Медетска река /тук се нарича р. Връшката!/ реката се пресича и се излиза с изкачване на север на м. Столовата краище. Оттук към вр. Богдан се продължава по през Банчовска колиба, Плачкова поляна и вр. Богдан /6.15-6.30 ч./.

Маршрутът е сравнително добре маркиран във всички отсечки с лентова маркировка и указателни табелки, на места и със стълбове и каменни пирамиди. Регионалната денивелация по него е положителна, около плюс 1100 м абс.в. Налице е и отрицателна денивелация от около 200 м абс.в. при пресичане долината на р. Медетска. По обратния път маршрутът се минава за малко по-кратко време, около 5.15-5.30 ч., но това може да стане в рамките на двудневен преход. За препоръчване е маршрутът да бъде продължен към най-близкото място за нощувка / респ. "Чивира"/, към Копривщица или Клисурса.

Из подготвената за печат книга на **Тодор Ненов** „Връх Богдан“ от поредицата на ИК „EXO“
Нова туристическа библиотека

За втора поредна година Туристическо дружество "Стратеш", Ловеч проведе пролетен поход до уникалните природни феномени на Деветашкото карстово плато – едно атрактивно и придобиващо все по-голяма популярност място в Северна България, между градовете Ловеч, Севлиево и Летница, северна граница на Предбалкана. В похода участваха 43 – ма туристи и бяха посетени 7 от многото му природни забележителности. Водач беше добрият познавач и участник в много дейности на територията на Деветашко плато Светослав Генков, председател на УС на ТД "Стратеш", Ловеч.

Походът започна от най-високата точка на Деветашко плато - **връх Чуката, 555,7 м.н.в.** Той се намира североизточно от с.Брестово и от него се открива омайваща и завладяваща дъха гледка на юг към върховете на Балкана от Бузлуджа на изток до Тригав, Ботев, Голям Купен, Амбарица и Вежен на запад. На север са меките гънки на Деветашкото плато, сред които са се сгушили селцата Агатово, Тепава, Брестово.

Следващата ни цел беше **Болярският замък** край село Крамолин. Той се намира на 3,5 км югоизточно от селото. Там се открояват останки от крепостни стени, средновековни църкви и болярски замък. Естествената защита на местността е осигурена от 90-метрови отвесни скали, спускащи се към река Мъгър на север. Има достъп само от запад. Предполага се, че крепостта е съществувала по времето на Второто българско царство – XII – XIV век. От скалния венец се отрива прекрасна гледка към долината на река Мъгър и язовир "Александър Стамболийски".

Обекта се достига лесно по черен път, указан с табели, виеш си сред ниви и карстови терени, покрити с диви зюмбюли в този сезон. Има изградено място за пикник.

Несъмнено адреналиновата дестинация на нашия поход беше **пещера Голяма Гарваница**. Тя се намира на 1,5 км от село Горско Сливово сред поле, което с нищо не издава присъствието на една от най-големите карстови пропасти у нас. На около 50 метра от пътя има малък паркинг и няколко ниски, дървени постройки, сред които се отваря

Поход на ТД "Стратеш" из Деветашкото плато

щение на величествената, неописуема, толкова позната, но винаги спираща дъха **Деветашка пещера**. Трябва да си бил там да видиш със своите очи и да почувстваш със

шеметната фуния - пропаст на пещерата, дълбока над 40 метра. По стените и слиза многогранна метална стълба, която на места се провира през скални тунели. Стълбата достига до дъното на пещерата, естествено осветена зала с карстови образувания. Попадаш в друг свят.

Посетихме и **скалната тераса „Каньона“** на северния склон на Деветашкото плато в землищата на селата Крушуна и Кърпачево. Изсечените от водата за милиони години отвесни 50 метрови скали

днес се обитават от скални орли и черни щъркели, които присъстваха във всичките ни кадри. В района около Каньона има разнообразна растителност - треви, цветя, билки, храсти и според сезона могат да бъдат видяни кокиче, синчец, минзухар, теменуга, дива циклама, див божур, смрадлика, кантарион, равнец, къпина, глог, шипка.

В района на село Крушуна обект на нашето внимание бяха пещерата **Урушка маара** и по-малко посещавания, но несъмнено забележителен

водопад „Зелената стена“. Урушка маара е разклонена, двуетажна, изворна пещера. Състои се от две галерии - суха и водна. Сухата галерия в дълбочина се слива с водната. Карстовите води от пещерата са образували бигорна тераса, в която е формиран най-високия водопад в околността, висок около 20 м. Зелената стена е скала, покрита с мъх, по която се спускат пенливи бели потоци сред девствена природа, място за нимфи, русалки и дриади.

Походът ни завърши с посе-

своята душа уникалността и могъществото на това място, общуващо с Времето и Пространството.

Тръгвайки си правим планове за нови походи из платото, в което винаги има нещо недвидяно, уникално, диво и прелестно.

През м.май 2013 ТД "Стратеш" планира посещение на екопътеки в Търновския край Еменски каньон и Хотница.

Д-р Дарина Петрова

април-май

НАЦИОНАЛНИ ИНИЦИАТИВИ

Национално движение "Опознай България - 100НТО" - януари-декември, цялата страна, НОК на движението

Национално движение "Покорител на 10-те планински първенци" - януари - декември, цялата страна, НОК на движението

Национално движение "Опознай родния край" - януари - декември, БТС, МФВС, областните управи и кметове по места, ТД

НАЦИОНАЛНИ ПРОЯВИ

Национален женски поход, 2013 - април, Родопи, БТС, ТД "Шипка", Пловдив

Национален поход "Копривщица-Оборище" - април/май- Средна гора - БТС, ТД "Черни връх", София

КАЛЕНДАРЕН ПЛАН НА БТС

Национална купа по ориентирание за ученици "24 май" - по Наредба, БТС, БФО

Прояви за учащи се
Областни прегледи на туристически сръчности за учащи се - април, по места, БТС, МОМН
Областни състезания по ориентирание за учащи се - април, по места, ТД, МОМН

ПЕШЕХОДЕН ТУРИЗЪМ

Национален поход "По пътя на четата на поп Харитон и Бачо Киро" - 15/16 май, Бяла черква - Дряновски манастир, БТС, ТД "Бачо Киро", Дряново

Поход "По стъпките на Бенковски" - май, Стара планина - ТД "Вежен", Тетевен, ТД "Бунай", Панагюрище, ТД "Старопланински турист", Етрополе

Воден поход по р.Янтра - април/май, р.Янтра, БТС, ТД "Приста", Русе

КОЛОТУРИЗЪМ

Колопразник "Кърджали, 2013" и колообиколка на Перперикон - май, парк "Простор", БТС, ТД "Кърджали"
Колообиколка на Пирин - май, Пирин, БТС, ТД "Еделвайс", Сандански

УЦ "МАЛЪОВИЦА"

Ски-техника - начално обучение - април, УЦ "Мальовица", БТС, ТД

КУЛТУРНИ ПРОЯВИ

15-и песенен преглед "Прекрасна си, мила Родино" - април, Казанлък, БТС, СТХБ, ТД "Орлово гнездо", Казанлък

ГОДИШНИНИ

2005 - 2015 година - международно десетилетие за действия "Вода за живота" под патронажа на ООН

и ЕС

150 години от рождението на Алеко Константинов

176 г. от рождението на В.Левски
163 години от рождението на Иван Вазов

118 години организиран туризъм в България

67 години от организацията на Националния и международен туристически поход "По Пътя на Ботевата чета" - Козлодуй - Околчица
115 г. ТД "Рила", гр.Рила
110 г. ТД "Росица-Мазалат" - Севлиево

105 г. организирано туристическо движение в гр.Добрич
90 г. "ТД "Еделвайс", гр.Сандански
90 г. ТД "Патлейна" - Велики Преслав

90 г.ТД "Росица", гр.Павликени
85 г.ТД "Калабак", гр.Петрич
55 г. "ТД "Кале", Стралджа
50 г. ТД "Бунтовна", Кръстевич
50 г. хор "Осоговско ехо" при ТД "Осогово", Кюстендил
15 г. ТД "Зелена България", София
50 г. ТД "Бунтовна", Кръстевич
10 години АТД при БАН, София

Памирски записки

Д-р Иван Гинев,
ТД „Урвич“ София

-„...И ВСЕ ПАК,
Г-Н МЕСНЕР, ЗАЩО
КАЧВАТЕ ТЕЗИ
ВЪРХОВЕ?„
-„ЗАЩОТО
СЪЩЕСТВУВАТ,

Този разказ описва едно пътуване, което можеше да започне по различни начини, но започва по най-обикновения : Иван, Никси, Свилен, Денка, Боби и пак Иван - моя милост, се качихме на влак от гара София. Крайната ни цел е базовият лагер за връх Ленин - Памир. Преди това обаче, трябваше да изминем маршрута Софи-Белград-Москва-Бишкек /столицата на Киргизстан/-гр. Ош -базов лагер.

Раниците ни са претърпани: освен лиофилизираната храна, палатки, експедиционни дрехи и специални обувки. Накачени сме с пикели, щеки и въжета. Причината е банална - според заявления от нас икономичен

пакет - сами си осигуряваме всичко за изкачването.

Четиринадесети юли 2012 г., следобяд. Жегата в спалния вагон е африканска. Гасим я обилно - кой с вода, кой с бира. Разстоянието от около 400 км до белградската "централна станция" славната ни железница изминава само за няколко часа.

На сутринта Белград ни посрещна слънчев, но прохладен. Прекарваме няколко свободни часа в изучаване околностите на белградската гара. Възхитеност това е едновременно централна софийска гара, ако някой си я спомня, но така поддържана, че и до днес да служи.

В 15 ч., надлежно "фолориали", багажите си, се качваме на самолета за Москва и след около четири часа вече сме в транзитната зона на летище Шереметиево. За втори път съм на това летище и за втори път се сещам за едновременношните ни Корекоми. Цените тук са заше-

метяващи - слънчеви очила за 129 евро или мъжки пуловер, намален двойно, за 279 евро. Интересно кулинарно предложение е сандвичът с чер хайвер, тежащ /по етикет/ цели 23 грама. Придобива се срещу някакви си 5 евро. Добре че имаме останала храна от София, иначе за вечеря щяха да ни трябват двайсетина такива сандвича...

По разписание трябва да излетим за бившия Фрунзе, днешен Бишкек половин час след полунощ. Нетърпеливи сме много ... Да ама не, нашият самолет се наложи да изчака връзка с други три закъснели полета.

Най-после излитаме. Минавам за куражлия, но въздушните ями, в които попада самолетът, не са никак по вкуса ми. А този път те са толкова много, че направо спират дъха, нещо като предварителна аклиматизация за Памир - самолетът хлътва като влакче на ужасите, после се задържа, после бавно издига и пак хлътва...

В шест и половина сутринта кацаме на летище Манас в столицата на Киргизия. Срещу 60 долара се снабдяваме с местна виза. Следващата ни задача е да намерим превоз към гр. Ош, а и за в града. В Бишкек общественят транспорт се състои от таксито и маршрутки. Такситата рядко са маркирани и не са регистрирани. Ама ние пък направо си ходим с късмета; още на изхода от багажното ни посрещат две много любезни момчета, които предлагат превоз занавсякъде и с които изгоден спазаряваме микробус до Ош. По-късно се оказва, че любезните момчета са посредници, на които след като плащаме, намират по телефона истински шофьор с кола. Водачът Саид взима по-малката част от сомовете /сом е киргизката валута/, за да ни кара цели 800 км до втория по големина град в Киргизия.

С превоза се справихме, остава да заплатим "пакетите" и "пермитите" за изкачване на вр.Ленин на фирмата организатор. Добре че е Саид. Намираме фирмата, изчакваме началото на работното време, чукаме според указанията и се представяме.

Плащаме икономичните си пакети, издават ни и документ-отрязък от приходен касов ордер. Информираме се за адреса на магазин, откъдето да набавим газови бутилки за котлоните си. /Газовите котлони са ни жизнено необходими; по горните лагери водата за пиене се набавя само чрез топене на сняг./

Пак с помощта на Саид намираме хотел. Приличен е, казва се "Шумкар", което на местния език значи орел. Ценното на хотела е, че се намира близо до "народния пазар", откъдето на другия ден ще закупим повечето хранителни продукти за експедицията.

Тук е мястото да спомена, че вегетарианството в Киргизстан е почти непознато и моя милост вижда доста зор с намирането на постна

храна.. Тукашните хора са наследници на степни племена - животновъди, чиято главна храна през вековете та до днес е месото...Традициите са нещо устойчиво, а за развитие на растениеводството се изисква дълги години уседналост...

Потъваме в народния пазар. На практика киргизката кухня се върти около печено месо или нещо с много месо. По сергиите се предлагат и различни видове ядки, пресни зеленчуци и плодове и най-вече голям брой подправки, повечето за нас непознати. Чушките, подобни на нашенската капия, се наричат тук български перец... Сергиите с джапанки и дрехи се редуват с малки заведеници за хранене. Много ми допада, че консумацията става на големи кровати, на които са поставени ниски масички. Клиентелата консумира седнала кръстом или полегнала.

Пред нас стои още един въпрос, какви продукти да купим, така че да издържат на 40-градусовата горещина долу и на 20-градусовия студ горе в планината. Спирам се на спагети, чесън, лук, някои рибни консерви. Всичко това заедно с лиофилизираната храна трябва да ми стигне за около 3 седмици. За изпит взимаме и две огромни дини. Възхитеност динята се оказва най-вкусният плод в Киргизстан...

Разстоянието до втория по големина град Ош, където ще ни поемат аксайците /фирмата, осигурила разрешението за изкачване на върха/, е около 800 км. Столицата Бишкек се намира в северната част на страната, на границата с Казахстан, а връх Ленин е граничен връх с Таджикистан. На практика ще пресечем цялата страна от север към юг.

Пътуваме цялата нощ. Седем души в осемместна кола с близо половин тон багаж и оборудване. Пътят дълго се вие около река Нарин. На следващия ден наближаваме базовия лагер. Разположен в началото на ледника на 3600 м н.в., той е част от голямата Алакская планинска верига.

Опъваме палатките си. Съгласно плана за аклиматизация тук трябва да престоим няколко дена. Междуременно се запознаваме с група ирански алпинисти и с Андрю, съсед по палатка, по професия учител от Калгари /Канада/, алпинист самотник. /Сн. 0183 - от ляво на дясно Свилен, Боби, Андрю, Иван/. По-късно, на чай, той ни разказва за двата си опита на Еверест. Първия път принудително престоива 4 часа на 8400 м, тъй като се налага да участва в спасителна акция на непознат алпинист, нещо, което го забавя и изтощава. Получава HAPE (High Altitude Pulmonary Edema) - силен оток на белия дроб. Лекува се. На следващата година опитва отново и успява да стигне 8848-те м...

Главоболието, което и ние вече чувстваме, показва, че аклиматизацията започва. Тя е строго индивидуална, някои понасят височината

В долината са разположени офис-юртите на фирмите, които дават разрешения за върха.

Начинът на живот в страната е културна смесица от неизживени комунистически навици, ислям и номадски начин на живот. Само 7% от земята е обработваема, 44% от националната територия е заета от пасища и едва 4% са горски терени.

Сутрешната закуска е първата ни среща с местната кухня.

по-леко, други не толкова. За справка - на 5000 м кислородната концентрация е около 50 % от тази на морското равнище, на 7000 - около 38 %. Въздухът в Памир е сух, секретът в синусите засъхва и запушва носа. Това води дотам нощем внезапно да се будим с отворена уста и сух език.

Времето уж е слънчево, доста топло и ние носим все още памучните тениски. А и нали сме само на 2-3 км от лагера. Добре, но по обратния път си намираме майстора. Притъмнява за секунда и на бърза ръка завалява леден дъжд. Обръща го на суграшица, след това преминава в мокър сняг, който пак преминава в нещо като суграшица. Получаваме първия си урок за климата тук.

Лагерът е построен около централна палатка - столова, където може да се пие чай и да се получи информация за времето по горните лагери. Има и сателитна телевизия. Според прогнозите времето "ще запази характера си". Втори ден вече горе - на 2 и 3, лагер вали силен сняг. Информират ни, че дебелината на новата снежна покривка е повече от половин метър.През деня се топи, после пак навалява.

Вечният сняг по горните лагери е от 5 до 10 м.

На третия ден тръгваме към първи лагер, на 4400 м. Разстоянието от базовия до първи лагер е около 12 км с голяма обща деневелация, като се минава през "прохода на пътешественика", през реката, все по ледника - твърд сняг, смесен с всякакви едри и дребни камени фракции, повечето черни на цвят. Тази твърда река се движи бавно надолу в коритото, широко около 1 км, със скоростта на бактерия - т.е. едва няколко метра на месец. Дебелината му е от няколко десетки или стотици метра.

Пълзим нагоре. На тръгване претеглихме раницата на Свилен. Излезе почти 40 кг. Тръгнахме късно, става тъмно и решаваме да пресим междино. По здрач вече строим палатките до силея на пътеката, в скалите и се мушкаме в чувалите. На заранта с изгрева търсим вода за чай, но се оказва, че водата в поточетата наоколо е с цвят и слаб горчив вкус на циментов разтвор.

Продължава на стр 16

Много семейства използват лятото, за да припечелят, предлагайки специалитети на киргизката кухня направо от юртите си край оживените пътища.

На втория ден тук отиваме до "луковата поляна". Нарича се лукова, защото е обрасла с див лук, имащ вкус на чесън, и външен вид като на нашенския млад кромид.

Кобилешко мляко /кумис/, айран - нещо като нашето кисело мляко се предлагат в големи пластмасови бидони. Глъч и весела бъркотия... Нещо като софийския Женски пазар от по-минали времена.

Памирски записки...

Продължение от стр 15

Копаем надълбоко и дълго чакаме избистряне... Тръгваме наново нагоре, привечер сме вече в лагер

1. Жълтите гърбове на еднотипните фирмени палатки светят отдалече.

Иван и Никси и Денка вече са построили вече две наши палатки. Мушкам се в едната, направо съм гроги от умора. Искан да заспя, но се оказва, че не е толкова просто; с идването на съня главоболието се засилва, тъй като снабдяването с кислород допълнително се влошава от понижаване на пулса. На сутринта се събуждам под тънка покривка сняг, която бързо се топи под жарещото слънце. Качваме за тренировка най близкия хълм, който крие зад себе си още два по-високи.

Иранците, познати ни от базовия лагер, тръгват към втори лагер по тъмно на другата сутрин. Дано няма снежна буря. Ставам към 8 сутринта и виждам един от тях - Махмуд, да седи на камъка пред общата палатка, вперил неподвижно безнадежден поглед към върха. Очите му са пълни със сълзи. Оказа се, че на тръгване към лагер 2 си навехва глезена в една от цепнатините. Другите продължават нагоре, а той почти на куц крак се връща. Беше съкрушен.

Събуждам Боби. Състоянието му не е добро. Получи силно главоболие, пие аналгетици. Предните години бяхме с него на Арарат и Дамаванд. Завиждах му, тъй като бе един от малкото, които нямаха проблем с главоболието. Моето положение също не е цветущо. Решаваме да слезем до базовия лагер, на по-ниска височина за почивка.

**„...ВСЪЩНОСТ
Г-Н МЕСНЕР, КАКВО ВИ
ПАЗИ НАГОРЕ
КЪМ ВЪРХОВЕТЕ?“
”ИЗГЛЕЖДА, УСЕСЧАМ
КОГА ТРЯБВА ДА СПРА“**

Забелязал съм че в нашите планини времето за качване нагоре - и сплизане надолу по пътеките е в приблизително съотношение 5 към 3.

Храната, която носим, а и тази, която се предлага срещу заплащане в палатката столова, ми се струва все по-безвкусна. Замечтавам за домашен хляб, кисело мляко. Спомних си, че Свилен купуваше от някаква юрта наблизо айран и сладко от малини.

Посрещат ни киргизка женица с петте си деца / по-късно разбрах, че шестото и седмото отсъстват/.

Домакинята предлага на катерачите къмъс, курут, бира, айран, хляб. Искан нещо домашно, ама някак си по-нашенско. Отчупвам парче от хляба, който ми поднася. Планинските хора тук пекат хляба си веднъж на няколко дни в пръстена фурна отвън юртата. Преглъщам и опитвам пак, но нещо не ми е дотам вкусен. Станал съм като че ли дос-

та капризен на хляба; вече втора година в нашето семейство в София сами си печем хляба. Намирам си и друго обяснение, че тукашното зърно е по-различно от нашенското. А и този горчив вкус в устата ми от няколко дни...

Любезната домакиня ме кани в юртата, аз пък решавам да направя поръчка за пърленки. Мъча се да обясня приготвянето им, но жената явно не е правила питки по този начин. Ровя в паметта си, вадя всичките си знания по руски език /в Киргизстан руския е доста разпространен/ и скалпам рецепта за питките на плоча. В средата на юртата весело бумти тенекиена печка, от ония, на които по нашите краища викат "циганска любов". Разказвам, май вече повече показвам, правенето на пърленките:

- Ама как така на печката отгоре?

- Ами така и после така - обръщам въображаемите питки с ръце.

- Но те трябва да са много тънки? - напипва рецептата

женицата

- Дааа, съвсем точно, тънки. А да, и забъркват брашното с айран и малко сода.

Става, да дойда довечера. Мамооо, мисля си, какво ядене ще падне. Прибирам се и разказвам на Боби, че довечера го чака кулинарна изненада по нашенски.

Към шест и половина изминавам отново половинчасовото разстояние от базовия до юртата. Семейството вечеря. Очакват ме всички заедно със стопанина - глава на семейството. Запознавам се с Омурбег - подполковник от киргизката милиция. Наел е мястото около юртата под аренда за 49 г., за да развива високотеленски "тур-бизнес".

Все още работи в управлението като началник кадри, но догодина се пенсионира и да видиш тогава... Присядам кръстом на розовката отдясно на домакина. Подполковникът нарежда нещо на съпругата си, а тя пренася с помощта на две от децата си голяма тенджерата, след което чинно застава

встрани, докато Омурбег собственоръчно досипва към недояденото в нейната чиния, канейки ме настоячиво на вечеря... Ха сега де, не върви да отказвам, че и обиждам домакините. А мирише вкусно да му се на види, за разлика от нашата храна и онази от лагерната палатка заведение. Опитвам плахо, с пръсти. Усетил нерешителността ми, подполковникът побутва блюдото, после щръква двата си показалеца около челото, посочва хълбока си и накрая пуска едно звучно "бееее"...Ахаа, манджата ще да е с овнешки черен дроб. Няма как, вегетерианството ми получава малка отпусака...

Станали са съвсем по нашенски. Излапвам две парчета с малиново сладко, мушкам в раницата още десет, плащам след почти ритуалния тук пазарлък и се сбогувам със семейството, бързайки в тъмното назад към Базовия лагер.

Дали от пърленките, но на сутринта с Боби се чувстваме вече по-добре, тежестта в главите ни като че намалява, та решаваме, че две нощи почивка на Базов лагер са достатъчни и сгъваме палатката. Женя - шефът на Базовия, ни пожелава за втори път успех. Маршрутът вече ни е познат, все по ледника, а и този път разпределяме силите си по-добре, така че стигаме по-рано следобед, отново в Първи лагер. Посреща ни Свилен. Бил е на втори лагер. Почувствал се е зле и е спазвал за възстановяване. Нагоре има доста дълбоки снежни цепнатини. Маскирани от новонавалелия сняг, те стават наистина опасни. Времето е променливо, вали често и обилно, през нощта температурата пада до минус 15-20 градуса. Качването от Първи до Втори лагер трае 6-7 часа, като задължително се тръгва преди разсъмване, т.е. около 5 ч. Иван, Денка и Никси са вече нагоре във Втори и Трети лагер.

Ние решаваме да останем в Първия за още две нощи. На Боби все още не му се катери...

Прекарвам първия ден в разходка като се запознавам с най-близките снежни цепнатини, по посока втори лагер Широки са няколко крачки.

Отварят се при затопляне на времето под собствената си тежест. Дълбочината им достига 10-15 метра. Пътеката криволичи между тях или ги пресича, ако са по дълги. От двете ми страни на стотина метра по права линия се виждат наскоро паднали лавини. Периодично силен грохот подсказва, че на някои от съседните хълмове се свличат огромни маси сняг; след няколко трагедии през деведесетте години трасето е коригирано, така че минава главно по хребета, възможно по-далече от лавино-опасните наклони.

Малко за тукашното слънце: при безоблачно време небесното светило лете е направо ослепител-

Отварят се при затопляне на времето под собствената си тежест. Дълбочината им достига 10-15 метра.

Там вече ни чакат Андрю и Никси. Местоположение на лагера е добре подбрано; разположен е под стръмен склон, на който не се натрупва дебел сняг.

Втория лагер.

но. Известно е, че белотата на прясно навалелия сняг отразява почти 100% от слънчевите лъчи, така че изгарянето на лицето идва отдолу и козирката на ветровката ми не ме предпазва. Сещам се за новия си шлем, но уви. Оказа се, моделът му е такъв, че покрива и долната част на носа ми, което насочва издишаната пара под очилата ми и тя ги замъглява. Как ли пък можех да го предвидя това?

Разминавам се със слизащи надолу испанци - момче и момиче. Усмивхам се на поздравата им предпазливо, тъй като прегорялата кожа на лицето ми се е стегнала като лепило и при опит за усмивка устните се цепят болезнено. Помагам на испанците да минат цепнатината, а те ми връщат жеста. Солидарността тук е правило.

Връщам се по светло. Прекарвам следващия ден в разговор по сателитния телефон на Свилен, беседи в общата палатка и потягане на снаряжението за сутринта. В лагера Ак-Сай - Л1 във всеки момент има около 30-40 души. Интересно ми е да наблюдавам националностите - много поляци и доста чехи. Голям е броят на руснаците; в Киргизия има отдавнашно руско, а отскоро и украин-

ско малцинство.

Правят впечатление многото иранци и испанци. Нямам обяснение откъде ли идва силният интерес точно на тези нации към алпинизма. Срещат се представители на "ниската земя" - холандците, представена е и алпийската - на австрийците. Французи, американци. Заговаряме се с двуметров германец. Разказва ни весело, как бил глобен за превишена скорост до нашия курорт "Слънчев бряг" с 1500 евро, на ръка... От комшиите се заприказваме с няколко румънци слизащи от върха. Срещаме и трима наши сънародници - баща и синове. Шарен свят на 4400 м...

На сутринта поемаме с Боби към Втори лагер. Времето остава хубаво докъм 10 сутринта, после на талази се застила мъгла - непрогледна, лепкава. Към 16.30 часа мъглата се вдига и съзираме на няколко метра от нас Втория лагер.

Там вече ни чакат Андрю и Никси. Местоположение на лагера е добре подбрано; разположен е под стръмен склон, на който не се натрупва дебел сняг. При ясно време обаче, температурата на слънце в края на юли тук достига 25-30. Снегът бързо се топи и надолу тръгват поточета

Тук в Памир обаче пъпленето нагоре е доста по-бавно, а смъкването - бързо; познаваме вече трасето и този път за 4 часа сме в Базовия лагер.

Маршрутът вече ни е познат, все по ледника, а и този път разпределяме силите си по-добре, така че стигаме по-рано следобед, отново в Първи лагер.

Прекарвам първия ден в разходка като се запознавам с най-близките снежни цепнатини, по посока втори лагер Широки са няколко крачки.

На следващата сутрин решавам да тръгна сам към Трети лагер. Боби обича да спи до късно. Трудността от 5000 м нагоре при качването от лагер в лагер расте, научно казано, експоненциално. Трябва сега да изпълзя "скавародката" /тиган - рус./, преди трети лагер. Вече почти излизам от "тигана", половин стъпка, по половин стъпка, приближавайки 6000 м, но размислям и решавам да се върна; от една страна, за да пестя сили, от друга - в Трети лагер имаме само една двуместна палатка... Приемам прекалено късно съвета на Иван да изведем и втора палатка на Трети лагер...

Спускам се обратно във Втори лагер към 17.30. Андриу се готви да слиза на другия ден към Базовия за генерална почивка. Оставя ми палатката си. Лягам в нея да почина. През деня под дъното ѝ се образува нещо като водно легло. Причината е, че нощем от телесната топлина снегът отдолу леко се разтопява, тялото хлътва в нещо като корито, което денем стопеният сняг пълни с вода, която преди залеза замръзва...

Следваща сутрин. Лавобилието ми вече почти изчезва, аклиматизацията май се получава. Продължавам обаче да нямам апетит и се храня по един път на ден. Не зная, а и вече не се интересувам, коя дата сме и кой ден от седмицата. Към 9.30 тръгваме, този път с Боби, пак към Третия лагер. Скавародката като че ме затруднява повече от вчера, дявол да го вземе. Баир с денивелация около 250 м, с наклон, да кажем, шейсетина градуса, а го качваме близо 3 часа. Около 16 ч сме горе - на връх Разделни - 6200 м н.в.

Трети лагер е току под самия връх. Не ми достига въздух. Вадя някакви неприкосновени сили, излизам на равното пред лагера и се тръшвам на земята. Лежа вече няколко минути, а отдолу по пътеката сякаш изпод снега изпълзва човек с пикел и се просва до мене. Личи, че е след края на силите си. Предлагам му термоса си. Обяснява със знаци, че има и своя вода, но е някъде в раницата му. Отпива, така на хълбок, спира, поема въздух, после отпива следваща глътка, пак спира да поеме въздух и така десетина пъти... Разбирам от благодарния му поглед му, че това са най-ценните глътки вода в живота му...

На следващата сутрин долу от Втори лагер поздравяваме в 8 ч. по радиотелефона Иван. Ура, качил е "Ленин" - 7134 м.

Палатката ни в Трети се освобождава и Никси и Боби решават да тръгнат нагоре. Аз се чувствам все по-отпаднал и обмислям да слеза долу на първи лагер за почивка, която да ме възстанови. Пожелавам им успех и хващам едва забележимата пъртина надолу. След цепнатините преди Първи лагер ставам свидетел на лошо падане - Мария - лекарката на испанската група залита под тежестта на раницата си и търкаляйки се 100-ина метра надолу по стръмния склон, спира едва към равното в купчина лед, току преди снежна цепнатина... Опитвам се да из-

викам как се чувства. Сухото ми гърло издава някакъв немощен звук. Слава Богу, Мария се изправя. Изглежда, няма сериозни контузии.

В Първи лагер заварвам Свилен. Все още не се чувства добре и ще прекрати опитите за нагоре. Приситгат Иван и Денка. Денка също е към края на силите си. На другия ден колебанието ѝ се засилва и май също ще остане. Аз решавам да опитам и тръгвам към втори лагер отново. Все пак съм почивал две нощи на 4400 м. Трябва да е достатъчно за възстановяване? Тръгвам към 5.30 ч сутринта заедно с испанците.

Те изглеждат в по-добра форма, тъй като над цепнатините дръпват напред и се загубват от погледа ми. Към един и половина следобяд съм отново на 5300 м във Втория лагер. Палатката на Боби и Никси е пуста. На Андриу също. Три следобед, тихо време, убийствено слънце. В лагера са останали около половин дузина - иранци, поляци, словак. Не ми е нито до нови запознанства, нито до разговори. Опускам се в снежното корито на палатката и потъвам в мисли. Слънцето е толкова силно, че пари лицето ми дори през двойните ѝ стени. Имам още останали сили, но не зная след колко дни Боби и Никси ще тръгнат надолу, за да разчитам на палатката в Трети лагер, нямам апетит, случи се и че оставам сам... Да продължа ли сутринта към седемте хиляди метра, или да се смъквам надолу? Венецът на височинната експедиция е Върхът. А тя, експедицията ни, е резултат от няколкомесечна подготовка - техническа, материална, организационна, мотивационна и сега, след изминатите, с всякакви превозни средства, хиляди километри, след двуседмичната аклиматизация по лагерите между 3600 и 6200 м, лежа на 5300 м се и питам, къде е чертата между разумната смиреност и непремереното действие? Да, май че трябва да приключа тук. Що е време, пред мен е...

Отново пътуваме към град Ош с мерцедеса на аксайците. Липсват ни Боби и Никси, които ще дочакаме в Ош. В компанията на няколко весели чехи отвинтваме двулитрова пластмасова бутилка с тукашното пиво "Шахтърское"... След някое време, когато вместимостта е вече опразнена, ни идва наум шеговитата игра, да се пробваме в художествено слово: как например най-достоверно би звучал рекламният слоган на развеселения миньор от етикета на бутилката "Наше пиво - шахтърское"; дали думите му са били изречени с детинско-патриотичен плам, работническа решителност или да речем, с мамеща лекота.

За спътниците ни чехи добрата бира е само наливна; в стъклени бутилки се приема от немай-къде, а бирата в пластмасови бутилки си е грехота. В тази връзка световните майстори на пивото вадят някъде из раниците си бутилка... абсент - "ческаа" направа, и веселбата продължава...

Пресичаме р.Нарин и спираме за отход в крайпътен ресторант - юрта с из-

рисувана риба. Както споменах вече, моя милост е нещо като софт-вегетерианец; не си падам по месото, но виж прясна риба хапвам. Превъзходният вкус на пържената риба, която ни сервира тук, надмина всичките ни очаквания. Въпросната риба има розовеещо месо, почти като на сомгата, а тукашните ѝ викат форел. Известно е, че най-вкусната храна винаги е простичко приготвена; единствената гарнитура, или по-скоро подправка към рибата, е киргизкият лютив сос - "98 октана"... Приятните усещания на небцето достигат такива висини, че без да искам, затананиквам шуберовата пиеса "Die Forelle" - пъстървата. Ако идете по тези земи, непременно си поръчайте от местния форел.

Пристигахме за втори път в Ош. Тук ще чакаме Никси и Боби, които все още са в ЛЗ или може би вече атакуват вр. Ленин... Нашият шофьор и вече приятел Саид ни посреща с овации. Сн. 0404 Чака ни и хондата му, измита до блясък. Разделяме се с чехите. Предвидливият Саидулах ни е намерил и квартира - обикновен апартамент в панелен блок на приличната цена десетина евро на нощ за човек.

На другия ден се впуска-

ме във втория по големина град в Киргизия. Оказа се, че най-интересното нещо наблизо е градският плувен басейн. Обикновен, така да се каже, басейн, но природна имитация. Циментовите му брегове са скосени като на езеро, а самият той се пълни от близката река, която се ражда някъде в снежните върхове, далече пред погледа ни. Споменах ли, че индустрия в Киргизстан почти няма, та реката е прилично чиста. За останалото пък се разчита на строгия, но справедлив ред сведен до нашето внимание още на входа /сн. глобите в басейна/. Види се, за мие-нето на обувки в басейна и къпането с дрехи управата е по-снизходителна, отколкото за чупенето на посуда или повреждане на мека мебел. Какво да се прави, разни хора, разни идеали, както е възкликнал навремето великият Алеко...

На третия ден пристигат Боби и Никси. Честито, качили са върха, но Никси чувства болки в гърдите; пропада преди върха в снежна цепнатина, като се удря о ледения ѝ ръб, с помощта на котките се задържа и успява да се измъкне. От натъртеното обаче и досега болезнено поема въздух. След прегледа в Ошска болница лекарят ни успо-

коява, че няма счупване на ребра...

В квартирата моя милост забърква в чест на посрещането такъв национален миш-маш /в кулинарния смисъл/, че групата омиа чиниите и пита за още... Прочее, това постно ястие се хареса по-късно и на тукашните, чиято диета е разчетена главно на месо.

На следващия ден посещаваме градския музей. Интересно архитектурно решение -направен е на склона, над града, в огромна пещерна ниша. По характера на еспонатите може да се нарече музей "три в едно" - исторически, етнографски, минераложки.

За жалост, снимането вътре е забранено.

За сметка на това снимането пред исполинската 30-метровата статуя на Ленин в центъра на Ош е доста забавно, особено за хора от моето поколение. Съпоставени с подобна грамада, мигом получавате малцеността на мравка.

От Бишкек продължаваме на югоизток към киргизското море - езерото Исък-Кул, и град Каракол, намиращ се на югоизточния му бряг. Разположено над 1800 м, то се смята за второто най-голямо след Титикака планинско езеро. Площта на огледалната му повърхост е 6236 км /по-голяма от нашата Благоевградска област/, като 702 м е най-дълбоката му част, а дължината му е 182 км.

Климатът в крайбрежните райони на езерото е мек, умерено морски. Исък-Кул оказва твърде благоприятно влияние върху остроконтиненталния му характер по неговата акватория. Средната температура през януари е -2°, а средната през юли +17°. Това спомага за отгледането на култури като орехи и кайсии, чиито божествени плодове местните хора предлагат направо от дворовете си.

Киргизкото море - Исък-Кул, което в превод означава "топло езеро", крие в себе си множество географски и исторически загадки. Около езерото са накацали доста на брой малки и големи бунгала, юрти или къщички, някои на вид по-прилични, други недотам, направени от дъски или разни плоскости, в които летуват обикновените киргизци. Харесваме си юрта, извън лукса, на петдесетина разкрача от езерото, която наемаме за няколко дни.

Лятото тук е прохладно, затова спим комфортно. А и как иначе - на отсрещния бряг през маранята прозират снежните шапки на планините, издигащи се току на север от езерото. Обикаляме почивалището няколко пъти и си харесваме ресторант, по-скоро гостилница, пак в юрта. Палатката ресторант е декорирана с добър вкус, като са ползвани сухи степни цветя. По късно се разбира, че за хубостта на подредбата си има и причина - управителката Жанар е абсолвентка по вътрешна архитектура. Забиваме веднага пръст в менюто върху любимата ни вече местна риба - форел, но за съжаление, се оказва, че е привършила. И тук Жанар се заема с нелеката задача да ни предложи нещо постно в царството на шашлици-

те и азиатските плескавици. Мдааа, единственото ястие без месо е омлетът. Всъщност в повечето случаи киргизците пържат яйцата на очи доста буквално - на газов котлон върху тенекия, всяко отделно в своя полусферична формичка.

Добре, подпитвам, а може ли да ни пригответе омлета лееко модифициран, по български? Може, как не. Всъщност имам вече наум някаква интерпретация на нашенският миш-маш, но предпочитам да не задълбавам в етимологията на името миш-маш, и то на гладен стомах. Така, необходими са ни още лук, болгарски перец, домати, бяло сирене. Жанар отскача тук и там до съседни юрти и накрая продуктите са събрани. Така, сега запържете леко лука и пипера, започвам описанието на рецептата, която управителката препредава на киргизки през шубера на кухнята. Сега добавяте обелените домати, а сместа нека покъкри няколко минути, после сипвате с бъркане вече натрошеното сирене и яйцата. Поръсват накрая с прясно смляно черррно пиперче... Едва дочакаме тигана с миш-маша. С него, разбира се, върви и вече близкото ни на сърце пиво "Шахтърское"

Защо ви разказвам всичко това ли? Защото при следващата ни визита в заведението на Жанар се окажа, че миш-машът е влязъл в менюто на ресторанта и вече се сервира на гости-те. Ами да, готвачите бързо научиха рецептата, предлагаме го, а клиентите го харесват.

Решаваме да се пошегуваме: Добре Жанар, но рецептата е наша търговска марка, как така. Бъдещата дизайнерка взима думите ни съвсем сериозно и иска разрешение под какво име да запише нашето ястие в менюто си. И тук Никси излиза с официалното предложение: в Киргизия миш-машът да бъде наречен Омлет "Бай Иван". Защо не, според управителката Омлет "Довиждане, Иван", звучи неформално, та даже романтично. Групата избухва в смях, но Жанар продължава да упорства: добре, какво е все пак това "бай"? Ха сега де, най-трудно се тълкуват понятията, приемани "по подразбиране".

След кратка консултация от името на групата Свилен дава обяснение направо като за тълковен речник - "бай" на български, означава мъжка достопочтена титла. Управителката остава много доволна. Прочее, ако някога идете на Исък-Кул, поръчайте си Омлет "Бай Иван". Така де, и ний сме дали нещо на света...

Някой каза, че когато говорим за Средна Азия, разбираме Киргизстан.

Сигурно е бил прав, така както най-типичното за Балканите, казват, е събрано в България...

И така, довиждане, Киргизия, довиждане, киргизци, довиждане, Саид, довиждане, великане Памир. Ние бързаме, че ни чака дългият обратен път. И искаме да дойдем пак.

Трябва сега да изпълзя "скавародката" /тиган - рус./, преди трети лагер.

Около 16 ч сме горе - на връх Разделни - 6200 м н.в.

Ура, качил е "Ленин" - 7134 м.

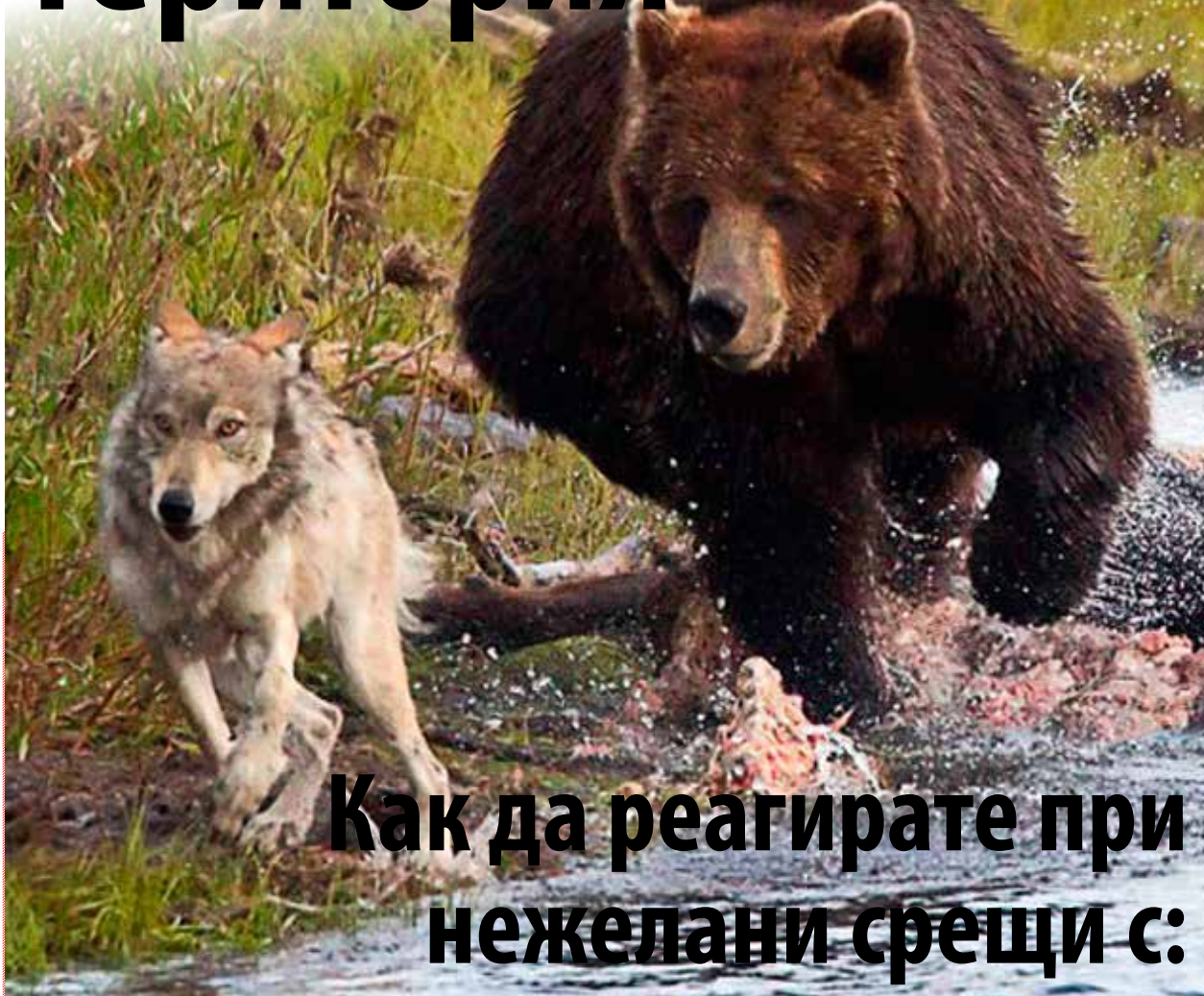
Животинският свят пази територия

Безопасно ли е за невъоръжен човек да се разхожда в нашите гори? В общи линии - да. Ние нямаме свирепите африкански лъвове и тигри, нито американските мечки гризли, внушаващи с външния си вид страхопочитание и респект, нито пък индийските слонове, газещи всичко наоколо, щом изпаднат в яростно състояние.

Имаме си обаче кафяви мечки, вълци, чакали, лисици, диви котки, скитащи кучета... По принцип нашите диви животни избягват човешката близост. Възрастните индивиди вече са се убедили в коварността ѝ и предпочитат да стоят настрана. "Бебетата" обаче нямат нужния жизнен опит и понякога по-скоро от любопитство, отколкото за твари са тези двукраки, приближават да ги разгледат. Ето ви първата предпоставка за инцидент в гората. Среща с мечка е малко вероятна, но мечетата са много палави и любопитни и няма да пропуснат възможност да излязат на пътеката и да скъсят опасно дистанцията особено ако майката за миг ги е изпуснала от поглед. Не търсете такъв контакт, знайте, че мечана е някъде наблизо и усети ли опасност за децата си, мигом губи равновесие и става агресивна. Така че колкото по-встрани сте от малките, толкова по-добре. Мечката е най-силното животно в нашата природа и даже свирепите вълци ѝ отдават предимство в йерархията. А те са най-изявените хищници, тяхната закуска най-често означава загубен живот. Но осъзнават силата на мечката и гледат да стоят настрана. Там където има трайно мечо присъствие, вълците избягват да се навъртат.

За хората обаче двете хищници не са опасни освен в изключителни случаи при дълбоки снегове през зимата, когато гладът ги кара да поемат всякакви рискове. Тогава за сам човек престой или преход в гората може да се окаже рисково начинание.

Като че ли най-реални опасности крият срещите с подивели кучета. Събират се на глутници и колкото са повече, толкова по-агресивни стават. Случаи на нападения от бездомни кучета станаха ежедневие в големите градове, защо да се чудим, че те са опасни и в природата. Даже там "гласът на дивото" при тях се възвръща и ги кара да налитат на всяка жива твар особено ако водачът вече е дал знак за атака с яростен лай. Дори само едно куче да се спусне, всички останали са готови

Как да реагирате при нежелани срещи с:

МЕЧКА

1. За да се избегне нежеланата и за двете страни среща с мечка, важно е в гората да се вдига шум, говорене, подсвиркване, чукане по стволите на дърветата с тояжка. Това би дало възможност на звяра да ви чуе от голямо разстояние и да се отдалечи.

2. Не е препоръчително да се ходи сам, мечката по-лесно би нападнала само един човек, отколкото група от двама или повече.

3. Ако попаднете на малки мечета, отдалечете се по най-бързия начин. В никакъв случай не се опитвайте да ги хванете или да се снимате с тях. Майката със сигурност е наблизо.

АКО ВНЕЗАПНО СЕ ПОЯВИ

1. Започнете да се отдалечавате съвсем бавно, без резки движения, като не я изпускате от поглед. Отдалечете се с бърз ход чак след като спре да ви вижда.

2. Продължавайте да говорите каквото ви дойде наум, но тихо и монотонно.

3. Ако имате нещо под ръка - раница, чанта, яке или шапка, хвърлете го встрани, за да отвлечете вниманието ѝ.

ПРИ НАПАДЕНИЕ

1. Свийте се на кълбо, легнете по корем и покрийте с ръце главата си. Мечката ви е приела като заплаха, а липсата на каквото и да е движение от ваша страна ще я накара да мисли, че заплахата е отминала, и тя ще се отдалечи.

2. Ако звярът ви подгони, много относително е какво трябва да направите. На кратки разстояния мечката развива скорост до 55 км/ч. Шансовете за бягство са минимални. Все пак по-добре е да се тича надолу.

3. Да се качите на дърво няма голям смисъл, тъй като мечките са отлични катерачи и спокойно изкачват 7-8 метрови дървета. Вариантът тук е да се качите на разклонено дърво, на който от по-тънките му клони.

4. Не винаги изправена на задните си лапи мечка е сигнал за нападение. Това е начин на сплашване. В този случай добре е човек да започне моментално отдалечаване, без резки движения, като отново не изпуска от поглед мечката.

5. Най-добър вариант срещу нападение е да разполагате със спрей против мечки, но ако нямате такъв, малко алкохол също може да помогне, ако успеете да уцелите очите ѝ.

Спреят против мечки се продава в някои ловни магазини и онлайн. Цената му е висока, така че има смисъл да си купите такъв само ако ходите много често в планински райони с обиталища на мечки. Ако нямате спрей против мечки, по-добре не рискувайте с дезодо-

рант или спрей за самозащита, тъй като те не са достатъчно силни и рискувате само да разгневите звяра.

Мечката може да бъде предизвикана да ви нападне, ако е ранена, ако сте нарушили критичната дистанция от 10 метра и се е почувствала в капан, както и ако е с малки или се намирате в близост до бърлогата ѝ. Затова е препоръчително изброените ситуации да се избягват.

Храната е добре да се поставя на 20-30 метра от мястото ви на ношуване, по възможност закачена на дърво, тъй като мечките имат отлично обоняние и могат да надушат храна от над 10 км.

ПРИ ДРУГИ ЖИВОТНИ

ГЛИГАН. За да ви нападне глиган, най-вероятно е ранен. И разгневен. В тази ситуация можете да се спасите, като се качите на дърво. Освен това глиганът вижда в много малък ъгъл. Ако глиганът, който ви напада, е пред вас, кривнете рязко вляво или вдясно - той няма да ви види и ще продължи напред.

АКО ВИ НАПАДНЕ ВЪЛК, също можете да се спасите на дърво! Вълкът е много бързо животно и работи тактически при нападение. Лошо е, ако е цяла глутница, защото вероятно ще ви обградят. Но това в България не се е случвало от много години и е по-скоро теоретично.

ЧАКАЛИТЕ са сравнително страхливи и вероятността да нападат човек е много малка. Ако това все пак се случи, силни викове и размахване на ръцете ще са достатъчни да го прогонят.

ЗА ЗМИИТЕ важи правилото да вдигате шум (препоръчва се движение с щеки в планината), защото не чуват, но усещат вибрациите. Повечето ухапвания са по вина на човека, когато не я е видял и я е настъпил. Змията най-малко желае среща с човек. При среща със змия просто трябва да я оставите да изчезне, да не се опитвате да я гоните или хващате, защото гонещата най-вероятно ще завърши фатално.

За да сведете инцидентите със змии до минимум, трябва да знаете какви места обитават. Усойниците обитават припечите в гората и планината, затова очите ви трябва да са на четири, когато минавате по такива места. Пепелянката може да бъде навсякъде, основно обича пъстриите сенки и храсталаците, където се чувства на спокойствие. Змиите обичат места, в близост до които има вода.

Александър Караджов,
планински водач в Родопите

Експерти от РИОСВ - Смолян регистрираха първите за годината щети от **мечка** в село Осиково, Девинско. На същото място беше и последната щета за 2012 година, припомнят от екоинспекцията.

Констатирано е, че при няколко поредни нападения на мечка са убити четири овце. Инцидентите са вечер, при прибиране на стадото в обор, който се намира на около 3 км от селото. По начина на нападение и оставените следи комисията е категорична, че са щети от мечка. Ще се изготви предложение до МОСВ за обезщетение по пазарни цени за нанесените щети, уточниха от екоинспекцията.

да го последват. Здрава тояга в ръцете на туристите обикновено върши работа. Размахването ѝ вероятно ще възпре ентусиазма на подивелите кучета, хвърлен камък също им действа отрезвително. Една бомбичка-пиратка със сигурност ще ги озапти, добре е да разполагате с подобни превантивни средства. Все пак кучатата остават реална опасност за хората без значение дали срещите са в покрайнините на града, на полето или в гората.

Чакали, лисици и диви котки усещат човешката близост и предпочитат да се измъкнат незабелязано. Срещите с тях са редки и без последствия. Донякъде изключение правят лисиците. Има ги навсякъде, даже на места дотолкова са привикнали с цивилизацията, че не се притесняват да стоят кротко край пътища по време на преминаващи автомобили. Срещат се и в покрайнините на населени места, а в някои села са се превърнали в напаст, понеже създават поколение и привикват да живеят на гърба на хората с ежедневни кражби на дребни домашни животни.

Всички от споменатите животни обаче може да се окажат опасни за хората, ако са болни от бяс. Тогава стават безразсъдно смели, агресивни и налитат на случайно преминаващи хора. Забележите ли куче, чакал или лисица с неадекватно поведение, близко до описаното, избягвайте контакти. Нещо повече, съобщете на най-близките власти, за да вземат спешни мерки и да не се допуска болно животно да живее на свобода и да пренесе опасната зараза.

Както се вижда, преходите сред природата, макар и относително безопасни, крият известни рискове от неприятни срещи. Да зърне човек преминаваща през пътя сърна или някой стреснат дългоушко да изскочи от близкия шубрак, носи положителни емоции и такава среща е забавна за туристите. Но човек в гората трябва да е подготвен и за неприятни изненади, да е наясно как да реагира, без да се поддава на паника.

Младен Добрев

Когато заговорим за Кабул, нямаме предвид афганистанската столица, а върха със същото име, който се намира над курорта Паничище в близост до Мальовица. Ехеей, там! На един хвърлей място.

Но когато тръгнеш, вървиш дълго, почи-ваш и пак тръгваш. Всъщност е редно да знаем - кабул от арабски значи достъпен, гостоприемнен, а също може да се преведе и като облог, бас, съгласие. Според други източници разбираме, че на него са пасели големи стада овце, но в наши дни вече са изчезващ вид. Да си овчар на огромни стада добитък, не е никак лесно. С още информация от едно вре-

ме свързваме върха. А именно - на юг от вр. Кабул е Отовишкият рид, а зад него Малка и Голяма Мокрица. В миналото тези места се наричали Малкото и Голямото Пазардере. Тук били най-големите пазари на добитък от Беломорието до Тракия.

Има много легенди и предания, свързани с този връх, още от управлението на хан Тервел, за да стигнем до времената на българските войводи и хайдутти, за които местните жители разказват на своите деца от поколение на поколение. Тук, в долината на река Джерман е било любимото място на Вълчан войвода.

ратно по същия път. На слизане беше по-лесно, а и гърдите ни бяха пълни с кристалния рилски въздух, сърцата – с красота.

След като се охладихме максимално, с бодри крачки продължихме към горския пояс, а очите ни за последно зърнаха безкрайно обичаното очертание на Мальовишкия дял. Спускахме се по пътеката надолу, която правеше серпантинки из полегалите и прегърнати борове, после на свой ред се появиха шубраци и храсти.

Неусетно стигнахме в Паничище, където невероятните гледки, тишината, спокойствието бяха нарушени и запълнени от звуците на цивилизацията.

Повървахме малко по шосе, за да стигнем нашия бус, и няколко минути след това вече пътувахме към София със засилено желание за следващото приключение. Залезващото слънце бавно застилаше планината със своята мека и топла завивка.

Юрий Стоянов

На среща с рилския Кабул

Връх Кабул за разлика от своите назъбени и остри братя съседни върхове е мек, закръглен и тревист. Желанието ни бе по-бързо да напуснем столицата и поне за малко да се насладим на рилските върхове и панорами, да вдихаме чистия планински въздух, да вкусим рилска вода и да усетим приятния мирис на боровата смола... Мъжката дружина от ТД "Урвич" се събра в един бус и поехме към Рила.

Наляхме си водича и поехме нагоре по пътя. Вървейки все сред иглолистната гора, настъпвахме слънчеви петна, ветрец ни разхлаждаше и вървенето бе леко. След малко излязохме на открито, слънцето сгряваше поляните от клек и билки, а жуженето на пчели подсказваше, че си вършеха усилено работата. Гледките се редяха една след друга; на хоризонта се открояваха гърбът на Верила, източните склонове, обрасли с прелестна иглолистна горица. А нагоре към нашата цел голите връхчета едно до друго сякаш се побутваха със своите гърбици, Мальовишкият дял бе сякаш изрисуван с молив от художничката природа. Остри чукари, зъбери, гънки, падинки, трапчинки, циркуси. Синьото небе бе помогнало с контраст.

Продължихме своя път, прашни, одрани от тук-таме изсъхнали клек, неуморими. Разминахме се с двама-трима туристи, поздравихме се и отново напред. Не след дълго стигнахме каптаж, наляхме си водича, освежихме се. Бавно и постепено правехме

крачка след крачка към заветната цел. Рилските красоти ни обгръщаха и пред нас се показваха други събрата на Кабул. Скоро нашата компактна група ще стъпи върху главата на върха, преминал през всякакви исторически и географски перипетии, смяна на имена, за да дойде денят и времето, в които да посреща зажадени за планински гледки туристи с кристалния въздух и усещането за върховна свобода сред природата. След броени минути се показва каменната пирамидка на билото. В поредната си рисунка художничката природа бе изобразила зелените падини с цвят на изумруд, кристално сините езера с цвят на морски дълбини и туктам съвсем малки снежни остатъци. На тази картина се наслаждавахме в продължение на може би час. Онемели от силата на вечния художник - майката природа. А ние бяхме малки човечета сред рилското море. Пожелах си да запечатам тези красоти и направих няколко кадри за албум от Рила. С мъка се разделихме с приказната панорама и потеглихме об-

В крайграничната планина Стъргач в Югозападна България, на рида Пъзлака се наблюдава през май и юни едно голямо тревисто и храстово разнообразие с редки растения от средиземноморски и субсредиземноморски вид. Особено характерно е това в местността Павлова падина, разположена в землището на с.Пъки, община Хаджидимово. Тук се срещат много ендемични растения, за някои от които се смяташе досега, че ги има само в съседната Славянка. Сред тях - славянско котенце, парилска метличина, шахтова дрипавка и др. Погледът най-много се задържа на красивата балканска перуника- в жълто, лила и лилавосиньо. Тук растат още - дряновска ведрица, няколко вида салеп, витошки еделвайс, синьоглавче, багрилна жълтуга, съснка... Ще ви изненадат тракийско омразниче, стрибърнова айважива, родопска телчарка, урумов кривец, стрибърнова каменоломка, урумова експарзета. Имената са елемент от местния диалект - румелийско подрумниче, влакнест лен, копринестовлакнест лопен, жълтеникаво плюскавиче... Най-голям интерес обаче както за обикновените туристи,

така и за специалистите ботаници предизвиква един рядък вид - пурпурночервеното диворастящо лале. Най-разпространено е в Павлова падина.

Подобно лале, но с жълт цвят, може да се види близо до м. Бука в землището на съседното с. Илинден. „Гроцвет“ – така нарича местното население

и двата вида лалета, вероятно са един вид, но с различна окраска. Думата „громцвет“ е истинското наименование – лале, цъфтящо на върха сред

гръм и мълнии и пазено от тях. Местен природолюбител сполучливо нарече лалетата „планински звезди“, като настоятелно призова те никога да не загасват.

Легендата разказва, че по време на османското иго тук дошъл да бере дърва с напетия си кон смелият и непокорен за турците Павльо. Издебнат от османлиите, той бил жестоко пребит. Окървавен и почти неподвижен, едва успял след часове да се придвижи надолу по склона до една голяма и стръмно разположена скала, обградена от храстова растителност, където предал богу дух. И когато близките му дошли да го търсят, по виещите се над скалата гарвани намерили тялото и го прибрали, а скалите и до днес се наричат Гарванови. През пролетта падината, по която текла кръвта на ранения юнак, се покрила с огненочервени лалета и получила името си Павлова.

Павлова падина се намира близо до главното било на страничния рид Пъзлака от Стъргач планина. В нейните северни склонове, които се спускат стръмно към р.Мътница. Тя представлява обширна, удължена и наклонена в посока юг-север поляна, обградена и защитена от

габър, бяла леска, шибляков космат дъб, хвойна и много люляк. Защитената местност е обявена за такава най-напред през 1981 г. с площ 2,6 ха. По предложение на БАН границите на защитената територия са разширени през 1995 г. със заповед на министъра на околната среда. През 2003 г. със заповед на Министерството на околната среда и водите /МОСВ/ тя е прекаленизирана от природна забележителност в защитена местност и е вече с площ 88,3 ха.

Как може да се отиде до Павлова падина? С автобуса Гоце Делчев-Тешово или Гоце Делчев-Парил се слиза на местността Керемидарката, преди с.Пъки /дотук е около 18 км/. След това се продължава на югоизток пеша чрез пресичане на р.Мътница и изкачване по стръмния склон на планината. За предпочитане е да сте с водач, познаващ региона, за да намерите местността по-лесно. След обяд се връщате на Керемидарката и с вечерния автобус се прибирате в гр. Гоце Делчев.

**Атанас Панчелиев
Гр.Гоце Делчев**

НЕ ПИТАЙ ЗА ЦЕНАТА НА МЕЧТАТА-БОРИ СЕ, ЛИТВАЙ, ПАДАЙ И УМИРАЙ!

Носи я винаги напред - в ръката, възкръсвай, ставай, искай и намирай! Не я затваряй в себе си, в душата... Изправен дишай, никога не спирай, мечтай за радостта, за красотата. С възторг и трепет, с вяра в чудесата-тя ражда и мира, и светлината, с кръвта заплаща любовта и свободата. Не питай за цената на мечтата.

По пътя на мечтите

Той е поет, разказвач, алпинист и екстремни скиор. Загива при изкачване на връх Камилата - Рила на 17 април 1990 г.

Спомняте ли си как цяла България следеше, притаила дъх, безумното изкачване на алпиниста Людмил Янков, втурнал се да спасява Христо Проданов в подножието на най-високата точка на планетата връх Еверест? Сякаш беше вчера... По време на експедици-

ята Еверест 84 един млад, трийсетгодишен мъж смая света със смелостта си, преодолявайки с невероятна скорост 1330 метра денивелация, за да достигне до приятеля си. В многогодишната история за покоряване на осемхилядника няма аналогичен случай на човешка саможертва и героизъм. Няма и награда, която количествено да измери това постижение.

Албена Андонова

Обръщение на членовете на фейсбук групата "Людмил Янков" към Кмета на Община Кюстендил и съветниците в Общински съвет - Кюстендил

Уважаеми госпожи и господа,

Тази година се навършват 60 г. от рождението на Людмил Янков и 25 години от трагичната му гибел. Името и делото на почетния гражданин на Кюстендил, човека, поета и алпиниста Людмил Янков не бива да се забравя!

Паметта трябва да е жива!

Групата ни обединява хора от различни краища на страната, българи зад граница, алпинисти и планинари, приятели на непрежалимия Людмил Янков. Тя има за цел да направи широко достояние спортните достижения, нравствената висота и поетичното му творчество, както и да съхрани спомена за този забележителен българин. Ние събираме сведения за живота, успехите и стремежите на Л. Янков, неговите съкровени поетични откровения и различни страни от неговия живот. Не са

много хората, които познават Людмил Янков като природозащитник - инженер по озеленяване, художник, мислител, планински спасител, скиор, китарист, автомобилист.

Но най-вече той остава в спомените и сърцата като мярка за човещина, другарство и приятелство. Възхищаваме се от необикновения му характер, от устоите, от силата на духа и мъжеството, от стремежа към непостижимото, от последователността, с която търсеше отговор на големите човешки въпроси, без каквито и да е компромиси или тънки сметки.

За България през 1984 г. Людмил Янков се превръща за една нощ в име - легенда, извършвайки човешки подвиг, по-висок от всякакви върхове, в името на спасението на свой другар, съкипник, приятел. Загърбвайки своята мечта, прави невероятното, преодолявайки 1300 м денивелация на "един дъх", за да окаже помощ на Христо Проданов. В многогодишната история на хималайския алпинизъм няма подобен пример на човешка саможертва и героизъм. Пътят нагоре за него се превръща в път на "мечтата отвъд долините", път на неукротимия и вечно търсещ човешки дух. Поетът алпинист или алпинистът поет, човекът, който заедно с въжето в ръцата си носеше и чувствата! В книгите и онова, което оставя зад себе си, винаги ще откриваме и преоткриваме един човек, излъчващ неподозирана вътрешна сила, любов и обаяние. Чо-

век, чужд на показността, човек с чиста душевност, изпитващ респект от обикновените и прости човешки неща. Една лирична душа и един голям мечтател!

Хората основателно са обезпокоени, че времето отлита, спомените избледняват, а това не бива да се получава!

Ето защо се обръщаме към вас и предлагаме да се организира официално честване на 60-ата годишнина от рождението на Людмил Янков. Считаме, че за целта е подходящо да бъде взето решение и утвърдено финансиране от сесия на Общински съвет - Кюстендил, градът, с който в най-голяма степен е свързано името и живота на Людмил Янков. Убедени сме, че всички ще подкрепят единодушно такова решение. Още повече че такова честване не е правено досега.

Готови сме да предложим и проект на програма за отбелязване на годишнината.

Да съхраним жива паметта на хората за името и делото на човека, поета и алпиниста Людмил Янков! Това е важното!

Вестник "ЕХО" се присъединява към апела на фейсбук групата "Людмил Янков", като направи всичко възможно за пропагандиране на идеята и реализиране на амбициозната програма. Герои се раждат и в съвременната българска история, на страниците на която името Людмил Янков е записано с главни букви. До името на другия голям българин, прославил страната ни - Христо Проданов.

Хор „Планинарска песен“ на 54

На 11 април хор "Планинарска песен" отпразнува своя 54-и рожден ден. Още от първия си ден хорът заживява пълноценно. Първият председател и диригент на хора е неговият основател маестро Филип Аврамов.

С неговото име е свързана цялата дейност на хора, всичките му успехи както в страната, така и в чужбина. Той има заслуги не само за хор "Планинарска песен", но и в учредяването на около 70 хорова състава.

Изявите на хора започват от м. май в м. Офелиите на Витоша и на Черни връх. Първият официален концерт е в Благоевград през м. декември 1960 г. След него следва: зала "България" - София, Пловдив, Самоков, Банско, Кюстендил, Стара Загора, Велико Търново и др.

С богатата си концертна програма хор "Планинарска песен" през всичките години се нарежда на първо място сред българските самодейни колективи. Хорът е носител и на много отличия. Задграничната певческа дейност също не е малка. Това са концерти в Германия, Гърция и други.

На срещата присъстваха 53 души: съпругата на маестро Ф. Аврамов, основатели и хористи, един от първите председатели Асен Болчев, един от първите помощник-диригенти - инж. Петър Градев.

Тържеството бе открито с химна на туриста "Балкани, дигайте се".

Поздравление към присъстващите поднесе Димитър Гочев - председател на Сдружението на туристическите хорова в България. Сълзите от вълнение и умиление напиха по лицето му и емоциите заражиха присъстващите.

Имахме възможност да се насладим на най-хубавите туристически песни в изпълнение на Богдана Стефанова, Боряна Чолева, Димитър Гочев, Симеон Василев, Аристит Дамянов с ко-

репетитори Георги Георгиев и Васил Иванов.

Активисти на хора бяха подготвили изненада - викторина, свързана с историята на хора. Правилно отговорилите на въпросите получиха награди.

Волната туристическа песен ще я пребъде! Това е така, защото тя черпи вдъхновение от красивата природа на България.

Зори Радонова

Покана

На 11 май 2013 г., събота
Голям пролетен концерт
на хор „Планинарска песен“
с главен художествен ръководител
Иван Христов
Акомпанимент Лили Мирчева
В залата на Руски културно-информационен център (ул. "Шипка" 34)
Начало 19. 00 ч.
Билети при касиера на
хор "Планинарска песен"
и на касата на РКИЦ в деня
на концерта
Справки, тел: 827 30 07, 826 52 69

Колеги от „Стършел“ разказват, че на една екскурзия в Гърция писателят Васил Станилов се гмурнал край остров Тасос и извадил златно пръстеноче. След него цялата група скочила да се гмурка на същото място, но нищо - ни пръстен, ни верижка, ни обеца. Късметът не е за всяко ухо обеца.

Чувал съм от стар рибар в Созопол сентенцията:

- Мофето дафа, но и фзима... - каза го, след като бе изгубил изкуственото си чене при риболов.

На следващото лято имаше ново чене и нова сентенция, казана със стария говорен дефект:

- Мофето фзима, но и дафа! - новото чене бе намерил в мрежата си - късмет от морето. Не му бе съвсем по мярка, но такъв му бил късметът.

Златен пръстен и аз съм намирал, ама не в морето, а в картофите. Преди време се върнах вкъщи с кило картофи и сред тях блесна бижута с камъче. Изобщо не се изненадах - бях го виждал по ръцете на продавачката от плод-зеленчука заедно с още пет-шест подобни бижута. Явно, паднал е, когато ми е слагала картофите. Като

й го връщах, се пошегувах:

- Доста са ви скъпи картофите...

А вместо да ми благодари, продавачката си прибра пръстена и измърмори:

Морето взело, морето дало

- На тия клиенти все не можеш да им угодиш!

От което заключих, че не е късмет да намериш златен пръстен в картофите, а златна дума от продавачката.

А ето какво ми се случи миналото лято на един хърватски остров. Бяхме весела компания, сред която имаше и двама гмуркачи. Носеха си пълно оборудване - плавници, шнорхели, бутилки с кислород, неопрени-неопрани...И все говореха за подводните си подвизи - за гмурканията си из разните морета - Йонийско и Мраморно, Бяло и Червено.

Аз също бях на бяло и червено, но не на море, а на вино. Щото предпочитам да видя дъното на чашата си, вместо морското дъно.

Една сутрин те платиха по 40 евро за услугата

гмуркане, нарамиха си такъмите и лицензиран инструктор ги отведе с лодка на специално място, където да далдисват и да разглеждат останки от потънал кораб.

Същата сутрин аз отидох да поплувам в морето, след като вечерта бях плувал до късно в бира. Както порех вълните със скоростта на пробита гемия, зърнах нещо да шаренее на дъното. Гмурнах се на около два метра и извадих две банкноти - 50 и 200 хърватски куни, около 40 евро по фиксинга на деня.

Тогава си спомних сентенцията на созополския

рибар - морето беше взело от някого тия куни и ги беше дало на мен. Къде да търся тоя загубеняк, дето влиза с пари във водата, че да му ги връщам? Пък и не бях сигурен, че ми се искаше.

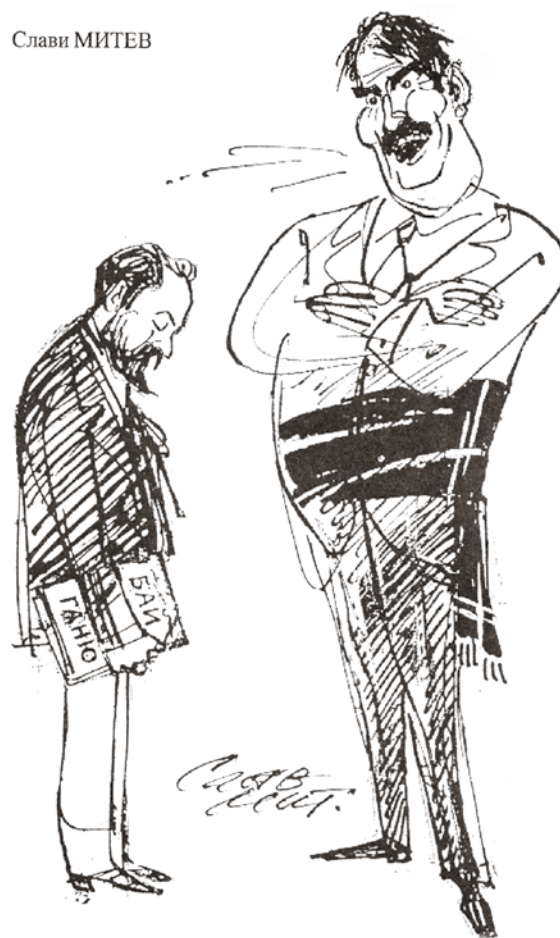
Просто късметът този ден ме бе споходил и аз си го мушнах в джобчето на банските. А вечерта събрах компанията на „морски дарове“.

Докато печехме на скарата „ослич“ и „дорада“ /местни вкусни риби/, пиехме пиво „Пан“ и замезвахме с „хоботница“ /октопод на хърватски/, аз разказвах за гмуркаческия си подвиг, а двамата истински гмуркачи мълчаха - те нищо не бяха извадили от морското дъно. Нещо повече - жените им ги гледаха укоризнено, че са загубили - по точно толкова в евро, колкото аз бях намерил.

На сутринта видях двамата приятели в пълно снаряжение - маски, шнорхели, неопрени-неопрани, да далдисват на дълбочина два метра край брега, където аз се бях плацикал предния ден.

Но късметът не е хърватска куна за всеки джоб. Михаил Вешим

Слави МИТЕВ

- Бас хващам, че на следващите избори ще събере повече гласове от тебе!

Теню ПЕНДАРЕВ

Алеко: Така е у нас, господине! Първо ти теглят куршума, а след това ти вдигат паметници в Свищов, край Пещера, София и даже в Чикаго!

Имало едно време, има го и сега един поп, който по-скоро не бил поп, а владика. Владиката имал скъп часовник „Ролекс“ и много си го обичал. Не щеш ли, неговата църква нямала пари да си плати електрическият ток. Силно натъжен от факта, владиката казал, че ще продаде часовника си, за да плати тока. Това било обявено по вестниците и по теле-

Приказка за часовника

визиите. Като чул вестта, светският хроникьор Евгени Минчев, наричан още Ватмана, решил да откупи часовника за 5 хиляди лева, сума, достатъчна да се плати сметката за електричество и същевременно да остави часовника на владиката.

Тогава вестниците и телевизиите разгласили, че владиката е отклонил предложението и казал, че ще направи търг с наддаване.

Вестниците и телевизиите съобщили кога ще се проведе търгът и каква е началната сума.

Десет дни по-късно вестниците и телевизиите непосредствено след търга обявили, че за обявената начална сума никой не се е явил. Щяло да има нов търг.

Междувременно разследващата журналистика разбрала, че освен

ролекса владиката имал и други скъпи часовници. След това се установило, че и блаженопочившият екзарх Стефан имал няколко часовника, но на заточение заминал само с един. Един жълт вестник пък писа, че патриарх Максим имал съветски часовник „Спортивный“, пылевлагононепроницаемый, балансамортизованный...

Накрая се оказало, че никой народ по света, в никой век не се е занимавал с часовника на един владика толкова и по такъв идиотски начин. Брей, какви кадри подготвя катедрата по журналистика!

Йордан ПОПОВ

Да почакаме историята!

Онзи ден, както си карах колата, ми нах за по-пряко през кошче за боклук.

Разхвърчаха се хартийки от банички, фасове, кутийки от бира, две баби се разпищяха от ужас и три тийнейджърки - от възторг, че са присъствали най-после на истинска катастрофа.

Слязох, огледах щетите. Фар, мигач, одраскан калник, смачкано самочувствие.

За капак - и абсолютно излишен полицай.

- Какво става? - пита невинно полицаят.

- Кошчето така си беше - отвърнах.

- Още отдалеч, като наближавах, и викам - как може така безотговорно да поставят разкривени кошчета край пътя. И къде спят чистачките, та не пометат наоколо! И после ще ми говорят, че имало безработица.

- А вие какво правите с колата на сред тротоара? - пита пак полицаят.

- Как какво? Възмущавам се граждански!

- Що не се възмущавате от уличното платно? - продължи полицаят.

- Защото спирането е забранено - ей го там знакът.

Обичам да съм изряден.

Полицаят помисли малко и зададе ребром традиционния полицейски въпрос:

- И какво сега - ще пишем или няма да пишем?

Тоя път обаче въпросът не мина.

- Готов съм да поема личната си отговорност!

Полицайчето обаче също не се ока- за вчерашно.

- И в какъв размер по-конкретно?

И то чело вестници! Обаче пък аз вече гледам телевизия, докато то мери улиците и глобява паркиралите непра-

вилно.

- Всъщност може би се изразих не съвсем правилно. Поемам напълно политическата отговорност за това кошче.

Това определено го затрудни. Но не задълго.

- Да ви видя полицата „политическа отговорност“!

Наложи се да го удари на чувства.

- Хайде сега, кой идиот ще почне да продава полицата „политическа отговорност“! Първо - няма кой да му я купи! Толкова народ се пробва да върти геврека на милата родина, горката, на нищо не мяза - всичките й фарове строшиха, калници изпочукаха, а един се изхитри да я превърти и през тавана, та сега, погледната отгоре, мяза на настъпан леген... Пък ако наистина трябваше да изплаща застрахователни премии за очукана държава, досега да е отгърмил към Южна Африка и отдавна да сме го забравили!

- Значи - ще пишем - въздъхна полицайчето.

- Нищо няма да пишете! - опънах се. - Да сте чули някой да си плаща политическата отговорност? Гражданската се плаща - тя е задължителна, но политическата - никога! Тя затова е измислена да е политическа - за да не се плаща! Моята съвест е чиста - нека изчакаме оценката на историята!

- Добре - съгласи се пазителят на реда и извади отнякъде пакет с кифлички. - Щом е така - да почакаме.

Е, чакаме историята да се произнесе. Вече трети ден.

Ама и това, нашата история, се ока- за като правораздаването - хич не бър- за да се произнесе!

Румен Белчев

Новите природни чудеса

В края на 2012 г. бяха обявени новите Седем природни чудеса, избрани чрез световно гласуване. Към тях спадат главно места с преобладаващ планински или смесен пейзаж. За "жестоката конкуренция" можем да съдим по това, че кандидати като Гранд каньон, САЩ, и Мъртво море не влязоха в седмorkата. Дейността по организиране на избора и класирането се води от Фонд за Седемте нови чудеса на природата с основател Бернар Вебер.

В списъка на новоотличените влизат: Амазонка и амазонските джунгли (Боливия, Бразилия, Венецуела и др.), заливът Халонг (Виетнам), водопадът Игуасу (Аржентина, Бразилия), о. Чеджу-до (Южна Корея), Национален парк Комодо (Индонезия), Подземната река и карстовите пещери в Пуерто Принсес (Филипините) и Национален парк Тейбъл Маунтин (Кейп Таун, Южна Африка).

Между по-малко познатите, но изключително интересни и с историята си, обявяна в митове, са о. Чеджу-до, Заливът Халонг и Подземната река.

СМАРАГДОВИЯТ ОСТРОВ НА ИЗТОКА

Дълго време въз основа на устни предания историците смятали, че първата корейска държава Гожосеон е възникнала през Бронзовата ера (2333-108 пр. Хр.). Лингвистичната близост между корейския език и този на народите, населявали Алтай (Сибир), сходните легенди и народни сказания са между аргументите за сибирския произход на корейския народ. Най-новите находки - глинени предмети - около р. Госан на о. Чеджу-до отменят датировката на първите човешки общества в полуострова 6000 години назад, т.е. към 8000-9000 г. пр. Хр. Вярно, съдовете са с примитивна изработка, без рисунки по повърхността, но особено ценни. С изключение на местата около р. Госан и около още една река в самия полуостров, други доказателства за началото на Неолита в този географски регион не са намерени; към края на Ледниковия период нивото на морето се покачило със 120 метра и голяма част от крайбрежието, вероятно заселено с хора, останало под вода. В този смисъл

о. Чеджу-до е особено важен за археолозите.

Понастоящем островът е любимо място за сватбени пътешествия и притегателен център за изтънчени любители на морски дарове. Най-голям сред хилядите дребносъци на юг от Корейския полуостров, широк 282 км (обща площ 1 847 кв. км), със средна годишна температура 24°C най-високият връх - Халла-сан - в Чеджу-до се извисява на 1950 м, с почти целогодишен сняг. Субтропичният

климат е определил богато растително разнообразие - 1700 вида.

Характерни за Чеджу-до са силните ветрове - те са поставили на "почетно място" камъка. Огромни скални късове пазят рибарските хижи от "отнасяне" във въздуха. Геоложката история на Чеджу-до е на възраст 2 милиона години и е на-

запазил езика на коренните си жители, неразбираем за другите корейци, както и своя "матриархат". Възрастни жени -хеню - отлични гмуркачки, в черни костюми с качулки, обезпечават храната на семействата и на туристите - морски охлюви, стриди, октоподи, водорасли.

низи островите се слели в защитни стени с крепости и задържали нашествениците. Природата тук била така красива, а хората толкова дружелюбни, щото драконите останали да живеят на земята завинаги. И сега се виждат очертанията на полегналата в залива майка-дракон; децата ѝ се заселили в съседния Ту Лонг,

Подобно на легендите за нашите белаградчишки скали, и тук витае преданието за несбъдната любов. За да избегне насилствена женитба с местния господар, красивата дъщеря на беден рибар легнала на пода на пещерата и тялото ѝ се вкаменило.

През 1944 г. ЮНЕСКО включва Халонг в Световното културно и природно наследство.

НАЙ-ДЪЛГАТА ПОДЗЕМНА РЕКА В СВЕТА

Цели 8,2 км тя криволичи под карстова планина, близо до столицата Палаван на едноименната филипинска провинция. Островът, носещ същото име, се е скътал между Южно китайско море и морето Сулу. И планината, и подземната река спадат към Национален парк "Пуерто Принсес". Излизат на реката (чрез пе-

АМАЗОНКА И АМАЗОНСКИТЕ ДЖУНГЛИ

За тази вселена на зеленото, на крокодили и пирани, на отровни земноводни и тайнствени племена е писано много. Ще допълним следното: необятното пространство заема част от териториите на 9 държави - от гиганта на Латинска Америка Бразилия до почти неизвестната Суринам. По-обширна от Европа, Амазония се простира върху 7 милиона кв. км, 2/3 от които попадат в Бразилия. Смята се, че там живеят половината от видовете живи същества на планетата - приблизително 50 000 вида растения, 3000 - 5000 вида риби, милиони разновидности насекоми. Амазонските водохранилища съдържат 1/5 от световните сладководни резерви. Под корените на дърветата е скрито истинско съкровище от минерали и метали - злато, желязо, боксит, магнезий, калай, мед, каолин. Всички те привличат неудържимо минни компании и авантюристи, фабриканти на козметични продукти, ползващи съставки на амазонски растения. Малко се знае за произхода на името на реката. Когато между 1500 и 1540 г. двама португалски мореплаватели поотделно се натъкнали на широко десетки километри сладководно устие в Атлантика, те въздъхнали облекчено: "Значи, целта е близо...". Защото били предприели дългото пътуване с намерение да открият вълшебната страна Елдорадо ("Позлатеният") и да се възползват от златото ѝ. Смущавали ги обаче слухове, че някъде навътре край реката живеело войнствено племе - жени. Отдавна гърците наричали такива мъжкарани "амазонки". Така европейците кръстили ширналата се пред тях река. Свирепи жени бойци белите не срещнали, няма ги и сега, но названието останало.

Необятното не може да се опише с думи. Затова е най-добре да изразим Бразилска Амазония чрез хералдиката ѝ - компютърен дизайн, дело на бразилския художник РУМА

Каквито и фентъзи кинопродукции за чудеса на извънземни светове да ни заливат, нашата Земя си е най-красивата. Нека я пазим!

Мариана Ангелова

ЗАЛИВЪТ НА СПУСКАЩИЯ СЕ ДРАКОН

ситена с вулканични изгрявания. В кратера на един от трите затихнали вече вулкани природата щедро е размахвала четката си - багрите на 420 вида растения преливат в неописуемо красива картина. Местните жители скулптурирали базалтовите скали в тотемни стълбове - пазители на дома, наречени толарубанг. "Каменните старци" имат изпъкнали уши и издължени носове.

Освен две реколти годишно от маслодайна рапица жителите на Чеджу-до отглеждат крави и коне. Останало е в миналото времето, когато тук заточвали провинили се държавни служители. Заради бистрите си крайбрежни води и чистия пясък островът е заслужил имената "Хавай на Изтока" и "Смарагдовият остров".

Но най-странното е, че през хилядолетията той

3000 острова, скупчени в най-разнообразни по форма образувания, заобиколени от високи варовикови планини, се издигат над водата в залива Халонг. На 170 км от Ханой, в североизточната част на Виетнам, Халонг е национална гордост. Впечатленията за райски кът се подсилват от легендите за възникване на островите.

Преди много столетия местното население било нападнато от китайски завоеватели. Боговете чули горещите молби на виетнамците и им изпратили на помощ семейство дракони. Спускайки се над Халонг, драконите сипели в морето скъпоценни камъни, от които се издигали малки и големи острови. Пак по волята на небесните закрил-

а опашката на башата-дракон в областта Бач Лонг, на полуостров Тра Ко. До днес виетнамците вярват в божествения си произход, а именно, че са потомци на 100-те деца от брака на крал-дракон и кралица-богиня.

В Халонг се намира Пещерата на дървените стълбове и тя свързана с предание за защита от нападатели, тоз път - монголци. На варовиков остров, разположен над водното ниво, се разгръща втора пещера - Пещерата на сталагмитите и сталактитите. В това царство на белите висулки, някои до 20 м дължина, човек може да влезе, след като изкачи 20 каменни стъпала. Посетителят се озовава в зала, побираща 3000-4000 души с множество кладенци прясна вода.

Третата известна пещера е тази на Девоката.

цера) към морето предлага уникална гледка: вековни дървета, изникнали сякаш от ръба на брега, обграждат бистра лагуна. Крясъците на маймуни и огромни тропически гущери, а също катерички, оживяват близкия плаж.

Тук все още са запазени ценни екосистеми, характерни за Азия - 8 вида гори, подслоняващи редки птици, бозайници, влечуги. Делтата на реката фактически се слива с морските приливи и отливи.

ТЕЙБЪЛ МАУНТИН

Каква асоциация правим, като чуем името Южноафриканска република (ЮАР)? Представяме си войните на бурите и диамантената империя на Де Бир, образа на Нелсон Мандела и, разбира се, Световната футболно първенство. В съзнанието изплува едно любимо име

Видният пловдивски планинар и туристически деятел **ХРИСТО ПРОЕВ** навърши 98 години.

Свързал ранните си години с туристическото движение, той става съосновател през далечната 1936 година на туристическата секция към ЮТС, клон "Родопи" и неин зам.-председател.

През 80-те години той бе и сред основателите на ТД "Шипка".

На добър час към идните десетилетия, бай Христо!

Бъди здрав и жизнен!

От туристите при ТД "Шипка" - Пловдив

ОБЯВА

УС на ТД "Калабак" гр.Петрич на основание чл.26 ал.1 от ЗЮЛНЦ и решение от протокол №2 от 08.04.2013г. на УС на дружеството свиква годишно отчетно събрание на **16.05.2013 г. от 18.00 часа** в сградата на дружеството при следния

ДНЕВЕН РЕД

1. Отчет за дейността на дружеството за 2012 г.
2. Отчет за финансовия резултат от нестопанската и стопанската дейност за 2012 г.
3. Приемане на проекта бюджет за 2013 г.
4. Избиране на делегат за Общото събрание на БТС.
5. Разни.

От Управителния съвет
на ТД "Калабак"
Гр.Петрич

In memoriam

Сбогом, Васко!

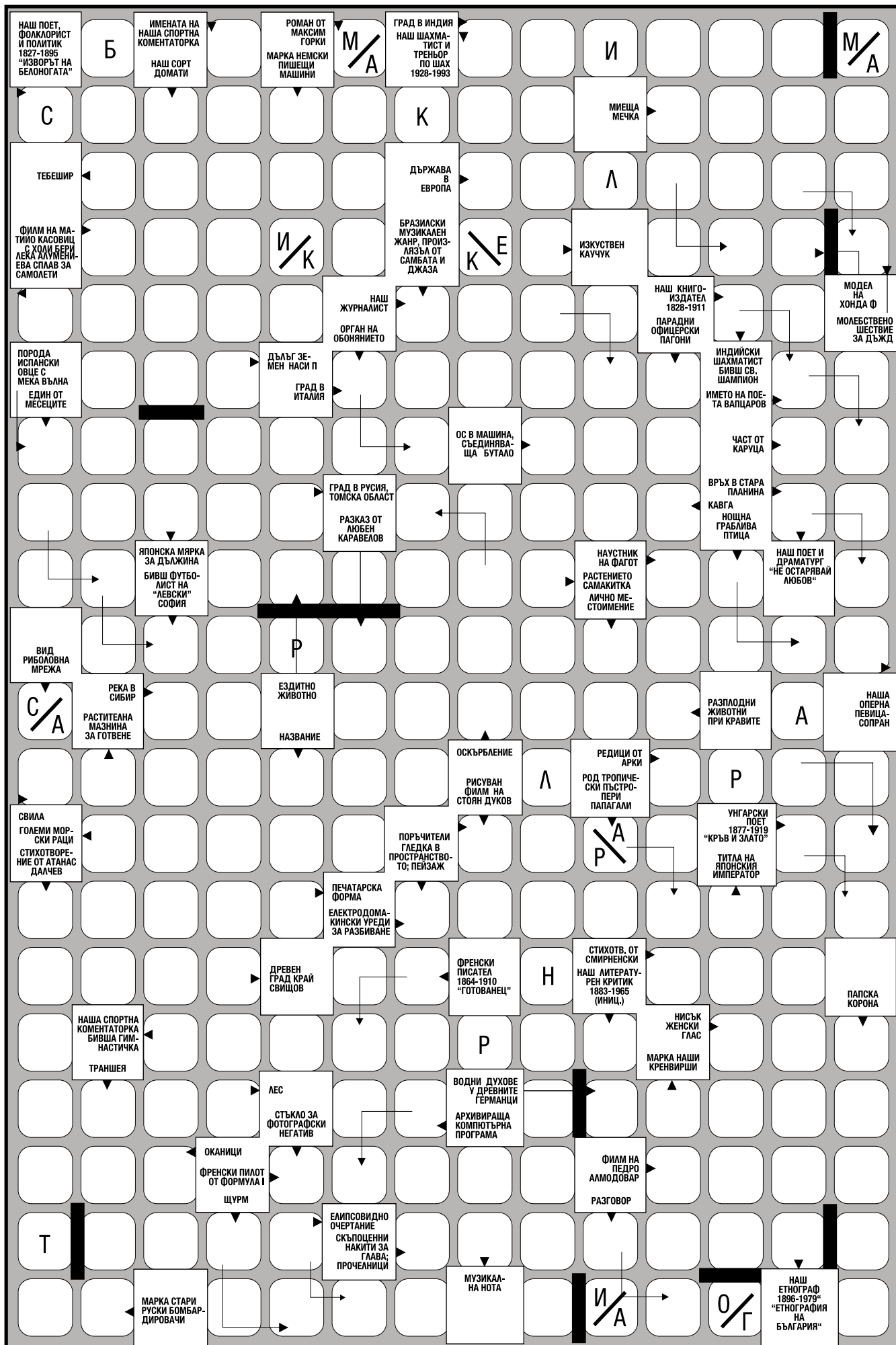
На 13 април 2013 г. внезапно почина големият приятел на БТС и симпатизант на туризма

ВАСИЛ
ФРАТЕВ

Васил Фратев е член на Управителния съвет на Българска федерация по конен спорт, спортен директор, международен съдия и строител на паркури, треньор координатор, дългогодишен деятел, скъп колега и приятел. Заедно с колегите от БФКС дълбоко скърбим. Най-искрени съболезнования на семейството.

Почивай в мир, Васко,
няма да те забравим!

Приятелите от БТС,
вестник "EXO"

РЕЧНИК: Боса нова, Бхилай, Готика, Кер, Легенг, Нукси, Плака, РАР, Ренар, Щок.

Живко ДАНДАНОВ

ОТГОВОРНИ РЕДАКТОРИ: Водяна, Боса нова, Бхилай, Готика, Кер, Легенг, Нукси, Плака, РАР, Ренар, Щок. (The text is mirrored and partially obscured by the puzzle grid.)

В САЙТА
НА БТС -

www.btsbg.org

можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС.

Планинска
спасителна
служба

При несчастен случай
дежурни телефони:

GSM: 088 1470

за абонати на MTel и VIVATEL

0887 100 237/238

- за абонати на останалите оператори;

02 963 2000

www.pss.bglink.net стационарен телефон

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР: Нина Мишкова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Николай Овчаров; проф. д-р Витан Влахов; инж. Иван Петров – председател на Българската асоциация по картография; доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; Георги Кърпачев – председател на Републиканската комисия по маркировка при БТС, доц. Кънчо Долапчиев, Елисавета Първанова, м. с. по алпинизъм

Графично оформление и предпечат: Милен Дивитаков

Издава: Издателска къща "Ехо" ЕООД

Изпълнителен директор: Мариана Филчева

Адрес на редакцията:

1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427

Тел: 02/ 93 00 680; ISSN-0205-0943

e-mail: exobts@gmail.com; www.btsbg.org

Срокът за приемане на материали е до 20 число на съответния месец

Печат: "Алианс ПРИНТ"

Пътувай с нас

С маршрутите из Пирин отговаряме на желанието на десетки наши читатели, фенове на красивата и митична планина, с предизвикателства за истински планинари!

ПИРИН - МАРШРУТ 13 (СЕДЕМДНЕВЕН)

1 ден: Преход (или транспорт) от Банско до хижа "Вихрен, вечеря на свободна консумация, нощувка.

2 ден: свободна програма, изкачване на връх Вихрен, разходка из Бъндеришкия циркус и др., нощувка.

3 ден: преход до хижа "Синаница", нощувка.

4 ден: преход до хижа "Спано поле", нощувка.

5 ден: преход до хижа "Тевно езеро", нощувка.

6 ден: преход до хижа "Демяница", нощувка.

7 ден: отпътуване.

Цена: 230 лв. Цената включва: 6 нощувки, храна, планински водач и застраховка

Цената не включва: транспорт по маршрута.

Дати на тръгване: 7 юли, 4 август

ПИРИН - МАРШРУТ 14 (СЕДЕМДНЕВЕН)

1 ден: Преход (или транспорт) от Добринище до хижа "Гоце Делчев" и оттам с лифт до хижа "Безбог", вечеря на свободна консумация, нощувка.

2 ден: преход до хижа "Тевно езеро", нощувка..

3 ден: преход до хижа "Демяница", нощувка.

4 ден: преход до х. "Вихрен", нощувка.

5 ден: свободна програма, нощувка.

6 ден: преход до хижа "Яворов" през карстовия ръб Кончето, нощувка.

7 ден: преход през местността Беталовото до Разлог (или транспорт), отпътуване.

Цена: 230 лв. Цената включва: 6 нощувки, храна, планински водач и

застраховка.

Цената не включва: транспорт по маршрута, лифт.

По желание вечеря и нощувка в Банско срещу допълнително заплащане.

Дати на тръгване: 28 юли, 11 август, 25 август

ПИРИН - МАРШРУТ 15. ПО ЕВРОПЕЙСКИ МАРШРУТ Е-4 (ОСЕМДНЕВЕН)

1 ден: пристигане на хижа "Предел", вечеря на свободна консумация, нощувка.

2 ден: преход до хижа "Яворов" (през Кулиното), нощувка.

3 ден: преход до хижа "Вихрен" през карстовия

ръб Кончето, нощувка.

4 ден: свободна програма, нощувка.

5 ден: преход до хижа "Тевно езеро", нощувка.

6 ден: преход до хижа "Пирин", нощувка.

7 ден: преход до град Мелник, нощувка.

8 ден: отпътуване.

Цена: 258 лв. Цената включва: 7 нощувки, храна, планински водач и застраховка.

Маршрутът се препоръчва само за туристи с добра физическа подготовка и издръжливост и подходяща екипировка.

Дата: 4 август

ЕТО НАШЕТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ И ЗА ЕДИН

Нашите предложения за Великден:

КОПРИВЩИЦА - ХИЖА "ПАВЕЛ ДЕЛИРАДЕВ" - ХИЖА "БРАТИЯ" - ХИЖА "САКАРДЖА" 3 - 6 МАЙ

3.05 /петък/. Сборен пункт в 8,00 ч пред Информацията на Централна жп гара София. Тръгване с пътнически влак в посока Карлово и слизане на гара Копривщица. С автобус до град Копривщица. Обедна почивка в града 1 час и после пеша за около 5 часа до хижа "Павел Делирадев", където се нощува.

4.05 /събота/. Пеша през Панагюрски колони /обедна почивка, пазаруване/, връх Братия, до хижа "Братия" /7-8 часа всичко/, където се нощува.

5.05 /неделя/. Пеша през върховете Братия и Лисец, до хижа "Сакарджа" /около 4-5 часа/, където се нощува. Възможност за лъч /1 час/ до връх Сакарджа.

6.05 /понеделник/. Пеша до село Чавдар /3 часа/, откъдето с автобус или пеша /1 час/ до гара Чelopeч. С влак до София.

Цена: 90,00 лв. Цената включва: обществен транспорт /влак, автобус/, 3 нощувки в хижи, планински водач.

Екипировка: зимна: яке, полар, щетки, ветро и студоустойчиви панталони, ръкавици, стабилни обувки, гети, зимна шапка, челно осветление. Храна за 2 дена.

Записване: До 22 април /понеделник/ срещу цената, № на ЛК и трите имена.

Минимум 4 участници.

4-ТЕ ГОЛЕМИ МАНАСТИРА НА БЪЛГАРИЯ В 4 ОТДЕЛНИ ДНИ 3, 4, 5 И 6 МАЙ

3.05 /петък/ Тръгване в 8,00 ч от Руски паметник. Пристигане в Рилския мана-

стир и разглеждането му. Свободно време и свободен обяд в района на манастира. Прибиране в София по светло.

Цена: 25,00 лв. Цената включва: придружаващ автобус и екскурзовод от фирмата.

Записване до 26 април /петък/ срещу цената и 3-те имена.

Минимум 20 участници.

4.05 /събота/ Тръгване в 8,00 ч от Руски паметник. Пристигане в Троянския манастир и разглеждането му. Отиване с буса до близкото село Черни Осъм и свободно време със свободен обяд в него. Прибиране в София по светло.

Цена: 35,00 лв. Цената включва: придружаващ автобус и екскурзовод от фирмата.

Записване до 26 април /петък/ срещу цената и 3-те имена.

Минимум 20 участници.

5.05 /неделя/ Тръгване в 8,00 ч от Руски паметник. Пристигане в Бачковския манастир и разглеждането му. Свободно време и свободен обяд в района на манастира. Прибиране в София по светло.

Цена: 30,00 лв. Цената включва: придружаващ автобус и екскурзовод от фирмата.

Записване до 26 април /Петък/ срещу цената и 3-те имена.

Минимум 20 участници.

6.05 /понеделник/ Тръгване в 8,00 ч от Руски паметник. Пристигане в Роженския манастир и разглеждането му. Отиване с буса до Мелник и свободно време със

ЗА ТЕЗИ, КОИТО ПРЕДПОЧИТАТ ДА ПРЕКАРАТ ПРАЗНИЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ:

Горещата оферта за хотел "Виталис" пакети от 3 нощувки (3 нощувки, 3 вечери, 2 обяда) - 179.00 лв. на човек в двойна стая; 4 нощувки (4 нощувки, 4 вечери, 3 обяда) - 229.00 лв. на човек в двойна стая; 5 нощувки (5 нощувки, 5 вечери, 4 обяда) - 259.00 лв. на човек в двойна стая. Във всички пакети за Великден е включен и традиционен тържествен великденски обяд с "Агне по Великденски на дядо Стефчо".

2. Хотел "Панорама" - Сандански

ВЕЛИКДЕНСКИ ПАКЕТИ СЪС ЗАКУСКИ И ВЕЧЕРИ:

3-дневен пакет - от 150.00 лв. на

човек в двойна стая
4-дневен пакет - от 200.00 лв. на човек в двойна стая
5-дневен пакет - от 250.00 лв. на човек в двойна стая

ВЕЛИКДЕНСКИ ПАКЕТИ СЪС ЗАКУСКИ:

4-дневен пакет - от 120.00 лв. на човек в двойна стая
5-дневен пакет - от 150.00 лв. на човек в двойна стая

Доплащане за празничен обяд: 25.00 лв. на човек

Офертата е валидна за периода 1.05.2013 г. - 7.05.2013 г.; Цената включва съответния брой нощувка на съответната база изхранване, ползване на сауна, паркинг, достъп до безжичен интернет, детски кът, застраховка, курортна такса.

За информация и записвания, за още възможности за екскурзии и почивка - на познатите телефони: 02/980 12 85; 0882 966 319 и 0882 966 320 -Инфоцентър БТС.

